

Ivana Bachčíková, Soňa Oboňová

VÝROČNÁ SPRÁVA O POLITIKÁCH V OBLASTI MIGRÁCIE A AZYLU SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2014

Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu Slovenská republika 2014

Správa Národného kontaktného bodu
Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

apríl 2015
Bratislava

IOM • OIM

Spolufinancované
Ministerstvom vnútra SR

Spolufinancované
Európskou úniou

Zostavenie tejto správy spolufinancuje Európska únia a Ministerstvo vnútra SR.

Správa bola spracovaná v rámci Európskej migračnej siete (EMN), ktorá poskytuje v členských štátoch EÚ a v Nórsku aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na účely tvorby národných politík a politík EÚ.

Pri spracovaní správy boli použité podkladové materiály a informácie od nasledujúcich ústredných orgánov štátnej správy: Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Európsku migračnú sieť finančne podporila Európska komisia. Táto publikácia obsahuje výlučne názory autoriek, Európska komisia nie je zodpovedná za žiadne použitie informácií uvedených v tejto publikácii. Názory prezentované v štúdiu nemusia predstavovať názory vlády SR alebo Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

Spracovali (v abecednom poradí): Ivana Bachtíková, Soňa Oboňová.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Grösslingová 35
811 09 Bratislava
Slovenská republika

E-mail: ncpslovakia@iom.int

Tel.: +421 2 52 62 33 35

www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

ISBN: 978-80-89506-61-3

Predslov

Správu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu Európskej migračnej siete (EMN) v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ, Migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Štatistický úrad SR a IOM.

Správa je súčasťou súhrnej správy EMN rovnakého zamerania, vypracovanej na úrovni EÚ, v ktorej sú zhrnuté zistenia národných správ, spracovaných členskými krajinami EÚ a Nórskom na základe spoločného zadania.

Súhrnná správa, ako aj správy jednotlivých členských štátov EÚ a Nórska sú dostupné v anglickom jazyku na webovej stránke www.ec.europa.eu/emn.

Správa za Slovenskú republiku je publikovaná v slovenskom a v anglickom jazyku. Obe verzie správy sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Obsah

Zoznam skratiek a odvolávok	8		
Zhrnutie	10		
01. Úvod	12		
1.1 Metodológia	14		
1.2 Pojmy a definície	14		
02. Prehľad politického vývoja v oblasti migrácie a azylu	15		
2.1 Všeobecný politický a inštitucionálny vývoj	15		
2.2 Migrácia v politickom, legislatívnom a mediálnom kontexte	16		
03. Legálna migrácia a mobilita	20		
3.1 Ekonomická migrácia	20		
3.1.1 Saturovanie potrieb pracovného trhu – prijímacie politiky a legislatíva	20		
3.1.2 Snahy na zamedzenie sociálneho dampingu	23		
3.1.3 Uľahčovanie prijímania migrantov do SR	24		
3.1.4 Uľahčovanie prijímania migrantov s oprávneným pobytom na území EÚ do SR	26		
3.2 Študenti a výskumníci	26		
3.3 Zlúčenie rodiny	27		
3.4 Riadenie migrácie a mobility	27		
3.4.1 Vízová politika	27		
3.4.2 Správa schengenského priestoru	30		
3.4.3 Zabezpečovanie systému proti kolísavým migračným tlakom	30		
3.5 Integrácia	31		
3.5.1 Socioekonomická integrácia	31		
3.5.2 Integrácia špecifických skupín	33		
3.5.3 Občianstvo a naturalizácia	33		
3.5.4 Aktivity na miestnej úrovni	33		
3.5.5 Zapojenie krajín pôvodu	34		
3.5.6 Integrované projekty	34		
3.6 Poskytovanie informácií a zvyšovanie povedomia	39		
3.6.1 Podmienky a možnosti/spôsoby legálnej migrácie	39		
3.6.2 Zvyšovanie povedomia o migrácii	40		
3.7 Garantovanie práv migrantov	41		
04. Medzinárodná ochrana vrátane azylu	43		
4.1 Spoločný európsky azylový systém (CEAS)	44		
4.2 Inštitucionálne a legislatívne zmeny	45		
4.3 Národná a európska jurisprudencia	47		
4.4 Efektívnosť a kvalita azylového systému	48		
4.5 Spolupráca s Európskym podporným úradom pre azyl (EASO)	48		
4.6 Relokácie v rámci EÚ a presídľovanie	48		
4.7 Integrácia žiadateľov o azyl a osôb s udelenou medzinárodnou ochranou	49		
4.8 Iné aktivity	50		
05. Maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny	51		
5.1 Maloletí bez sprievodu	51		
5.2 Iné zraniteľné skupiny	53		
06. Boj proti obchodovaniu s ľuďmi	55		
6.1 Legislatíva, politiky a medzinárodný monitoring	56		
6.2 Národné projekty, kampane a iné aktivity	57		
6.3 Spolupráca na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni	59		
07. Migrácia a rozvoj	60		
08. Nelegálna migrácia vrátane prevádzachstva	62		
8.1 Posilnenie hraničného manažmentu na vonkajších hraniciach	62		
8.1.1 Opatrenia na kontrolu hraníc	64		
8.1.2 Spolupráca s tretími krajinami v oblasti hraničného manažmentu	66		
8.2 Boj proti zneužívaniu legálnych spôsobov migrácie	66		
8.2.1 Vízová liberalizácia	66		
8.2.2 Zlúčenie rodiny	67		
8.2.3 Štúdium	67		
8.2.4 Falošné alebo pozmenené cestovné doklady	67		
8.3 Boj proti napomáhaniu nelegálnej migrácii (prevádzachstvu)	68		
8.4 Monitorovanie a identifikácia migračných trás	68		
09. Návraty	70		
9.1 Nútené návraty a readmisia	71		
9.2 Dobrovoľné návraty a reintegrácie	73		
9.3 Expertná skupina EMN pre návraty (REG)	74		
Bibliografia	75		
Príloha: Národné štatistiky	79		

Zoznam skratiek a odvolávok

AFIS – Automatizovaný systém daktyloskopickéj identifikácie (Automated Fingerprint Identification System)
AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
ASQAEM – Mechanizmus na zabezpečenie kvality a hodnotenie azylových systémov (Asylum Systems Quality Assurance and Evaluation Mechanism)
AVR – asistovaný dobrovoľný návrat/asistované dobrovoľné návraty
AVRR – Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií Medzinárodnej organizácie pre migráciu (Assisted Voluntary Return and Reintegration Programme)
BR OSN – Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov
CLK – Centrálna lustračná konzola
ČŠ – členský štát Európskej únie/členské štáty Európskej únie
DAC – Výbor OECD pre rozvojovú pomoc (Development Assistance Committee)
EASO – Európsky podporný úrad pre azyl (European Asylum Support Office)
EBF – Európsky fond pre vonkajšie hranice (European Border Fund)
EHP – Európsky hospodársky priestor
EIF – Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (European Fund for Integration of Third-Country Nationals)
EK – Európska komisia
EMN – Európska migračná sieť (European Migration Network)
EP – Európsky parlament
ERF – Európsky fond pre utečencov (European Refugee Fund)
ES – Európske spoločenstvo
EÚ – Európska únia
EURES – Európske služby zamestnanosti (European Employment Services)
EUROSUR – Európsky systém hraničného dozoru (European Border Surveillance System)
FDQ – Ďalší rozvoj kvality azylového konania (Further Developing Asylum Quality)
Frontex – Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union)
GRETA – Skupina expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings)
ICAO – Medzinárodná organizácia civilného letectva (International Civil Aviation Organization)
ICMPD – Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky (International Centre for Migration Policy Development)
MIC – Migračné informačné centrum (Migration Information Centre)
Interpol – Medzinárodná organizácia kriminálnej polície (International Criminal Police Organization)
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
ISF – Fond pre vnútornú bezpečnosť (Internal Security Fund)
IVF – Medzinárodný vyšehradský fond (International Visegrad Fund)
KMV – Kancelária ministra vnútra
MBS – maloletý bez sprievodu/maloletí bez sprievodu
MEKOMIC – Medzirezortná expertná komisia pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov
MIC – Migračné informačné centrum IOM
Migračná politika SR – Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020
MO SR – Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NJBPNM ÚHCP P PZ – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
OBSE – Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
OCP PZ – oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru/oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru
ODA – oficiálna rozvojová pomoc (official development assistance)
OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OHK PZ – oddelenie hraničnej kontroly Policajného zboru
OSN – Organizácia Spojených národov
OZP SEP MV SR – Odbor zahraničnej pomoci Sekcie európskych programov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
OZVaEZ KMV – Odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra
PZ – Policajný zbor
P PZ – Prezídium Policajného zboru
REG – Expertná skupina pre návraty (Return Expert Group)
RF – Európsky fond pre návrat (European Return Fund)
RHCP – riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície
RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska
SIS – Schengenský informačný systém (Schengen Information System)
SMER - SD – SMER - sociálna demokracia
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠPTK – štátny príslušník tretej krajiny/štátni príslušníci tretích krajín
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
UN.GIFT – Globálna iniciatíva OSN pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (United Nations Global Initiative to Fight Human Trafficking)
UNHCR – Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNODC – Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime)
UNRWA – Agentúra OSN pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees)
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPZC – útvar(y) policajného zaistenia pre cudzincov
úrad(y) práce – úrad(y) práce, sociálnych vecí a rodiny
USA – Spojené štáty americké
VIS – Vízový informačný systém (Visa Information System)
VOP – verejný ochranca práv/ombudsman
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska
ZÚ – zastupiteľský úrad/zastupiteľské úrady
Z. z. – Zbierka zákonov SR

Vysvetlenie symbolov (neplatí pre Tabuľku 3 v Prílohe):

(:) – údaj nie je k dispozícii

(-) – jav sa nevyskytoval

Zhrnutie

Správa informuje o najdôležitejších zmenách a o vývoji v oblasti migrácie a azylu na Slovensku v roku 2014 a zameriava sa na štátnych príslušníkov tretích krajín. Všíma si zmeny, vývoj a aktivity v legislatívnej, inštitucionálnej a praktickej oblasti od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014 a dáva ich do kontextu politík a legislatívy EÚ. Správa sa v 8 kapitolách venuje témam legálnej migrácie a mobility, medzinárodnej ochrany vrátane azylu, maloletým bez sprievodu a iným zraniteľným skupinám, boju proti obchodovaniu s ľuďmi, migrácii a rozvoju, nelegálnej migrácii vrátane prevádzachstva a návratom. Správa obsahuje aj vybrané štatistiky, ktoré tvoria samostatnú štatistickú prílohu.

V roku 2014 nenastali na Slovensku zásadné zmeny v inštitucionálnej oblasti, ktoré by mali vplyv na politiku SR v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany. V rámci legislatívy bol novelizovaný zákon o pobyte cudzincov, zákon o azyle a zákon o službách zamestnanosti, v rámci ktorého SR transponovala smernicu o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie.

Medzi strategické dokumenty, ktoré SR v roku 2014 vypracovala, patrila prvá *Integračná politika SR*, ktorá bola schválená vládou SR v januári 2014. Ide o základný programový dokument v oblasti integrácie migrantov na Slovensku, ktorý nahradil *Koncepciu integrácie cudzincov v SR* z roku 2009. Ďalším dokumentom bol návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR*, ktorý bol v decembri 2014 predložený vláde SR na schválenie. Stratégia v samostatnej prílohe sumarizuje právny rámec ochrany migrantov v SR. SR tiež pracovala na návrhu *Národného programu Fondu pre azyl, migráciu a integráciu* a návrhu *Národného programu Fondu pre vnútornú bezpečnosť*. Tieto fondy ako nové finančné mechanizmy EÚ v rozpočtovom období 2014 – 2020 nahradia program *Solidarita a riadenie migračných tokov*.

Na Slovensku nedošlo v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v roku 2014 k zásadným diskusiám vo vláde ani v parlamente, resp. na politickej scéne ako takej. Najväčšia pozornosť bola venovaná bezpečnostnej situácii na Ukrajine, *Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ľudských práv v SR* a otázke zrušenia možnosti dvojitého občianstva pre občanov SR, ktorí získajú občianstvo iného štátu. Právam migrantov sa v roku 2014 venovala verejná ochrankyňa práv, ktorá spustila prieskum postupu vybavovania klientov na oddeleniach cudzineckej polície a v súvislosti so zákonom o pobyte cudzincov podala dva návrhy na Ústavný súd SR.

V roku 2014 pokračoval celkový pokles nelegálnej migrácie do SR, čo súviselo najmä s opatreniami a technickou obnovou v rámci kontroly hraníc. SR tiež evidovala pokles žiadateľov o azyl, najpočetnejšími skupinami boli žiadatelia z Afganistanu, Sýrie, Vietnamu a Ukrajiny. Oproti roku 2013 došlo k niekoľkonásobnému nárastu dobrovoľných odchodov a miernemu nárastu nútených návratov nelegálnych migrantov a neúspešných žiadateľov o azyl.

V rámci starostlivosti o maloletých bez sprievodu došlo k zmene detského domova, do ktorého sú umiestňovaní. Zanikol špecializovaný *Detský domov pre maloletých bez sprievodu v Hornom Orechovom* pri Trenčíne, ktorý SR zriadila v roku 2009. Jeho funkciu prebral *Detský domov a centrum detí Medzilaborce na východnom Slovensku*.

V medzirezortnom pripomienkovom konaní sa nachádzal *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018*, ktorý po jeho schválení v roku 2015 nahradí národný program na roky 2011 – 2014. V roku 2014 začalo platiť nové *Nariadenie MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi*. Jedným z jeho opatrení je poskytovanie starostlivosti obetiam obchodovania s ľuďmi počas konania o azyle prostredníctvom MV SR. Podľa predchádzajúceho postupu starostlivosť tejto skupine osôb poskytovali spolupracujúce mimovládne a medzinárodné organizácie v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

V kontexte migrácie a rozvoja SR nerealizovala osobitné aktivity alebo opatrenia na začleňovanie migrácie do sektorálnych politík, na znižovanie odlivu mozgov, spoluprácu s diaspórami alebo opatrenia týkajúce sa remitencií. Aj v roku 2014 SR poskytovala pomoc a podporu rozvojovým krajinám cez projekty a príspevky oficiálnej rozvojovej pomoci.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa v roku 2014 slovenské médiá venovali téme migrácie a medzinárodnej ochrany vo zvýšenej miere, a to najmä v súvislosti so situáciou v Stredomorí, na Blízkom východe vrátane Sýrie a na Ukrajine. V kontexte Slovenska sa médiá zaoberali predovšetkým nelegálnou migráciou – bojom proti prevádzachstvu a kontrole vonkajšej hranice s Ukrajinou. Ani jedna z uvedených tém nevyvolala širšiu verejnú diskusiu.

Úvod

Výročná správa EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu (EMN Annual Report on Migration and Asylum Policies) informuje o najdôležitejších zmenách a vývoji v oblasti migrácie a azylu v ČS EÚ a Nórsku za kalendárny rok. Správa sa zameriava na štátnych príslušníkov tretích krajín a slúži ako podklad na vypracovanie *Výročnej správy o prisťahovalectve a azyle*, ktorú Európska komisia predkladá Rade EÚ, a *Výročnej správy Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) o situácii v oblasti azylu v EÚ*.

Táto správa popisuje zmeny, vývoj a aktivity v legislatívnej, inštitucionálnej a praktickej oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014 a dáva ich do kontextu politík a legislatívy EÚ. Správa sa v ôsmich kapitolách venuje všeobecnému politickému vývoju, ktorý sa týka migrácie, témam legálnej migrácie a mobility, medzinárodnej ochrany vrátane azylu, maloletým bez sprievodu a iným zraniteľným skupinám, boju proti obchodovaniu s ľuďmi, migrácii a rozvoju, nelegálnej migrácii vrátane prevádzachstva a návratom. Správa obsahuje aj vybrané štatistiky, ktoré tvoria samostatnú štatistickú prílohu, a zoznam použitej literatúry.

Kapitola *Prehľad politického vývoja v oblasti migrácie a azylu* ponúka všeobecný kontext, v rámci ktorého sa v roku 2014 na Slovensku formovali migračné politiky a legislatíva. Prehľad zahŕňa relevantný politický, legislatívny a inštitucionálny vývoj, mediálne diskusie, ako aj širší vývoj, ktorý vplýval na viaceré oblasti v rámci migrácie a medzinárodnej ochrany.

Kapitola *Legálna migrácia a mobilita* popisuje politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú napĺňania potrieb pracovného trhu, uľahčovania prijímania a garantovania práv migrantov z tretích krajín a podpory študentov, výskumníkov a inštitútu zlúčenia rodiny. Kapitola sa tiež venuje riadeniu migrácie a mobility, vízovej politike, správe schengenského priestoru, zabezpečovaniu národného systému proti kolísavým migračným tlakom, integrácii, propagácii a poskytovaniu informácií migrantom z tretích krajín a zvyšovaniu povedomia o migrácii.

Kapitola *Medzinárodná ochrana vrátane azylu* obsahuje informácie o implementácii Spoločného európskeho azylového systému (CEAS), o inštitucionálnych a legislatívnych zmenách, o národnej a európskej jurisprudencii, zabezpečovaní efektívnosti a kvality azylového systému, o spolupráci s Európskym podporným úradom pre azyl (EASO), relokáciách v rámci EÚ a presídľovaní, o integrácii žiadateľov o azyl a osôb s udelenou medzinárodnou ochranou a o iných aktivitách.

Kapitola *Maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny* sa zameriava na politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity v rámci prijímania a starostlivosti o maloletých migrantov bez sprievodu a iných zraniteľných skupín migrantov z tretích krajín.

Kapitola *Boj proti obchodovaniu s ľuďmi* sa venuje politikám, legislatíve, medzinárodnému monitoringu, národným projektom, kampaniam a iným aktivitám a spolupráci na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni.

Kapitola *Migrácia a rozvoj* poskytuje prehľad o aktivitách a opatreniach na začleňovanie migrácie do sektorálnych politík, na znižovanie odlivu mozgov (tzv. brain drain) v krajinách pôvodu vzhľadom na (spolu)prácu s diasporami a vzhľadom na remitencie.

Kapitola *Nelegálna migrácia vrátane prevádzachstva* zahŕňa informácie o hraničnom manažmente na vonkajších hraniciach, o boji proti zneužívaniu legálnych spôsobov migrácie, boji proti napomáhaniu nelegálnej migrácii (prevádzachstvu) a o monitorovaní a identifikácii migračných trás.

Kapitola *Návraty* nadväzuje na kapitolu o nelegálnej migrácii a rozoberá nútené návraty a readmisiu, dobrovoľné návraty a reintegrácie a tiež aktivity Expertnej skupiny EMN pre návraty (REG).

V každej kapitole sú zdrojom informácií aj mediálne výstupy. Preto sú v texte uvedené odkazy na mediálne zmienky o migračnej problematike a aktivitách, ktoré na Slovensku realizovali štátne a samosprávne orgány, tretí sektor a medzinárodné organizácie.

Príloha *Národné štatistiky* sumarizuje štatistické údaje SR z oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany za rok 2014 vo forme tabuliek. V prílohe sú uvedené počty prvých povolení na pobyt, víz a prevádzaných osôb, počty udelených lehôt na rozmyslenie a povolení na pobyt prevádzaným osobám, počty prevádzachov, návratov, relokácií a presídlení, počty maloletých bez sprievodu a obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín, počty udelených lehôt na rozmyslenie a povolení na pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi a počty obchodníkov s ľuďmi.

Všeobecnú štruktúru politického a právneho systému v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v SR je možné nájsť v štúdiu EMN *Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike* v jej aktualizovanej verzii z roku 2014¹.

¹ Zdroj: <http://emn.sk/sk/studie-emn/item/138-organizacia-azylovej-a-migracnej-politiky.html> (citované 10. 4. 2014).

1.1 Metodológia

Táto správa je spracovaná na základe spoločných špecifikácií (zadania), ktoré zostavili členské štáty EÚ a Európska komisia. Metodologicky správa vychádza zo sekundárneho výskumu a má popisný charakter. Na základe jednotných špecifikácií (zadania) pre všetky členské štáty EÚ a Nórsko EMN každý rok vydáva niekoľko typov publikácií vrátane *Výročnej správy o politikách v oblasti migrácie a azylu* (Annual Report on Migration and Asylum Policies). Na základe národných správ členských štátov EÚ Európska komisia zostavuje prehľady o krajinách (country factsheets) a krátke informy, ktoré sumarizujú hlavné poznatky o vybranej téme a umožňujú porovnať vývoj v jednotlivých členských štátoch EÚ.

Správa za SR čerpá z dostupných odborných publikácií, štatistík, legislatívy, strategických dokumentov SR, internetových zdrojov a monitoringu médií². Významným zdrojom informácií boli podklady získané od MV SR (konkrétne ÚHCP P PZ, MÚ MV SR, OZVaEZ KMV, Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR a OZP SEP MV SR), MPSVR SR, ÚPSVaR, MZVaEZ SR, MS SR a IOM. Dôležitými zdrojmi boli tiež materiály, publikácie a internetové stránky ďalších štátnych, európskych, medzinárodných a mimovládnych inštitúcií. Správa sa odvoláva aj na niekoľko publikácií EMN.

1.2 Pojmy a definície

Odborné výrazy, ktoré táto správa obsahuje, do veľkej miery korešponujú s definíciami uvedenými v *Slovníku pojmov EMN z oblasti migrácie a azylu*.³ Ak v prípade niektorých pojmov nebolo možné vychádzať z uvedeného slovníka, pojmy sú používané v súlade s národnou legislatívou alebo legislatívou EÚ (nariadenia, smernice).

Osobitnú pozornosť treba v správe venovať pojmu *cudzinec*, za ktorého sa podľa slovenskej legislatívy, konkrétne zákona o pobyte cudzincov podľa § 2 ods. 2, považuje každý, kto nie je občanom SR. Podľa Slovníka pojmov EMN je cudzinec v kontexte EÚ osoba, ktorá nie je občanom členského štátu EÚ a v globálnom kontexte ide o osobu, ktorá nie je občanom určitého štátu. Slovenská legislatíva však v prípade cudzinca, ktorý nie je občanom členského štátu EÚ, hovorí o *štátnom príslušníkovi tretej krajiny*⁴. V správe sa preto pojem cudzinec používa najmä v takých textoch a štatistikách, ktoré majú súvis alebo sú vedené v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom. Vtedy zodpovedá pojem cudzinec definícii podľa § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov a nie definícii zo Slovníka pojmov EMN.

V správe sa nachádza aj pojem *migrant*, ktorý sa na rozdiel od definície v Slovníku pojmov EMN⁵ uvádza ako synonymum slov cudzinec alebo štátny príslušník tretej krajiny.

² IOM ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN v SR zabezpečuje od roku 2012 v spolupráci s tlačovou agentúrou týždenný monitoring mediálnych výstupov na tému migrácie a medzinárodnej ochrany, ktoré využíva pri príprave publikácií EMN.

³ Asylum and Migration Glossary 3.0 – a Tool for Better Comparability (2014). European Migration Network. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary/index_a_en.htm (citované 10. 4. 2014).

⁴ Zákon o pobyte cudzincov v § 2 ods. 4 vymedzuje pojem štátny príslušník tretej krajiny, ktorým je každá osoba, ktorá nie je občanom SR ani občanom EÚ alebo osoba bez štátnej príslušnosti.

⁵ Podľa Slovníka pojmov EMN je migrant v globálnom kontexte osoba, ktorá sa zdržuje mimo územia štátu, ktorého je občanom, a ktorá sa zdržiava v inej krajine viac ako rok bez ohľadu na príčiny (dobrovoľné alebo nedobrovoľné) a prostriedky (legálne alebo nelegálne) svojej migrácie. In: Asylum and Migration Glossary 3.0 – a Tool for Better Comparability (2014). European Migration Network, s. 187. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary/index_a_en.htm (citované 2. 4. 2015).

Prehľad politického vývoja v oblasti migrácie a azylu

Kapitola ponúka všeobecný kontext, v rámci ktorého sa v roku 2014 na Slovensku formovali migračné politiky a legislatíva. Prehľad zahŕňa relevantný politický, legislatívny a inštitucionálny vývoj, mediálne diskusie, ako aj širší vývoj, ktorý vplýval na viaceré oblasti v rámci migrácie a medzinárodnej ochrany.

2.1 Všeobecný politický a inštitucionálny vývoj

Od posledných parlamentných volieb do NR SR v roku 2012 je vo vláde SR strana SMER - sociálna demokracia (SMER - SD). V roku 2014 mala vláda SR nasledujúcich 15 členov: predsedu, troch podpredsedov, ktorí boli zároveň ministrami (vnútra, financií, zahraničných vecí a európskych záležitostí), podpredsedu vlády pre investície bez ministerského kresla a 10 ministrov. Posty ministra vnútra, ministra práce, sociálnych vecí a rodiny, a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí, ktorých rezorty riešia agendu migrácie a medzinárodnej ochrany, sa v roku 2014 nemenili. Post ministra vnútra zastáva naďalej Robert Kaliňák (SMER - SD), post ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Ján Richter (SMER - SD) a post ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák (neustranný). K zmenám došlo v roku 2014 na poste ministra hospodárstva, ministra zdravotníctva a ministra školstva, vedy, výskumu a športu.⁶

⁶ Zdroj: <http://www.vlada.gov.sk/clenovia-vlady/> (citované 13. 4. 2015).

V roku 2014 sa uskutočnili prezidentské voľby, voľby do EP a voľby do orgánov samosprávy obcí (komunálne voľby), v rámci ktorých sa volili poslanci zastupiteľstiev a starostovia obcí, poslanci mestských častí a primátori miest.⁷ Na komunálnych voľbách sa mohli – na rozdiel od prezidentských alebo parlamentných – zúčastniť alebo kandidovať aj cudzinci, keďže rozhodujúcim kritériom bol trvalý pobyt na území SR a nie občianstvo SR. Na voľbách do EP sa mohli zúčastniť alebo kandidovať aj občania iných ČŠ EÚ.⁸ V predvolebných diskusiách téma migrácie a medzinárodnej ochrany nerezonovala.

Medzi organizačné zmeny patrilo v roku 2014 prechod Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality z KMV pod MV SR (t. j. pod štátneho tajomníka MV SR) s účinnosťou od 1. mája 2014.

2.2 Migrácia v politickom, legislatívnom a mediálnom kontexte

Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že aj vzhľadom na nízky počet cudzincov v SR je otázka migrácie a medzinárodnej ochrany okrajovou a málo diskutovanou témou v politickej sfére a medzi širšou verejnosťou. Téma migrácie a azylu rezonovala v zásade len medzi zainteresovanými aktérmi (t. j. na úrovni štátnych orgánov, mimovládnych a medzinárodných organizácií).⁹

Politiky

Medzi strategické dokumenty, na ktorých SR pracovala v roku 2014, patrí:

- Prvá *Integračná politika SR*, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 45 dňa 29. januára 2014.¹⁰ Ide o základný programový dokument v oblasti integrácie cudzincov na Slovensku, ktorý nahradil Konceptiu integrácie cudzincov v SR z roku 2009¹¹ (pozri aj podkapitolu 3.5)
- Návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR*, ktorý 1. decembra 2014 schválila Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a odporučila ho vláde SR¹² prijať. Stratégia v samostatnej prílohe sumarizuje právny rámec ochrany migrantov v SR (pozri aj podkapitolu 3.7).¹³
- Dňa 26. novembra 2014 SR oficiálne predložila EK návrh *Národného programu Fondu pre azyl, migráciu a integráciu* a 1. decembra 2014 návrh *Národného programu Fondu pre vnútornú bezpečnosť*.¹⁴ Fondy AMIF a ISF¹⁵ ako nové finančné mechanizmy EÚ v rozpočtovom období 2014 – 2020 nahradia program Solidarita a riadenie migračných tokov.¹⁶

7 Zdroj: <http://www.minv.sk/?volby-a-referendum> (citované 13. 4. 2015).

8 Zdroj: <http://www.minv.sk/?ep-infovotereusk> (citované 13. 4. 2015).

9 Bachtiková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava, s. 70. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2013/24b.slovak_republic_national_policy_report_migration_asylum_2013_sk_version_final.pdf (citované 13. 4. 2015).

10 Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/en/integration-foreigners-slovakia/> (citované 8. 12. 2014).

11 Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/konceptia-integracie-cudzincov-v-slovenskej-republike.pdf> (citované 8. 12. 2014).

12 Zdroj: <http://www.radavladyp.gov.sk/19-rokovanie-rady/> (citované 5. 12. 2014).

13 Kapitola o právach migrantov je dostupná na: [https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_BylID/ID_F7DEBE85867B1B1AC1257CEF004B-85CD_SK/\\$File/011_strategia_vychodiskovy_material_prava_migrantov.pdf](https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_BylID/ID_F7DEBE85867B1B1AC1257CEF004B-85CD_SK/$File/011_strategia_vychodiskovy_material_prava_migrantov.pdf) (citované 6. 12. 2014).

14 Zdroj: <http://www.minv.sk/?aktuality-k-amif-isf> (citované 13. 4. 2015).

15 Zdroj: <http://www.minv.sk/?fondy-pre-oblast-vnutornych-zalezitosti-2014-2020> (citované 23. 4. 2015).

16 Informácie poskytol OZP SEP MV SR.

Na Slovensku nedošlo v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v roku 2014 k zásadným diskusiám vo vláde ani v parlamente, resp. na politickej scéne ako takej. Najväčšia pozornosť bola venovaná bezpečnostnej situácii na Ukrajine, *Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ľudských práv v SR* a otázke zrušenia možnosti dvojitého občianstva pre občanov SR, ktorí získajú občianstvo iného štátu.

V rámci medzirezortnej spolupráce a koordinácie v migračných otázkach pokračovala v roku 2014 činnosť:

- *Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov*, ktorého sekretariát spracoval v spolupráci s príslušnými útvarmi MV SR vyhodnotenie plnenia Akčného plánu migračnej politiky SR s výhľadom do roku 2020 za ministerstvo vnútra za roky 2012 a 2013, ako aj nový Akčný plán migračnej politiky za ministerstvo vnútra na roky 2014 a 2015. Koordinoval tiež činnosť ostatných zainteresovaných ministerstiev a ďalších subjektov pri aktualizácii svojich akčných plánov. Riadiaci výbor sa na svojich dvoch zasadnutiach okrem úloh súvisiacich s plnením migračnej a integračnej politiky SR zaoberal aj prípravou *Národného plánu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2014 až 2018*, aktuálnou situáciu v oblasti migrácie na Slovensku a v európskom kontexte, ako aj aktuálnym vývojom na Ukrajine a možnými následkami pre SR. Prerokoval tiež výsledky 65. výročného zasadnutia Výkonného výboru UNHCR v Ženeve, činnosť EMN a otázku menovania nového generálneho riaditeľa ICMPD.¹⁷
- *Medzirezortnej expertnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC)*¹⁸, ktorá sa v roku 2014 na svojich dvoch zasadnutiach venovala *Integračnej politike SR*, diskutovala o plnení vyplývajúcich úloh a podelila sa o poznatky a dobrú prax v integračnej oblasti.¹⁹

Na podporu tvorby politik na úrovni EÚ a jej ČŠ sa SR v roku 2014 opäť podieľala na činnosti Európskej migračnej siete (EMN). Aktivity Národného kontaktného bodu EMN v SR²⁰ ako publikácie²¹, ad hoc otázky²², národná konferencia (v roku 2014 na tému *Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu*), vzdelávací seminár (v roku 2014 na tému *Nútená migrácia: príčiny a možné riešenia*) a iné odborné stretnutia²³ sa každoročne zaoberajú rôznymi témami migrácie ŠPTK a sú určené predovšetkým pre zástupcov štátnej a verejnej správy, výskumných inštitúcií, akademického a mimovládneho sektora.²⁴

MV SR v koordinácii s MZVaEZ SR začalo v roku 2014 prípravy na predsedníctvo SR v Rade EÚ v druhej polovici roka 2016.²⁵ Medzi aktivity slovenského predsedníctva bude okrem iného patriť výročná konferencia EMN, ktorej téma bude stanovená v roku 2015.²⁶

17 Informácie poskytol MÚ MV SR.

18 MEKOMIC je koordinátnym orgánom MPSVR SR pre oblasť migračnej a integračnej politiky a poradným orgánom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Členmi MEKOMIC-u sú experti ústredných orgánov štátnej správy, ktoré implementujú ciele a opatrenia integračnej politiky. Na zasadnutia MEKOMIC-u sú podľa potreby prizývané aj medzivládne a mimovládne organizácie.

19 Informácie poskytl MPSVR SR.

20 Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí MV SR, MPSVR SR, ŠÚ SR a IOM vo funkcii koordinátora.

21 Zdroj: <http://emn.sk/sk/na-stiahnutie-emn/publikacie-emn.html> (citované 13. 4. 2015).

22 Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivity-emn/ad-hoc-otazky.html> (citované 13. 4. 2015).

23 Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivity-emn/stretnutia-a-konferencie.html> (citované 13. 4. 2015).

24 Zdroj: www.emn.sk (citované 8. 12. 2014).

25 Zdroj: http://www.foreign.gov.sk/sk/europske_zalezitosti/predsednictvo_v_rade_eu-slovenske_predsednictvo_v_rade_eu (citované 13. 4. 2015).

26 Informáciu poskytla IOM.

Legislatíva

Okrem novely zákona o pobyte cudzincov a novely zákona o azyle SR pokračovala v roku 2014 v implementácii niektorých opatrení z akčných plánov k Migračnej politike s výhľadom do roku 2020. Koncom roka bola tiež do medzirezortného pripomienkového konania predložená *Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2013 a o činnosti Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov*, ktorá obsahuje odpočet plnenia úloh za jednotlivé rezorty^{27, 28}.

Médiá

Mimovládny sektor sa v spolupráci s MPSVR SR podieľal na príprave trvalo udržateľnej *Komunikačnej stratégie o prínosoch a pozitívach migrácie a integrácie cudzincov na Slovensku*. Hlavným dôvodom jej vzniku bol nedostatok proaktívnej a pozitívnej komunikácie na túto tému.²⁹ Určená je na voľné a nekomerčné používanie jednotlivcom, organizáciám a inštitúciám, ktorí sa chcú podieľať na vytváraní pozitívneho obrazu o živote cudzincov v každodennej spoločnosti.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa v roku 2014 slovenské médiá venovali téme migrácie a medzinárodnej ochrany vo zvýšenej miere, a to najmä v súvislosti so situáciou v Stredomorí³⁰, na Blízkom východe vrátane Sýrie³¹ a na Ukrajine³². Ďalšími zahraničnými témami, ktoré v slovenských médiách zarezonovali, bolo švajčiarske referendum o obmedzení prisťahovalectva do krajiny,³³ britská debata o prisťahovalectve³⁴ a nová stratégia USA voči nelegálnym migrantom³⁵.

Čo sa týka tém migrácie a medzinárodnej ochrany v kontexte Slovenska, médiá informovali predovšetkým o nelegálnej migrácii – boji proti prevádzkačstvu³⁶ a kontrole vonkajšej hranice

27 MV SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva kultúry SR, MPSVR SR, Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, MZVaEZ SR, Ministerstva zdravotníctva SR, ŠÚ SR a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

28 Zdroj: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7787&langEID=1> (citované 13. 4. 2015).

29 Zdroj: <http://www.hrl.sk/aktuality/liga-za-ludske-prava-predstavuje-komunikacnu-strategiu-o-prinosoch-pozitivach-migracie> (citované 13. 4. 2015).

30 Zdroj: napr. Rekordný rok: K Európe priplávalo najviac imigrantov, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/339044-rekordny-rok-k-brehom-euro-priplavalo-najviac-imigrantov-v-historii/>, Smrť na mori neodrádza migrantov, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7384417/smrť-na-mori-neodradza-migrantov.html>, Pri talianskych brehoch zachránili 1 400 utečencov z Afriky, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/326785-pri-talianskych-brehoch-zachranili-1-400-utecencov-z-afriky/>, Talianom došla trpezlivosť, končia so zachraňovaním migrantov na mori, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/334935-talianom-dosla-trpezlivost-koncia-so-zachranovanim-migrantov-na-mori/>, Taliansko zaplavujú utečenci. Nigérijčanka na lodi porodila, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/340724-taliansko-stale-zaplavuju-utecenci-nigerijcanka-na-lodi-porodila/>, Iracký parlament odložil voľbu premiéra, rieši utečeneckú krízu, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/325971-iracky-parlament-odložil-voľbu-premiéra-rieši-utecencu-krizu/> (citované 13. 4. 2015).

31 Zdroj: napr. Európska komisárka vyzvala na prijímanie sýrskych utečencov, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/323193-europ-ska-komisarka-vyzvala-na-prijimanie-syrskych-utecencov/> (citované 13. 4. 2015).

32 Zdroj: napr. Ukrajinskí utečenci pribúdajú, ich počet je vyšší ako šestina ľudí na Slovensku, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/326607-ukrajinski-utecenci-pribudaju-ich-pocet-je-vysši-ako-šestina-ľudí-na-slovensku/>, Moskva sprísni pravidlá pre migrantov z Ukrajiny, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/340898-moskva-sprísni-pravidla-pre-migrantov-z-ukrajiny/> (citované 13. 4. 2015).

33 Zdroj: napr. Švajčiari v referende odmietli obmedziť prisťahovalectvo, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/337955-svajciari-hlasuju-v-referende-o-pristahovalcoch-i-zlate/> (citované 13. 4. 2015).

34 Zdroj: napr. Briti na práci Slovákov a iných imigrantov zarábajú miliardy. Prečo sa ich boja?, dostupné na <http://www.etrend.sk/ekonomika/briti-na-praci-slovakov-a-inych-imigrantov-zarabaju-miliardy-preco-sa-ich-boja.html>, Britské zdravotníctvo ťažia prisťahovalci, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/338793-britske-zdravotnictvo-tazia-pristahovalci/>, Na sociálne dávky budú musieť migranti v Británii zarábať 149 libier týždenne, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7109087-na-socialne-davky-budu-musiet-migranti-v-britanii-zarabat-149-libier-tyzdenne.html#ixzz3XD7zuoUO> (citované 13. 4. 2015).

35 Zdroj: napr. Barack Obama predstavil imigračnú stratégiu, odmenou mu je žaloba, dostupné na <http://www.teraz.sk/zahranicie/barack-obama-imigranti-politika/107210-clanok.html>, Obama chystá reformu imigračnej politiky, dostupné na <http://www.aktuality.sk/clanok/265501/obama-chysta-reformu-imigracnej-politiky/> (citované 13. 4. 2015).

36 Zdroj: napr. Kaliňák: Ukrajinskí prevádzkači na hraniciach sú agresívnejší, dostupné na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/818296-kalinak-ukrajinski-prevadzaci-na-hraniciach-su-agresivnejši/>, Prevádzkačov so zbraňou je čoraz viac, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/325783-prevadzacov-so-zbranou-je-coraz-viac/>, Zastrelený ukrajinský prevádzkač patril k najnebezpečnejším, tvrdí Kaliňák, dostupné na <http://hn.hnonline.sk/slovensko-119/zastreleny-ukrajinsky-prevadzac-patril-k-najnebezpečnejším-tvrdí-kalinak-626075> (citované 13. 4. 2015).

s Ukrajinou³⁷. Média vo zvýšenej miere sledovali aj tému obchodovania s ľuďmi³⁸, občianstva³⁹, maloletých bez sprievodu⁴⁰ a aktivity VOP, ktoré súviseli s prieskumom postupu vybavovania klientov na OCP PZ⁴¹ a dvomi návrhmi na Ústavný súd SR⁴². Ani jedna z uvedených tém nevyvolala širšiu verejnú diskusiu.

V posledných rokoch sa objavujú čoraz častejšie blogy a v obmedzenej miere aj komentáre⁴³ na tému migrácie a medzinárodnej ochrany. Pri blogoch ide buď o jednorazové príspevky⁴⁴, alebo o systematickejšiu podporu diskusie o migrácii⁴⁵.

37 Zdroj: napr. Hranicu s Ukrajinou stráži po vstupe do Únie menej viditeľný múr, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7186846/hranicu-s-ukrajinou-strazi-po-vstupe-do-unie-menej-viditelny-mur.html#ixzz3XDOtnbil>, V obrazoch: Prísne strážená hranica s Ukrajinou, dostupné na <http://michalovce.korzar.sme.sk/c/7188010/v-obrazoch-prisne-strazena-hranica-s-ukrajinou.html>, Migranti na prekonanie východnej hranice používajú rogallo, dostupné na <http://humenne.korzar.sme.sk/c/7157003/migranti-na-prekonanie-vychodnej-hranice-pouzivaju-rogalo.html>, Hranicu s Ukrajinou chcelo nelegálne prejsť 107 migrantov, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/324988-hranicu-s-ukrajinou-chcelo-nelegálne-prekrociť-107-migrantov/> (citované 13. 4. 2015).

38 Zdroj: napr. Obchodovanie s ľuďmi je tretí najvýnosnejší nelegálny obchod, dostupné na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/847121-obchodovanie-s-ludmi-je-treti-najvynosnejši-nelegalny-obchod/>, Obchod s ľuďmi sa môže týkať každého, tvrdí ministerstvo, dostupné na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/879191-obchod-s-ludmi-sa-moze-tykat-každého-tvrdí-ministerstvo/>, V prvom polroku 2014 stíhala polícia za obchodovanie s ľuďmi 28 osôb, dostupné na <http://aktualne.atlas.sk/v-prvom-polroku-2014-stihala-policia-za-obchodovanie-s-ludmi-28-osob/dnes/kauzu/> (citované 13. 4. 2015).

39 Zdroj: napr. Občianstvo budú brať aj ďalej, súd to nezastavil, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7388294-obcianstvo-budu-brat-aj-dalej-sud-to-nezastavil.html>, 102-ročná žena sa obráti na Štrasburg pre stratu občianstva, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7511155/102-ročna-žena-sa-obráti-na-strasburg-pre-stratu-obcianstva.html#ixzz3XDeJXq7M>, Slovenské občianstvo plánujú vrátiť tým, ktorí oň požiadajú, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7064854/slovenske-obcianstvo-planuju-vratit-tym-ktorí-on-poziadaju.html> (citované 13. 4. 2015).

40 Zdroj: napr. Cudzí deti miznú bez stopy, len málo ich zostane na Slovensku, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7464397-cudzie-deti-miznu-bez-stopy-len-malo-ich-zostane-na-slovensku.html>, Afganské deti na Slovensku miznú, nevie sa, čo je s nimi, dostupné na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/883276-afganske-deti-na-slovensku-miznu-nevie-sa-co-je-s-nimi/>, Čo sa s nimi deje? Deti z Afganistanu či Somálska na Slovensku miznú, dostupné na <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/334502-co-sa-s-nimi-deje-deti-z-afganistanu-ci-somalska-na-slovensku-miznu/> (citované 13. 4. 2015).

41 Zdroj: napr. Dubovcová preveruje cudzineckých policajtov, vidí nedostatky, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7424471-dubovcova-preveruje-cudzineckych-policajtov-vidi-nejednotky.html>, Nerozumieme, ale pokračujú po slovensky. Na cudzineckej polícii, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7103801-nerozumieme-ale-pokracuju-po-slovensky-na-cudzineckej-policii.html> (citované 13. 4. 2015).

42 Zdroj: napr. Ombudsmanke sa nezdá zákon o cudzincoch, právnik ju podporil, dostupné na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/849076-ombudsmanke-sa-nezda-zakon-o-cudzincoch-pravnik-ju-podporil/>, Ústavný súd odmietol podanie ombudsmanky o pobyte cudzincov, dostupné na <http://www.sme.sk/c/7125108/ustavny-sud-odmietol-podanie-ombudsmanky-o-pobyte-cudzincov.html#ixzz3XDSUAGKu>, Ombudsmanka podala ďalší podnet na ÚS SR pre zákony o cudzincoch, dostupné na <http://www.teraz.sk/slovensko/ombudsmanka-cudzinci-zakony/92257-clanok.html> (citované 13. 4. 2015).

43 Zdroj: napr. Británia proti imigrantom, dostupné na <http://komentare.sme.sk/c/7339384/britania-proti-imigrantom.html> (citované 13. 4. 2015).

44 Zdroj: napr. Migranti v mojej obývačke, dostupné na <http://grunmannova.blog.sme.sk/c/359536/migranti-v-mojej-obyvacke.html>, Ako som pozval svoju mamu na Slovensko, dostupné na <http://sotelozumaran.blog.sme.sk/c/355941/ako-som-pozval-svoju-mamu-na-slovensko.html> (citované 13. 4. 2015).

45 Zdroj: napr. blog mimovládnej organizácie Ligy za ľudské práva: ligazaludskeprava.blog.sme.sk, e-learningového portálu Monda.eu: monda.eu.blog.sme.sk alebo jednotlivca smetana.blog.sme.sk (citované 13. 4. 2015).

03

Legálna migrácia a mobilita

Kapitola popisuje politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú napĺňania potrieb pracovného trhu, uľahčovania prijímania a garantovania práv migrantov z tretích krajín a podpory študentov, výskumníkov a inštitútu zlúčenia rodiny. Kapitola sa tiež venuje riadeniu migrácie a mobility, vízovej politike, správe schengenského priestoru, zabezpečovaniu národného systému proti kolísavým migračným tlakom, integrácii, propagácii a poskytovaniu informácií migrantom z tretích krajín a zvyšovaniu povedomia o migrácii.

3.1 Ekonomická migrácia

3.1.1 Saturovanie potrieb pracovného trhu – prijímacie politiky a legislatíva

Politiky

V súvislosti s politikou trhu práce nenastali žiadne zásadné zmeny. Aj v roku 2014 bola riadená pracovná migrácia zameraná na kompenzáciu nedostatku disponibilnej pracovnej sily na trhu práce, najmä nedostatkových profesií. SR nemá v prístupe na trh práce zavedené žiadne kvóty ani zoznamy nedostatkových profesií. V tejto súvislosti ÚPSVaR však zverejňuje aj na svojej webovej stránke najmenej raz za mesiac štatistické informácie o stave, vývoji a štruktúre zamestnanosti a vypracúva analýzy a prognózy vývoja trhu práce.⁴⁶

⁴⁶ Zdroj: http://www.upsvar.sk/statistiky.html?page_id=1247 (citované 19. 12. 2014).

Do budúca sa však v tejto oblasti v súlade s akčnými plánmi Migračnej politiky a Integrovačnej politiky SR plánuje vypracovanie zoznamu nedostatkových pracovných pozícií – napr. pracovných pozícií, ktoré sú dlhodobo neobsaditeľné domácou pracovnou silou s potrebou vysokoškolského vzdelania. V prípade týchto pracovných pozícií by sa nerobil prieskum obsaditeľnosti pracovného miesta uchádzačom o zamestnanie, ale preukazovalo by sa len potrebné vzdelanie/kvalifikácia. ÚPSVaR realizuje národný projekt *Prognózy vývoja na trhu práce v SR*⁴⁷, v rámci ktorého sa predpokladá vytvorenie komplexného systému prognózovania potrieb trhu práce.⁴⁸ Na budúci rok je takisto plánovaná aktualizácia legislatívno-právneho rámca umožňujúceho vstup a pobyt vybraných skupín migrantov na územie SR na účel štúdia a ekonomickej činnosti s termínom implementácie do 31. decembra 2015.⁴⁹

Legislatíva

V roku 2014 došlo k nasledujúcim legislatívnym zmenám, ktoré sa týkajú prijímania a zamestnávania ŠPTK:

V oblasti pracovnej migrácie sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila legislatíva, ktorá sa týka zamestnávania ŠPTK s miestom výkonu práce na území SR, a to zákonom č. 495/2013 Z. z.⁵⁰. V čl. 3 sa ním novelizoval zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti⁵¹ nasledovne:

- Transponovala sa smernica EP a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území ČŠ pre ŠPTK a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v ČŠ (ďalej len „smernica EP a Rady 2011/98/EÚ“) do právneho poriadku SR.
- Stanovil sa jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k jednotnému povoleniu, ktorý zahŕňa povolenie na prechodný pobyt aj povolenie na zamestnanie, a jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k vydaniu modrej karty EÚ v rámci jedného správneho aktu, čo prispelo k zjednodušeniu a harmonizácii pravidiel v súčasnosti platných v ČŠ EÚ. Do praxe sa zaviedol efektívnejší proces vybavovania žiadostí ŠPTK o vydanie jednotného povolenia na pobyt a zamestnanie na jednom mieste, čím sa podstatne zjednodušilo správne konanie smerujúce k vydaniu tohto individuálneho správneho aktu. ŠPTK, ktorý sa chce zamestnať na území SR, požiada o vydanie jednotného povolenia na pobyt na policajnom útvere, ktorý je povinný prijať aj neúplnú žiadosť. Jednotné povolenie na pobyt oprávňuje štátneho príslušníka zdržiavať sa na území SR na účel výkonu zamestnania.
- Upravili sa podmienky udeľovania povolenia na zamestnanie pre ŠPTK v SR. Povolenia na zamestnanie udeľujú úrady práce, ktoré taktiež vydávajú potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta. Potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, vydáva ÚPSVaR.
- Z integračného hľadiska najvýznamnejšej kategórii ŠPTK, ktorí úspešne ukončili štúdium na strednej alebo vysokej škole v SR a majú pobyt na účel štúdia, sa uľahčil prístup k zamestnaniu. Študenti strednej školy majú voľný prístup na trh práce v rozsahu 10 hodín týždenne a študenti vysokej školy v rozsahu 20 hodín týždenne, čo predstavuje zvýšenie počtu odpracovaných hodín oproti predchádzajúcej právnej úprave.

⁴⁷ Zdroj: http://www.upsvar.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2007-2013/narodny-projekt-prognozy-vyvoja-na-trhu-prace.html?page_id=407731 (citované 19. 12. 2014).

⁴⁸ Úloha 2.6.2 Akčného plánu Integrovačnej politiky SR v podmienkach MPSVR SR na roky 2014 – 2016. Dostupné na: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/ap-k-ip-2014-2016.pdf> (citované 19. 12. 2014).

⁴⁹ Úloha 2.2.3.1 Akčného plánu migračnej politiky na roky 2014 a 2015 v podmienkach MV SR.

⁵⁰ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁵¹ Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- Rozšírila sa pôsobnosť ÚPSVaR o oprávnenie zrušiť potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu na účel udelenia modrej karty EÚ a viesť centrálnu evidenciu vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a vydaných a odňatých povolení na zamestnanie.
- Rozšírila sa pôsobnosť úradov práce o oprávnenie vydať či zrušiť potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta (na účel udelenia prechodného pobytu na účel zamestnania, tzv. jednotné povolenie na pobyt) a viesť evidenciu vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a vydaných a odňatých povolení na zamestnanie.
- Na účely zákona o službách zamestnanosti sa stanovilo, že zamestnávateľ môže zamestnať len ŠPTK:
 - ktorý má vydané potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania,
 - ktorý je držiteľom modrej karty EÚ,
 - ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
 - ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, ktorý má udelené povolenie na zamestnanie a má udelený prechodný pobyt ŠPTK, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v ČŠ EÚ, ak osobitný predpis neustanovuje inak, alebo
 - u ktorého sa nevyžaduje potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenie na zamestnanie.
- Stanovila sa povinnosť zamestnávateľa oznámiť úradom práce voľné pracovné miesta, ich počet a charakteristiku pred podaním žiadosti o:
 - vydanie povolenia na zamestnanie pre vybrané skupiny ŠPTK,
 - udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania pre ŠPTK alebo
 - vydanie modrej karty pre ŠPTK.
- Stanovila sa povinnosť tuzemskej právnickej osoby alebo tuzemskej fyzickej osoby pred uzatvorením zmluvy, na základe ktorej dôjde k vyslaniu štátnych príslušníkov tretej krajiny na výkon práce na územie SR, odsúhlasiť s úradmi práce počty a profesie vyslaných zamestnancov a obdobie ich vyslania.
- Spresnila sa povinnosť zamestnávateľa pri zamestnávaní občana ČŠ EÚ a ŠPTK⁵².

S účinnosťou od 1. januára 2014 nemôže zamestnávateľ alebo agentúra dočasného zamestnávania dočasne pridelit' užívateľskému zamestnávateľovi na výkon práce ŠPTK, ktorý:

- je držiteľom modrej karty EÚ,
- má udelený prechodný pobyt na účel zamestnania na základe potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta,
- má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
- má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny,

⁵² Informácie poskytlo MPSVR SR.

⁵³ Dočasné pridelenie je upravené v § 58 Zákonníka práce (zákon č. 311/2001).

- má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt ŠPTK, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v ČŠ EÚ, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

Dôvodom tejto zmeny je, že potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenie na zamestnanie sa vydáva na konkrétne pracovné miesto u konkrétneho zamestnávateľa.

V rámci plánovaných legislatívnych zmien sa v roku 2015 pravdepodobne začne pracovať na príprave novelizácie zákona o pobyte cudzincov a zákona o službách zamestnanosti a ostatných relevantných zákonov v súvislosti s potrebou transpozície:

- smernice EP a Rady 2014/66/EÚ z 15. mája 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci vnútropodnikového presunu a
- smernice EP a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci.

V tejto súvislosti bude potrebné zadefinovať dočasnú a okružnú migráciu, formy krátkodobého zamestnávania, podmienky udeľovania povolenia pri sezónnom zamestnávaní migrantov ako pri iných kategóriách, vytvoriť/prepracovať flexibilný a účinný nástroj sezónnej migrácie, keďže súčasný prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania nie je efektívny, a preskúmať potreby pracovného trhu v oblasti sezónnych prác.⁵⁴

3.1.2 Snahy na zamedzenie sociálneho dampingu

Sociálny damping⁵⁵ ŠPTK v SR je eliminovaný prieskumom situácie na domácom trhu práce. Podľa novelizovaného zákona o službách zamestnanosti⁵⁶ úrady práce vydávajú potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením, ak voľné pracovné miesto nie je možné obsadiť uchádzačom o zamestnanie vedeným v evidencii uchádzačov o zamestnanie a takisto pri udelení povolenia na zamestnanie úrady práce prihládajú na situáciu na trhu práce, ak zákon o službách zamestnanosti neustanovuje inak⁵⁷.

Novelizáciou zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní sa s účinnosťou od 1. januára 2014⁵⁸ nanovo zadefinovali nelegálne zamestnávanie⁵⁹ a nelegálna práca⁶⁰ ŠPTK, a to najmä v súvislosti so zavedením nových inštitútov v tejto oblasti (napr. jednotného povolenia na pobyt a zamestnanie). Nelegálne zamestnávanie a nelegálna práca ŠPTK sa vymedzuje ako nedodržanie podmienok na ich zamestnávanie, ktoré sú uvedené v zákone o službách zamestnanosti.

⁵⁴ Úloha 2.2.3.1 Akčného plánu migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR na roky 2014 – 2015.

⁵⁵ Sociálny damping predstavuje praktiky, pri ktorých sú pracovníci z tretích krajín vykorisťovaní ako lacná pracovná sila s cieľom zvýšenia zisku spoločností. Tieto praktiky majú za následok prijímanie opatrení, ktoré zabezpečujú nábor na domácom pracovnom trhu v prípade, že je schopný naplniť dopyt, a tiež opatrení, ktoré zabezpečujú rovnaké zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín a občanmi EÚ vzhľadom na pracovné podmienky vrátane mzdy. Dostupné na: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/industrialrelations/dictionary/definitions/social-dumping.htm> (citované 9. 4. 2015).

⁵⁶ Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona 495/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2014.

⁵⁷ Informácie poskytlo MPSVR SR.

⁵⁸ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁵⁹ § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁰ § 2 ods. 2 písm. c) zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

3.1.3 Uľahčovanie prijímania migrantov do SR

V roku 2014 SR prijala politiky/opatrenia a iné stimulačné mechanizmy na uľahčenie prijímania a prístupu nasledujúcich kategórií migrantov:

Vysokokvalifikovaní pracovníci

V strategických dokumentoch *Migračná politika SR s výhľadom do roku 2020* z roku 2011 a *Integračná politika SR* z roku 2014 deklaruje SR záujem o získavanie a následnú integráciu vysokokvalifikovaných migrantov. Voľný prístup rodinných príslušníkov výskumníkov a vysokokvalifikovaných migrantov na trh práce hneď od usadenia sa javí ako motivačný faktor pri rozhodovaní týchto migrantov pre cieľovú krajinu.⁶¹

Podľa *Akčného plánu migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR na roky 2014 – 2015* SR prijíma politiky na aktívnu podporu prijímania ekonomických migrantov a zamestnávajú migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce s dôrazom na prijímanie a zamestnávajú vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a podľa potreby trhu práce ďalších kvalifikovaných migrantov.⁶²

Na základe transpozície smernice EP a Rady 2011/98/EÚ do právneho poriadku SR s účinnosťou od 1. januára 2014 sa stanovil jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k jednotnému povoleniu, ktorý zahŕňa povolenie na prechodný pobyt aj povolenie na zamestnanie. Stanovil sa tiež jednotný postup vybavovania žiadostí, ktorý vedie k vydaniu modrej karty EÚ v rámci jedného správneho aktu. Zavedenie týchto opatrení prispelo k zjednodušeniu a harmonizácii pravidiel, ktoré sú v súčasnosti platné v ČS EÚ.⁶³

Pracovníci presunutí v rámci spoločnosti⁶⁴

SR na národnej úrovni nemá žiadnu vnútroštátnu schému pre oblasť vnútropodnikového presunu. V priebehu roka 2015 sa plánuje realizácia prípravných aktivít v súvislosti s potrebou transpozície smernice EP a Rady 2014/66/EÚ z 15. mája 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci vnútropodnikového presunu do národnej legislatívy.

Sezónni pracovníci

V roku 2014 SR v tejto oblasti neprijala žiadne legislatívne zmeny. Zákon o pobyte cudzincov už v predchádzajúcich obdobiach definoval prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania. V roku 2015 SR plánuje uskutočniť nasledujúce zmeny:

ÚPSVaR môže udeliť povolenie na zamestnanie ŠPTK, ktorý bude zamestnaný na účel sezónneho zamestnania najviac na 180 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. Keďže nie sú definované pracovné oblasti, ktoré môžu byť v rámci sezónneho zamestnávania pokryté, zamestnávateľia majú tendenciu obchádzať tento nástroj a zamestnávajú ŠPTK inou formou

61 Informácie poskytlo MPSVR SR.

62 Akčný plán migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR na roky 2014 – 2015 sa nachádza na webovej stránke MPSVR SR. Dostupné na: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/vlastny-material-ap-2014-2015.pdf> (citované 6. 12. 2014).

63 Pozri podkapitolu 3.1.1.

64 Angl. intra-corporate transferees.

(napr. prostredníctvom jednotného povolenia na pobyt). Tento nedostatok sa bude zrejme snažiť odstrániť zákonodarca v rámci transpozície smernice EP a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci. Príprava transpozície smernice by sa mala začať v priebehu roka 2015. MPSVR plánuje, ako je už vyššie v časti 3.1.1. uvedené, zdefinovať dočasnú a okružnú migráciu, formy krátkodobého zamestnávania, podmienky udeľovania povolenia pri sezónnom zamestnávaní migrantov ako pri iných kategóriách, vytvoriť/prepracovať flexibilný a účinný nástroj sezónnej migrácie, keďže súčasný prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania nie je efektívny, a preskúmať potreby pracovného trhu v oblasti sezónnych prác.⁶⁵

Podnikatelia

V prípade udeľovania prechodného pobytu ŠPTK na účel podnikania⁶⁶ došlo s účinnosťou od 1. januára 2014⁶⁷ k úprave preukazovania tohto účelu, a to predložením podnikateľského zámeru (vo forme, ktorú požaduje zákon o službách zamestnanosti), osvedčenia o živnostenskom oprávnení alebo dokladu potvrdzujúceho oprávnenie na podnikanie.

Au pair

SR sa v roku 2014 touto skupinou migrantov v legislatíve ani politikách samostatne nezaoberala. Súčasný právny poriadok SR neupravuje osobitnú kategóriu „au-pair“.

Iní

V zmysle § 22 zákona o službách zamestnanosti s účinnosťou od 1. januára 2014⁶⁸ môže úrad práce po prihladnutí na situáciu na trhu práce udeliť povolenie na zamestnanie ŠPTK, ktorý:

- bude zamestnaný ako námorník na lodi registrovanej v SR alebo na lodi, ktorá sa plaví pod vlajkou SR,
- má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny v období do uplynutia 12 mesiacov od udelenia prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny,
- má udelený prechodný pobyt a má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v ČS EÚ, ak osobitný predpis neustanoví inak, v období do uplynutia 12 mesiacov od začiatku pobytu na území SR.

Povolenie na zamestnanie bez prihladnutia na situáciu na trhu práce sa ŠPTK udelí, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je SR viazaná. Úrad práce udelí povolenie na zamestnanie aj ŠPTK v pracovnom pomere so zamestnávateľom, ktorý má sídlo alebo sídlo organizačnej zložky s pracovnoprávnou subjektivitou mimo územia SR a ktorý ho vysiela vykonávať prácu na území SR na základe zmluvy uzatvorenej s právnickou alebo fyzickou osobou. Úrad povolenie v tomto prípade udelí na základe odsúhlasenia počtov a profesií vyslaných zamestnancov a obdobia ich vyslania s právnickou alebo fyzickou osobou, ku ktorej bude ŠPTK vyslaný vykonávať prácu.⁶⁹

65 Úloha 2.2.3.1 Akčného plánu migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR na roky 2014 – 2015.

66 Podľa § 22 zákona č. 404/2011 Z. z. sa prechodný pobyt na účel podnikania udelí štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý podniká alebo bude podnikáť na území SR ako fyzická osoba alebo koná alebo bude konať v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva a nie je v pracovnoprávnom vzťahu.

67 Zákomom č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bol upravený § 32 ods. 5 zákona č. 404/2011 Z. z.

68 Ibidem.

69 Informácie poskytlo MPSVR SR.

3.1.4 Uľahčovanie prijímania migrantov s oprávneným pobytom na území EÚ do SR

SR prijala v roku 2014 politiky/opatrenia na uľahčenie prijímania a prístupu do SR pre nasledujúce kategórie migrantov:

Dlhodobý pobyt

V roku 2014 prebiehala príprava novely zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, v rámci ktorej sa navrhuje rozšíriť okruh osôb, ktorým môže policajný útvar udeliť trvalý pobyt na neobmedzený čas. Ide o rozšírenie § 46 ods. 1 písm. b) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov⁷⁰ o ďalšiu kategóriu, a to ŠPTK, ktorý je dieťaťom mladším ako 18 rokov zvereným do osobnej starostlivosti ŠPTK s trvalým pobytom na neobmedzený čas.⁷¹ Táto zmena pozitívnym spôsobom ovplyvní možnosť zabezpečenia starostlivosti o ŠPTK aj v prípade jeho zverenia do osobnej starostlivosti osobe, ktorej bolo priznané právne postavenie ŠPTK s trvalým pobytom na neobmedzený čas⁷².

Mobilita ŠPTK v rámci EÚ medzi jej členskými štátmi

ŠPTK vyslaný v rámci poskytovania služieb na výkon práce na území SR zamestnávateľom v inom ČŠ nepotrebuje povolenie na zamestnanie. ŠPTK s priznaným postavením osoby s dlhodobým pobytom v inom ČŠ potrebuje počas prvých 12 mesiacov od získania prechodného pobytu na území SR povolenie na zamestnanie, po uplynutí tohto obdobia má vstup na pracovný trh voľný.⁷³

Iné

Zákonom č. 495/2013 Z. z.⁷⁴ vo všeobecnosti došlo k zjednodušeniu podmienok pri predkladaní dokladov potrebných k žiadosti o obnovenie prechodného pobytu. V praxi sa napr. zjednodušilo preukazovanie zabezpečenia ubytovania pre ŠPTK, ktorý žiada o obnovenie prechodného pobytu a k prvej žiadosti o prechodný pobyt doložil nájomnú zmluvu, ktorá je naďalej v platnosti aspoň šesť mesiacov od obnovenia prechodného pobytu (§ 34 ods. 9).⁷⁵

3.2 Študenti a výskumníci

Ako už bolo uvedené v časti 3.1.1., zákonom č. 495/2013 Z. z.⁷⁶ sa od 1. januára 2014 v súlade s opatrením č. 2.2.4.1. *Akčného plánu migračnej politiky SR s výhľadom do roku 2020* zvýšil počet hodín, ktoré môže študent vysokej školy s udeleným prechodným pobytom na účel štúdia odpracovať, a to z 10 na 20 hodín týždenne. U týchto ŠPTK sa pri vstupe na trh práce v SR nevyžaduje

⁷⁰ Zdroj: http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/pravne_predpisy/zakony/zakon_404_2011_o_pobyte_cudzincov.pdf (citované 8. 12. 2014).

⁷¹ Pôvodné znenie zákona umožňovalo trvalý pobyt na neobmedzený čas štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý má najmenej štyri roky udelený trvalý pobyt podľa § 43 alebo je dieťaťom mladším ako 18 rokov štátneho príslušníka tretej krajiny s trvalým pobytom na neobmedzený čas.

⁷² Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

⁷³ Informácie poskytol MPSVR SR.

⁷⁴ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁷⁵ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

⁷⁶ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

je potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenie na zamestnanie.

Vyššie spomínaným zákonom sa medzi skupiny, ktoré nemajú obmedzovaný vstup na trh práce (t. j. pri vstupe na trh práce v SR sa nevyžaduje potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenie na zamestnanie) zároveň zaradili ŠPTK, ktorým sa udeľovalo povolenie na zamestnanie bez prihladenia na situáciu na trhu práce vzhľadom na charakter ich činnosti a ktorí

- budú zamestnaní na určené obdobie na účel zvýšenia svojej kvalifikácie vo vykonávanom zamestnaní, najviac na jeden rok,
- nedovršíli 26 rokov veku a ktorí budú zamestnávaní príležitostnými a časovo obmedzenými prácami v rámci výmeny medzi školami alebo v rámci programov pre mládež, alebo programov pre vzdelávanie, ktorých sa SR zúčastňuje.

Spomínanou novelizáciou výskumníci, ktorí vykonávajú výskum a vývoj v zmysle dohody o hostovaní a s prechodným pobytom na účel výskumu a vývoja, môžu túto činnosť vykonávať podľa zákona o službách zamestnanosti bez potreby získania povolenia na zamestnanie.

3.3 Zlúčenie rodiny

Novelizovaný zákon o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z. z. upravil vstup na trh práce pre rodinných príslušníkov ŠPTK v súlade so smernicou Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny.

Zákon tiež presne stanovil, že zamestnávateľ môže zamestnávať ŠPTK, ktorý má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny:

- po uplynutí 12 mesiacov nepretržitého pobytu na území SR od udelenia prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny,
- ktorý je rodinným príslušníkom držiteľa modrej karty EÚ alebo
- ktorý je rodinným príslušníkom ŠPTK, ak má udelený prechodný pobyt na účel výskumu a vývoja a ktorý vykonáva výskum alebo vývoj na základe dohody o hostovaní.

3.4 Riadenie migrácie a mobility

3.4.1 Vízová politika

Dňa 10. októbra 2014 sa skončilo v rámci EÚ trojročné prechodné obdobie, počas ktorého bolo možné vykonávať vyhľadávanie vo *Vízovom informačnom systéme* (VIS) pri hraničnej kontrole na vstupe len podľa čísla vízovej nálepky. Od 11. októbra 2014 je povinnosťou policajta vykonať overenie vo VIS podľa čísla vízovej nálepky v kombinácii s odtlačkami prstov, ak je osoba držiteľom biometrického víza (t. j. ak ide o osobu, ktorej boli zosnímané odtlačky prstov pri podávaní žiadosti o udelenie víza, ktoré boli vložené do VIS). Uvedené opatrenie má zásadný vplyv na vybavovací proces na hraničných priechodoch, najmä na pozemných hraniciach, kde musia osoby,

ktoré majú biometrické víza (registrované vo VIS), vystupovať z dopravných prostriedkov, aby im boli zosnímané odtlačky prstov.⁷⁷

V roku 2014 sa začali odoberať odtlačky prstov na zastupiteľských úradoch v Ankare, Bagdade, Belehrade, Canberre, Dillí, Istanbule, Madride, New Yorku, Ottawe, Prištine, Sarajeve, Sofii, Viedni a vo Washingtone. V najbližšom období sa začnú odoberať odtlačky prstov pri vydávaní víz v Kyjeve a v Užhorode (29. januára 2015) a v Moskve a v Petrohrade (21. apríla 2015). Harmonogram začiatkov takéhoto postupu určuje EÚ.

K 27. novembru 2014 ZÚ SR vydali 93 817 víz, z toho bolo 5 235 víz s odobratím odtlačkov prstov.⁷⁸

V priebehu roka 2015 sa plánuje po pripojení všetkých regiónov na centrálny VIS preklopenie konzultačnej siete VISION na VIS mail. Na strane užívateľského rozhrania nastanú len minimálne zmeny v zobrazení, pričom sa očakáva zvýšená záťaž na centrálny VIS z dôvodu zmeny komunikácie. Prostredníctvom VIS mailu sa nebudú posilať celé formuláre, ako to bolo v prípade VISION, ale údaje sa budú sťahovať podľa čísla žiadosti priamo z centrálného VIS⁷⁹.

V rámci spolupráce medzi konzulátmi ČŠ a zakladania spoločných konzulárnych služieb na vydávanie víz SR podpísala v roku 2014 nasledujúce dohody o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz:

77 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

78 Informácie poskytol MZVaEZ SR.

79 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

Členská krajina, s ktorou existuje dohoda o zastupovaní v oblasti vydávania víz	Krajina, ktorá sa pokrýva
Belgicko	belgické víza v mene SR: Konžská demokratická republika, Burundi slovenské víza v mene Belgicka: Irak
Česká republika (ČR)	české víza v mene SR: Afganistan, Alžírsko, Filipíny, Ghana, Mongolsko, Pakistan, Libanon (pre občanov Sýrie) slovenské víza v mene ČR: Cyprus (pre občanov tretích krajín)
Litva	litovské víza v mene SR: Gruzínsko slovenské víza v mene Litvy: Šanghaj (Čína)
Lotyšsko	lotyšské víza v mene SR: Azerbajdžan, Kaliningrad (Ruská federácia) slovenské víza v mene Lotyšska: Južná Kórea, Mexiko, Rumunsko (pre občanov tretích krajín)
Maďarsko	maďarské víza v mene SR: Albánsko, Moldavsko, Saudská Arábia, Jekaterinburg (Ruská federácia), Almaty (Kazachstan)
Poľsko	poľské víza v mene SR: Arménsko
Portugalsko	portugalské víza v mene SR: Angola, Guinea-Bissau, Kapverdy, Mozambik, Ostrov sv. Tomáša a Princov ostrov, Východný Timor slovenské víza v mene Portugalska: Bielorusko
Rakúsko	rakúske víza v mene SR: Jordánsko, Libanon, Maroko
Slovinsko	slovinské víza v mene SR: Čierna Hora slovenské víza v mene Slovinska: Cyprus, Rumunsko (pre občanov tretích krajín), Užhorod (Ukrajina)
Španielsko	španielske víza v mene SR: Haiti, Jamajka, Kolumbia, Peru
Švajčiarsko	švajčiarske víza v mene SR: Nepál, Tanzánia slovenské víza v mene Švajčiarska: Irak
Švédsko	švédske víza v mene SR: Nigéria, Libéria, Sierra Leone

3.4.2 Správa schengenského priestoru

V rokoch 2012 – 2013 bola SR spolu s Českou republikou, Poľskom, Maďarskom, Slovinskom, Maltou, Estónskom, Lotyšskom a Litvou opätovne podrobená schengenskému hodnoteniu^{80, 81}. Výsledky hodnotenia zverejnené koncom roka 2013 boli vysoko pozitívne, pričom v niektorých prípadoch bola SR označená ako štát s najlepšou praxou. Odporúčania pre ďalšie zlepšenia v niektorých hodnotených oblastiach boli v roku 2014 premietnuté do aktualizovaných verzií Schengenského akčného plánu SR.⁸² Slovensko aj vďaka týmto výsledkom začalo pomáhať Chorvátsku pri príprave na vstup do schengenského priestoru.⁸³

V roku 2014 ÚHCP P PZ vypracoval návrh *Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 – 2018* (pozri podkapitoly 8.1.1, 8.1.2 a 8.4), ktorý sa koncom roka nachádzal v medzirezortnom pripomienkovom konaní⁸⁴. Jeho schválenie vládou SR sa predpokladá v roku 2015. Tento nový národný plán nadväzuje na v súčasnosti platný Národný plán riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 až 2014 s cieľom zabezpečiť kontinuitu v procese budovania integrovaného riadenia hraníc v SR a stanoviť hlavné úlohy SR v oblasti rozvoja integrovaného riadenia hraníc SR na nasledovné 4 roky, medzi ktoré patrí napríklad dokončenie statických kontrolných systémov v severnom úseku hranice s Ukrajinou (vybudovanie 20 km detekčného monitorovacieho systému v severnom úseku vonkajšej hranice SR s Ukrajinou⁸⁵). Výzvou v tejto oblasti bude vývoj bezpečnostnej situácie na Ukrajine a jej dosah na migráciu cez slovensko-ukrajinskú hranicu.

Na základe rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci C 254/11 (Oskar Shomodi) sa plánuje úprava čl. 4 *Zmluvy medzi SR a Ukrajinou o malom pohraničnom styku*, ako aj úprava súvisiacich ustanovení zákona o pobyte cudzincov – § 12 ods. 2 a ods. 4, ktoré sú vo vzťahu k danému rozsudku už zastarané. Dňa 7. novembra 2014 MV SR predložilo do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa okrem iných v roku 2015 novelizuje aj zákon o pobyte cudzincov tak, že sa na základe rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C 254/11 vypúšťa ustanovenie, ktorým sa obmedzuje celková doba pobytu ŠPTK, ktorý je držiteľom povolenia na malý pohraničný styk⁸⁶.

3.4.3 Zabezpečovanie systému proti kolísavým migračným tlakom

V dňoch 3. – 5. júna 2014 sa uskutočnilo cvičenie krízového manažmentu *Zelená vlna 2014*, ktorého sa zúčastnili zástupcovia Generálneho štábu Ozbrojených síl SR a MV SR. Účelom cvičenia bolo precvičiť postupy pri zabezpečovaní a riadení vlny utečencov zo susedného štátu a prijatie adekvátnych bezpečnostných opatrení na území SR v spolupráci s ostatnými štátnymi orgánmi a mimovládnyimi organizáciami.

80 Schengenské hodnotenie je proces, ktorým experti členských krajín schengenského priestoru komplexne hodnotia pripravenosť každej krajiny na vstup do schengenského priestoru a správne uplatňovanie schengenského acquis už existujúcimi členskými štátmi. Hodnotenie každej krajiny sa uskutočňuje v niekoľkých oblastiach a dotýka sa viacerých rezortov. Hodnotenia prebiehajú podľa vopred schváleného päťročného plánu.

81 Prvé hodnotenie SR sa uskutočnilo v rokoch 2006 – 2007 a súviselo s pripravenosťou SR na vstup do schengenského priestoru.

82 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-2&sprava=slovensko-je-spolahlivym-clenom-schengenskeho-priestoru-uz-sedem-rokov-v-hodnoteniach-obstalo-vyborne> (citované 9. 4. 2015).

83 Zdroj: <http://www.epravo.sk/spravodajstvo/schengenske-hodnotenia-slovenskej-republiky-sa-skoncili-1456.html> (citované 9. 4. 2015).

84 Návrh Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 – 2018 je dostupný na: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7835&langEID=1> (citované 6. 12. 2014).

85 Bod 27 prílohy Návrh Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 – 2018 je dostupný na: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7835&langEID=1> (citované 6. 12. 2014).

86 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=navrh-novely-zakona-o-azyle-sa-zaobera-aj-maloletymi-ziadatelmi-bez-sprievodu> (citované 7. 12. 2014).

V súvislosti s vývojom bezpečnostnej situácie na Ukrajine a možným prílevom väčšieho počtu utečencov na územie SR bolo v roku 2014 nepretržite vykonávané monitorovanie vývoja bezpečnostnej situácie v úseku vonkajšej hranice SR s Ukrajinou, stavu vybavovacieho procesu na hraničných priechodoch s Ukrajinou a situácie pri hraničnom dozore využitím hranično-splnomocneneckého aparátu (cez hraničných splnomocnencov SR a Ukrajiny a ich zástupcov). Priebežne sa poskytuje súčinnosť Sekcií krízového riadenia MV SR. V prípade potreby riešenia nepriaznivého vývoja bezpečnostnej situácie v úseku vonkajšej hranice SR s Ukrajinou sú Ozbrojené sily SR pripravené poskytnúť pomoc príslušným útvarom PZ najmä pri zvládaní zvýšeného prílevu utečencov z Ukrajiny, ako aj vytvorením ďalších ubytovacích kapacít pre týchto utečencov (pozri aj kapitolu 4).⁸⁷

3.5 Integrácia

Dňa 29. januára 2014 bola uznesením vlády SR č. 45 schválená prvá *Integračná politika SR*.⁸⁸ Ide o základný programový dokument v oblasti integrácie ŠPTK na Slovensku, ktorý nahradil *Koncepciu integrácie cudzincov v SR z roku 2009*⁸⁹. Ciele, princípy a indikátory Integračnej politiky SR boli vytvorené na základe viacerých odporúčaní a patria medzi ne aj Spoločné základné princípy integrácie prisťahovalcov v krajinách EÚ. Na základe spomínaného uznesenia vlády SR rozpracovali príslušné subjekty v roku 2014 túto politiku do akčných plánov v podmienkach príslušných rezortov v časovom a vecnom plnení.⁹⁰ Integračná politika formuluje opatrenia v súvislosti s bývaním, kultúrou a spoločnosťou, občianstvom, vzdelávaním, zamestnanosťou a sociálnou ochranou, zdravotnou starostlivosťou, krajskou samosprávou a starostlivosťou o maloletých bez sprievodu.

3.5.1 Socioekonomická integrácia

Nasledujúce oblasti opatrení sú vymedzené v Integračnej politike SR ako kľúčové pre ďalšiu činnosť zodpovedných gestorov:

Vzdelávanie a posilnenie jazykových znalostí migrantov

Integračná politika SR vymedzuje tri základné cieľové skupiny v oblasti vzdelávania, na ktoré sa vzťahujú jej opatrenia: deti cudzincov, dospelých cudzincov a občanov SR (napr. druhá generácia migrantov).⁹¹

Bývanie, sociálne a zdravotnícke služby

Cieľom Integračnej politiky SR v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti cudzincom a žiadateľom o azyl je zlepšenie úrovne poskytovania zdravotnej starostlivosti, riešenie problémov (prístupu k zdravotnej starostlivosti a úhrady nákladov na túto starostlivosť) a rôznych bariér (jazykových a kultúrnych), ktoré sťažujú cudzincom náležité využívanie zdravotných služieb. Integračná politika SR tiež podporuje zmenu systému zdravotného poistenia tak, aby jedny

87 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

88 Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/en/integration-foreigners-slovakia/> (citované 8. 12. 2014).

89 Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/koncepcia-integracie-cudzincov-v-slovenskej-republike.pdf> (citované 8. 12. 2014).

90 Informácie poskytl MPSVR SR.

91 Informácie poskytl MPSVR SR.

z najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, a to deti cudzincov bez zdravotného poistenia a cudzinci s tolerovaným pobytom, z dôvodu existencie prekážky administratívneho vyhostenia mali prístup k zdravotnému poisteniu.⁹²

Integračná politika SR vníma bývanie ako možný nástroj sociálnej politiky štátu od prvého dňa pobytu cudzinca na území SR. Integračná politika navrhuje rozvoj štátnej politiky bývania, ktorá by bola dostupná aj pre cudzincov, a podporuje rozvoj všeobecného verejného nájomného sektora, v ktorom je podľa odborných odhadov menej ako 3 % bytov. Integračná politika SR podporuje prístup k službám a tovarom pre cudzincov s dlhodobým pobytom v SR, a preto považuje za potrebné preskúmať podmienky nárokov cudzincov, a to napríklad v oblasti financovania (hypotekárne úvery) a následne vyzvať poskytovateľov služieb k ich modifikácii tak, aby aj v tejto oblasti dochádzalo k približovaniu právneho postavenia usadených cudzincov s právnym postavením občanov SR a EHP. Integračná politika SR podporuje rozšírenie možností prechodného či krátkodobého ubytovania ŠPTK, ale aj ostatného obyvateľstva napr. v sociálnych ubytovniach a útulkoch v kompetencii MPSVR SR. Zohrávať úlohu pri zvyšovaní dostupnosti bývania by mal ako ďalší z nástrojov aj príspevok na bývanie podmienený veľkosťou domácnosti, typom a štandardom bývania a skutočnými výdavkami na bývanie.⁹³

Pracovný trh

Integračná politika SR podporuje ekonomickú a sociálnu integráciu všetkých cudzincov, ktorí žijú na území SR. Pretrvávajúca diskriminácia a komplikované procedúry uznávania dosiahnutého vzdelania a kvalifikácie sú ňou identifikované ako vážna prekážka pre výber zamestnania. Zamestnávanie cudzincov v SR sa nemá zameriavať iba na krytie nedostatkových profesií na trhu práce, ale rovnako sa má vytvoriť podpora riadenej legálnej migrácie kvalifikovaných pracovných síl z tretích krajín (študenti, vedeckí a výskumní pracovníci, umelci, podnikatelia, ako aj skupiny zahraničných Slovákov).⁹⁴

Čo sa týka legislatívnych zmien, v roku 2014 sa podľa novelizovaného zákona o službách zamestnanosti:

- ŠPTK s pobytom na účel štúdia uľahčil prístup k zamestnaniu, pozri podkapitolu 3.1.1,
- u ŠPTK, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana a ktorým bol i) predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že sú obeťou trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi, ii) udelený tolerovaný pobyt z dôvodu rešpektovania ich súkromného a rodinného života, iii) udelený tolerovaný pobyt z dôvodu nelegálneho zamestnávania za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, ak je ich prítomnosť nevyhnutná na účely trestného konania, sa nevyžaduje potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenie na zamestnanie.

V rámci plánovanej novelizácie zákona o azyle v roku 2015 by sa mala skrátiť lehota, po uplynutí ktorej sa umožní žiadateľom o udelenie azylu prístup na trh práce, z jedného roka na deväť mesiacov.⁹⁵

92 Ibidem.

93 Ibidem.

94 Ibidem.

95 Informácie poskytol MÚ MV SR.

3.5.2 Integrácia špecifických skupín

Aktuálna Integračná politika SR z roku 2014 podporuje upevňovanie integrácie cudzincov zjednotením administratívnych postupov v súvislosti so získavaním povolení na pobyt a zamestnanie (osobitne s prihliadnutím na osoby z tretích krajín, ktoré získali univerzitný diplom na slovenských školách).⁹⁶

Integračná politika tiež uznáva potrebu zavedenia a uplatnenia osobitných opatrení vyrovnávajúcich znevýhodnenia, ktorým v procese integrácie čelia najzraniteľnejšie skupiny⁹⁷. Osobitným cieľom Integračnej politiky SR je zjednodušiť administratívnu náročnosť prístupu na trh práce u cudzincov, ktorí získali medzinárodnú ochranu. MPSVR SR považuje za potrebné uľahčiť prístup týchto osôb na trh práce a zlepšiť ich konkurencieschopnosť voči domácim pracovníkom. Integračná politika kladie dôraz na vytváranie podmienok na rekvalifikáciu azylantov a osôb s doplnkovou ochranou s konkrétnym praktickým využitím na miestnej a regionálnej úrovni. Integračná politika tiež hovorí o potrebe zabezpečiť primerané ubytovanie cudzincom, ktorých je možné považovať za zraniteľných.⁹⁸

3.5.3 Občianstvo a naturalizácia

Podmienky nadobúdania a straty štátneho občianstva SR upravuje zákon o štátnom občianstve, ktorý v priebehu roka 2014 nebol novelizovaný.⁹⁹ Vláda SR a MV SR však koncom roka avizovala zmiernenie zákona a zavedenie možnosti vrátenia štátneho občianstva SR osobám, ktoré oň prišli pre zákon z roku 2010^{100, 101}. Na základe tohto zákona, ktorý bol schválený v reakcii na maďarský zákon o zjednodušenom udeľovaní dvojitého občianstva zahraničným Maďarom platným od roku 2011, prišlo o slovenský pas približne tisíc občanov SR, ktorí prijali občianstvo iného štátu. V septembri 2014 Ústavný súd SR zamietol návrh skupiny 30 poslancov NR SR o neústavnosti zákona o štátnom občianstve z procesných dôvodov. Skupina sa opierať najmä o článok 5 odseku 2 Ústavy SR, podľa ktorého „nikomu nemožno odňať štátne občianstvo SR proti jeho vôli“.¹⁰²

3.5.4 Aktivity na miestnej úrovni

Po tom, čo v roku 2012 prvá samospráva na Slovensku¹⁰³ schválila lokálnu stratégiu integrácie migrantov¹⁰⁴, prišlo ZMOS s projektom pod názvom BUK: Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky v trvaní od apríla 2014 do júna 2015. Projekt financovaný z prostriedkov EIF má za cieľ formou testovania pilotných opatrení vo vybraných piatich mestách (Svidník, Snina, Senec, Prievidza, Michalovce), ako aj ďalšími podpornými

96 Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/vlastny-material-integracna-politika-januar-2014.pdf> (citované 11. 12. 2014).

97 Najmä žiadatelia o azyl, osoby, ktorým bola priznaná medzinárodná ochrana, deti vrátane maloletých bez sprievodu, ženy, staršie osoby, obeť násillia, obeť trestných činov vrátane obchodovania s ľuďmi a vykorisťovania, osoby so zdravotným znevýhodnením a iné zraniteľné skupiny.

98 Informácie poskytl MPSVR SR.

99 Zdroj: <http://www.minv.sk/?statne-obcianstvo-1> (citované 13. 4. 2015).

100 Pre viac informácií o zákone z roku 2010 a následnom vývoji pozri Bachtíková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava, s. 17. Dostupné na: <http://emn.sk/sk/vyrocné-spravy-emn.html> (citované 13. 4. 2015).

101 Zdroj: <http://www.sme.sk/c/7484137/kalinak-stale-studuje-lajcakovu-analyzu-zakona-o-obcianstve.html> (citované 13. 4. 2015).

102 Zdroj: <http://www.teraz.sk/slovensko/us-sr-zamietnutie-dvojake-obcianstvo/98342-clanok.html> (citované 13. 4. 2015).

103 Zdroj: http://www.integration.sk/wp-content/uploads/2012/10/08_Prvc3%A1-samosprvc3%A1va-na-Slovensku-prijala-lokvc3%A1nu-stratvc3%A9giu-integrvc3%A1cie-migrantov.pdf (citované 8. 12. 2014).

104 Rámčová stratégia integrácie cudzincov žijúcich v meste Martin, ktorú v septembri 2012 prijalo mestské zastupiteľstvo mesta Martin.

aktivitami pre mestá a obce ponúknuť pomoc miestnym orgánom a členskej základni ZMOS pri riadení integrácie ŠPTK na úrovni miestnej územnej samosprávy.¹⁰⁵

Integračná politika SR z roku 2014 (pozri podkapitolu 3.5) uvádza v súvislosti so samosprávou nasledujúce opatrenia:

- vypracovanie vlastnej regionálnej integračnej koncepcie na úrovni samosprávneho kraja a miest na území daného samosprávneho kraja,
- zvýšenie informovanosti samospráv o inštitúciách, ktoré pôsobia v oblasti integrácie cudzincov na jeho území v súlade s kompetenciami v tejto oblasti,
- lepšia súčinnosť pri získavaní štatistických údajov, ktoré sa týkajú počtu legálne sa zdržujúcich cudzincov na území samosprávneho kraja,
- podporovanie aktívnej účasti a zapojenie cudzincov do života na miestnej úrovni, vrátane účasti vo volených orgánoch samospráv,
- kontinuálne mapovanie činností pomáhajúcich inštitúcií v každom regióne Slovenska samosprávnymi celkami a zabezpečovanie informovanosti migrantov o službách v regióne prostredníctvom aktualizovaného viacjazyčného zoznamu, ktorý sa bude distribuovať napr. na OCP PZ, v zdravotných poisťovniach a pod. a bude dostupný na webových sídlach ministerstiev a ZÚ SR.¹⁰⁶

3.5.5 Zapojenie krajín pôvodu

MPSVR SR je v súčasnosti odborným partnerom v projekte IOM s názvom *Headstart: Podpora integrácie pred odchodom* (Headstart: Fostering Integration before Departure), ktorý má za cieľ na základe zdieľaných informácií a dobrej praxe zvýšiť kapacity v krajinách pôvodu pri poskytovaní relevantných a efektívnych predodchodových integračných služieb pre migrantov z tretích krajín prichádzajúcich do EÚ prostredníctvom lepšieho sieťovania medzi európskymi krajinami navzájom a aj s cieľovými krajinami a prostredníctvom lepšej koordinácie predodchodových a popríchodových integračných služieb. Jedným z výstupov projektu bude aj príručka o informačno-poradenských centrách v krajinách pôvodu.¹⁰⁷

3.5.6 Integračné projekty

Praktické opatrenia na integráciu cudzincov a výmenu skúseností sa aj v roku 2014 realizovali najmä medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami v rámci nasledujúcich projektov financovaných z EIF¹⁰⁸ (pozri aj podkapitolu 3.5.5):

a) Projekty na podporu integrácie cudzincov

Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku (Fáza VI a VII)

Migračné informačné centrum (MIC) IOM – s pobočkami v Bratislave a v Košiciach – je prvým a doteraz jediným informačným centrom, ktoré od roku 2006 na Slovensku poskytuje ŠPTK komplexné služby „pod jednou strechou“ v oblasti právneho poradenstva, inklúzie na trh práce a podpory komunitného života migrantov.

¹⁰⁵ Informácie poskytol OZP SEP MV SR a ďalšie sú dostupné na: <http://www.zmos.sk/projekt-buk.phtml?id3=94083> (citované 8. 12. 2014).

¹⁰⁶ Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/en/> (citované 8. 12. 2014).

¹⁰⁷ Informácie poskytl MPSVR SR a ďalšie sú dostupné na: <http://www.headstartproject.eu/> (citované 8. 12. 2014).

¹⁰⁸ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-3> (citované 14. 4. 2015).

Individuálne právne a integračné poradenstvo, konzultácie o rôznych aspektoch života na Slovensku a legislatívnych zmenách bolo možné získať osobne, telefonicky, e-mailom, ale aj na stránke www.mic.iom.sk, ktorá bola pravidelne aktualizovaná a dostupná v 3 jazykových verziách. Webová stránka MIC v roku 2014 zaznamenala spolu 348 285 zobrazení prostredníctvom 160 904 návštev s podielom 117 999 jedinečných návštevníkov.

Informácie bolo možné získať aj z viacjazyčných brožúr a letákov, ktoré boli zostavené v 6 jazykoch. Tieto letáky a brožúry MIC distribuoval na OCP PZ, úrady práce, ZÚ SR v zahraničí, ZÚ iných štátov na Slovensku, klientom MIC, ako aj ďalším spolupracujúcim inštitúciám a organizáciám.

Medzi hlavné aktivity MIC v roku 2014 patrili:

- právne poradenstvo, pracovné a sociálne poradenstvo

V roku 2014 MIC v Bratislave a v Košiciach poskytlo celkovo 4 745 konzultácií 2 265 individuálnym klientom formou e-mailovej, telefonickej alebo osobnej konzultácie. Najväčšiu skupinu klientov podľa krajiny pôvodu tvorili občania Ukrajiny, Ruskej federácie, USA a Srbska. Dôveru cieľovej skupiny voči MIC preukazuje neustály rast počtu klientov za jednotlivé projektové obdobia. Už za prvé 4 mesiace realizácie projektu v roku 2014 narástol počet klientov oproti porovnateľnému obdobiu roka 2013 o 176 individuálnych klientov.

MIC tiež poskytoval pre ŠPTK právnu pomoc najmä formou prípravy a korigovania podaní pre správne orgány, zmlúv a iných právnych písomností.

- dni špecializovaného poradenstva pre migrantov (tzv. One Stop Shop)

MIC v Bratislave a v Košiciach pripravil sériu dní špecializovaného poradenstva pre migrantov, tzv. One Stop Shop, ktoré sa od septembra 2014 konajú pravidelne raz do mesiaca. Migrantom spolu s pracovníkmi MIC poskytovali na jednom mieste poradenstvo príslušníci OCP PZ a pracovníci úradov práce, živnostenského úradu a zdravotných poisťovní. Komplexné poradenstvo bolo poskytnuté 80 cudzincom pochádzajúcim z viac ako 10 krajín.

- vzdelávanie a rekvalifikačné kurzy

V rámci podpory vzdelávania MIC poskytlo finančnú podporu na absolvovanie rekvalifikačného kurzu 89 klientom, čím podporilo ich šance na slovenskom trhu práce, ktoré sú často znížené z dôvodu slabšej znalosti slovenského jazyka, neschopnosti preukázať kvalifikáciu dosiahnutú v krajine pôvodu alebo z dôvodu neuznania kvalifikácie.

- otvorený kurz slovenského jazyka a kurzy sociokultúrnej orientácie

Na základe úspešnej realizácie pilotného programu kurzov slovenského jazyka MIC pokračovalo v otvorenej výučbe slovenského jazyka pre cudzincov aj v roku 2014. Celkovo sa počas roku 2014 výučby zúčastnilo 815 osôb. Nadväzujúcich kurzov sociálnej a kultúrnej orientácie sa v Bratislave a v Košiciach zúčastnilo 127 osôb.

- spolupráca s komunitami cudzincov a podpora interkultúrnej výmeny

MIC pokračoval v spolupráci so sieťou kultúrnych mediátorov¹⁰⁹, ktorí v roku 2014 zorganizovali 21 multikultúrnych informačných stretnutí vo forme rôznych spoločenských, kultúrnych a športových podujatí, ktorých cieľom bolo predstaviť svoju kultúru verejnosti, podporiť spoločenský život komunity a sprostredkovať komunite relevantné informácie. Uskutočnených informačných stretnutí sa zúčastnilo viac ako 2 100 osôb.

- terénna práca

V rámci terénnej práce MIC v spolupráci s kultúrными mediátormi poskytli informácie a poradenstvo 279 klientom.

- workshopy pre kultúrnych mediátorov

MIC pripravilo pre kultúrnych mediátorov workshopy zamerané na zlepšenie a posilnenie činnosti komunit cudzincov v oblasti fundraisingu a prípravy samostatných projektov.

- zdieľanie expertízy a dobrej praxe

V roku 2014 MIC zaznamenalo zo strany štátnych a neštátnych organizácií Rakúska, Malty, Litvy a Vietnamu záujem o zdieľanie dobrej praxe v súvislosti s poskytovaním služieb centra. MIC tiež poskytlo odborné poradenstvo, informácie a prezentovalo svoje služby na predvýjazdovej príprave konzulárnych úradníkov na ZÚ SR v zahraničí v rámci školiaceho strediska MZVaEZ SR.

Expertíza MIC bola využitá aj v rámci poskytovania konzultácií a prípravy *Integračnej politiky SR a Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR* (konkrétne kapitoly Práva migrantov).¹¹⁰

Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 4 a 5

Projekty Ligy za ľudské práva, ktoré poskytujú komplexnú právnu pomoc a poradenstvo migrantom legálne sa zdržiavajúcim na území SR. Okrem iného sa projekty zameriavajú aj na právnu pomoc a poradenstvo pre MBS.¹¹¹

Bakhita IV

Projekt nadväzuje na projekt *Bakhita Plus*, ktorý bol ukončený vo februári 2014, a celkovo na prácu Slovenskej katolíckej charity s maloletými utečencami, ktorej sa na Slovensku venuje od roku 2010 (pozri podkapitulu 5.1).¹¹²

Nové menšiny v obrazoch, tónoch a naživo

Projekt Nadácie Milana Šimečku, v rámci ktorého sa organizuje *Nedeľná paráda*, multižánrová kulturná udalosť na nedeľu, venovaná minoritám žijúcim na Slovensku, ich gastronómii a kultúre.¹¹³

109 Išlo o zástupcov združení migrantov alebo neformálnych zástupcov komunit cudzincov, ktorí majú dobrú znalosť komunity a záujem pomáhať svojim krajanom.

110 Informácie poskytla IOM.

111 Zdroj: <http://www.hrl.sk/projekty/pravna-poradna-pre-pobyt-obciansvo-5> (citované 7. 4. 2015).

112 Zdroj: <http://www.charita.sk/stranky/pomoc-utecencom> (citované 7. 4. 2015).

113 Zdroj: <http://staratrnica.sk/nedelna-parada-pozyva-na-predvianocny-slovansky-charitativny-bazar/> (citované 14. 4. 2015).

Multikultúrne rozprávky

Výstupom projektu Nadácie Intenda bola koncom roka kniha rozprávok *Zo sveta do sveta*, ktoré boli zozbierané od migrantov žijúcich na Slovensku. Tiež sa uskutočnili spoločné čítania migrantov s deťmi v základných školách po celom Slovensku. Súčasťou projektu bola aj výtvarná súťaž pre deti a diskusné stretnutie na tému integrácie detí migrantov na Slovensku.¹¹⁴

Multikultúrne dielne

Nadácia Intenda po realizácii predchádzajúceho projektu *Multikultúrne rozprávky* pripravila ďalší projekt na podporu multikultúrneho dialógu pre deti, tentoraz zážitkových *Mediálnych multikultúrnych dielní*. Deti sú priamo zapojené do činností, ktoré sú kultúrne charakteristické pre jednotlivé národy a migranti žijúci na Slovensku majú zároveň možnosť predstaviť svoje tradičné kultúrne hodnoty. Predpokladá sa vytvorenie 12 dielov multikultúrnych dielní, ktoré majú byť odvysielané vo verejnoprávnej RTVS. Ďalším komunikačným kanálom majú byť DVD distribuované do základných škôl na spoločné premietania.¹¹⁵

Súčasťou projektu je aj informačná kampaň *Multikultúrnosť od A po Z*, ktorá má informovať o živote a problémoch migrantov žijúcich na Slovensku a o ich integrácii. Kampaň bude doplnená o verejné prednášky a jej súčasťou bude odborná konferencia.¹¹⁶

Zlepšenie podmienok na trhu práce a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín

Cieľom projektu Slovak Business Agency (do februára 2014 Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania) je popis a zhodnotenie trhu práce a podmienok pre podnikanie ŠPTK a návrh opatrení na zlepšenie ekonomickej integrácie ŠPTK. Projekt má do júna 2015:

- zmapovať a analyzovať poznatky o motiváciách, očakávaniach a skúsenostiach ŠPTK z hľadiska ekonomickeho uplatnenia sa v SR,
- zhodnotiť opatrenia v oblasti ekonomickej integrácie ŠPTK na území SR,
- identifikovať bariéry v oblasti ekonomickej integrácie ŠPTK a navrhnúť opatrenia na ich elimináciu a zlepšenie trhu práce a podmienok pre podnikanie ŠPTK.¹¹⁷

Integrácia na cestách

Projekt Local Media Institute bol zameraný na študentov stredných škôl, ktorým sa snažil priblížiť migračnú a integračnú problematiku. Aktivity zahŕňali besedy so zástupcami komunit cudzincov, vysielanie tejto problematiky v lokálnej a regionálnej televízii, záverečnú vernisáž s fotoreportážou a publikáciu so základnými údajmi o migračnej politike na Slovensku.¹¹⁸ Projektu sa zúčastnilo viac než 600 študentov a 11 migrantov.¹¹⁹

114 Zdroj: <http://www.intenda.sk/projekty/multikulturne-rozpravky> (citované 14. 4. 2015).

115 Zdroj: <http://www.intenda.sk/medialne-multikulturne-dielne> (citované 14. 4. 2015).

116 Zdroj: <http://www.intenda.sk/projekty/nadacia-intenda-zacala-s-realizaciou-medialnych-multikulturnych-dielni-pre-deti> (citované 14. 4. 2015).

117 Zdroj: <http://www.sbagency.sk/zlepsenie-podmienok-na-trhu-prace-a-podnikania-statnych-prislusnikov-tretich-krajin> (citované 14. 4. 2015).

118 Zdroj: <http://www.integruj.sk/> (citované 14. 4. 2015).

119 Zdroj: <http://www.integruj.sk/integracia-na-cestach-relacie/104-integracia-na-cestach-docestovala> (citované 14. 4. 2015).

Časy nových menšín

Pokračujúci projekt Nadácie Milana Šimečku sa dlhodobo venuje zvýšeniu povedomia slovenskej verejnosti o živote, kultúre, tradíciách nových menšín žijúcich na Slovensku a ich postavení v slovenskej spoločnosti. V roku 2014 sa v rámci neho uskutočnil 9. ročník festivalu *Týždeň nových menšín (Fjúžn)*.¹²⁰

Prítomní a predsa (ne)viditeľní? Kultúrna a sociálna integrácia cudzincov v lokálnej perspektíve

Výskumný projekt Inštitútu pre verejné otázky analyzoval sociálnu a kultúrnu integráciu migrantov z tretích krajín na lokálnej úrovni cez tri prípadové antropologické štúdie, ktoré zosumarizoval v rámci knihy *Migranti v meste: prítomní a (ne)viditeľní*.¹²¹ Zároveň uskutočnil odborné *Fórum rozmanitosti* – diskusné fórum pre širšiu verejnosť vo forme troch multikultúrnych večerov.¹²²

b) Projekty na podelenie sa o skúsenosti medzi odborníkmi a posilnenie ich kapacít

BUK: Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky

Projekt ZMOS (pozri podkapitolu 3.5.4).

Posilnenie interkultúrnych zručností a regionálnej spolupráce odborníkov pracujúcich s migrantmi v SR V

V roku 2014 IOM opäť uskutočnila niekoľko tréningov v oblasti budovania odborných kapacít a interkultúrnych zručností zástupcov inštitúcií, ktorí prichádzajú do kontaktu s cudzincami, s cieľom zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb napomáhajúcich integrácii migrantov v SR (tréningy sa uskutočnili v rámci projektu financovaného EIF a MV SR). Cieľovou skupinou tréningov sú zástupcovia OCP PZ, úradov práce, centier právnej pomoci, okresných úradov, inšpektorátov práce, takisto miest, obcí, vyšších územných celkov, ako aj zdravotných poisťovní. Na tréningoch aktívne participujú zástupcovia komunít migrantov, tzv. kultúrni mediátori, ktorí v diskusiách približujú svoj pohľad na život na Slovensku a vedia sprostredkovať svoje pozitívne skúsenosti, ako aj problémy, s ktorými sa stretávajú pri komunikácii s rôznymi inštitúciami. Na tréningoch sa využíval tréningový manuál¹²³, ktorý je verejne dostupný. Súčasťou vybraných tréningov boli aj poradenské dni pre migrantov z tretích krajín (tzv. One Stop Shop dni, pozri projekt MIC vyššie), počas ktorých účastníci tréningov spolu s pracovníkmi MIC IOM poskytujú migrantom informácie o pobyte, práci a podnikaní na Slovensku.¹²⁴

Fórum integrácie – platforma pre otvorený dialóg o migrácii a integrácii cudzincov

V roku 2014 pokračoval projekt Ligy za ľudské práva, ktorého cieľom bolo vytvorenie a rozvoj otvorenej platformy na vzájomnú výmenu informácií a skúseností na národnej a medzinárodnej úrovni, ktorá zahŕňa odborníkov z rôznych oblastí migrácie a integrácie na Slovensku vrátane zá-

120 Zdroj: <http://www.nadaciamilanasecku.sk/index.php?id=141> (citované 14. 4. 2015).

121 Zdroj: [http://www.ivo.sk/7388/sk/aktuality/nova-kniha-ivo-migranti-v-meste-pritomni-a-\(ne\)viditelni](http://www.ivo.sk/7388/sk/aktuality/nova-kniha-ivo-migranti-v-meste-pritomni-a-(ne)viditelni) (citované 14. 4. 2015).

122 Zdroj: [http://www.ivo.sk/7024/sk/projekty/pritomni-a-predsa-\(ne\)viditelni?-kulturalna-a-socialna-integracia-cudzincov-v-lokalnej-perspektive](http://www.ivo.sk/7024/sk/projekty/pritomni-a-predsa-(ne)viditelni?-kulturalna-a-socialna-integracia-cudzincov-v-lokalnej-perspektive) (citované 14. 4. 2015).

123 Zdroj: <http://mic.iom.sk/dialog/2014/09/aktualizacia-materialov-treningom-2/> (citované 10. 12. 2014).

124 Zdroj: <http://www.iom.sk/en/activities/migrant-integration/training-experts-working-with-migrants> (citované 10. 12. 2014).

stupcov migrantov.¹²⁵ Jedným zo špecifických cieľov projektu bol rozvoj komunikačnej stratégie a komunikačných nástrojov v oblasti migrácie a integrácie (pozri podkapitolu 2.2).¹²⁶

Príklady dobrej praxe vo vzdelávaní detí cudzincov v zahraničí

Cieľom pokračujúceho projektu z roku 2013 bolo posilniť odborné kapacity pedagógov základných škôl a expertov v oblasti integrácie detí cudzincov vo vzdelávacom systéme prostredníctvom zdieľania úspešných zahraničných modelov. V máji 2014 bola v Bratislave prezentovaná nová publikácia *Vzdelávanie detí cudzincov. Inšpirácie pre inkluzívne vzdelávanie z anglických škôl*.¹²⁷ Zbierka zhŕňa poznatky a skúsenosti získané slovenskými učiteľmi a expertmi v oblasti vzdelávania počas päťdňovej študijnej cesty v decembri 2013 v Londýne. Projekt implementovala Nadácia Milana Šimečku.

3.6 Poskytovanie informácií a zvyšovanie povedomia

3.6.1 Podmienky a možnosti/spôsobu legálnej migrácie

Aktuálna migračná politika SR z roku 2011¹²⁸ a *Integračná politika SR* z roku 2014 uvádzajú ako jedno z opatrení zriadenie informačno-konzultačných centier v krajinách pôvodu v rámci predpríchodovej informovanosti migrantov. Momentálne túto činnosť v zmysle poskytovania relevantných informácií cudzincom o podmienkach vstupu, pobytu, práce, podnikania, štúdia a pod. pokrývajú ZÚ SR v zahraničí.

Na Slovensku migranti získajú informácie a potrebné dokumenty na OCP PZ, z ktorých bratislavská pobočka v októbri 2014 rozšírila stránkové hodiny a dni z dôvodu zvýšeného počtu podávaných žiadostí o pobyt.¹²⁹ Migranti z tretích krajín tiež využívajú helplinku, osobné konzultácie a webovú stránku Migračného informačného centra (MIC) IOM¹³⁰, kde získajú aktuálne informácie a brožúry v niekoľkých jazykoch, či online poradňu Ligy za ľudské práva¹³¹. K dispozícii sú aj webové stránky MV SR www.minv.sk, MZVaEZ ER www.mzv.sk, MPSVR SR www.employment.gov.sk, úradov práce www.upsvar.sk, online Imigračný portál EÚ¹³², ktorý sa za SR pravidelne aktualizuje aj prostredníctvom EMN, a sieť EURES¹³³.

V roku 2014 MIC zaznamenal zo strany štátnych a neštátnych organizácií Rakúska, Malty, Litvy a Vietnamu záujem o zdieľanie dobrej praxe v súvislosti s poskytovaním služieb centra. MIC tiež poskytol odborné poradenstvo a informácie a prezentoval svoje služby na predvýjazdovej príprave pre konzulárnych úradníkov na ZÚ SR v zahraničí v rámci školiaceho strediska MZV a EZ SR.¹³⁴

125 Zdroj: <http://www.hrl.sk/projekty/forum-integracie-platforma-pre-otvoreny-dialog-o-migracii-integracii-cudzincov> (citované 14. 4. 2015).

126 Zdroj: <http://www.hrl.sk/projekty/forum-integracie-platforma-pre-otvoreny-dialog-o-migracii-integracii-cudzincov> (citované 14. 4. 2015).

127 Zdroj: <http://www.nadaciamilanasecku.sk/index.php?id=159> (citované 14. 4. 2015).

128 Zdroj: http://emn.sk/sk/na-stiahnutie-emn/ine-dokumenty/item/download/939_c48df7c0117edd44fcef59b76a63015.html (citované 10. 12. 2014).

129 Zdroj: <http://bratislava.sme.sk/c/7411202/cudzinecka-policia-rozsiri-strankove-hodiny.html> (citované 14. 4. 2015).

130 Zdroj: <http://mic.iom.sk/en/> (citované 10. 12. 2014).

131 Zdroj: <http://www.hrl.sk/> (citované 10. 12. 2014).

132 Zdroj: <http://ec.europa.eu/immigration/> (citované 10. 12. 2014).

133 Zdroj: <http://www.eures.sk/> (citované 14. 4. 2015).

134 Informácie poskytla IOM.

S cieľom zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb v rámci podpory integrácie migrantov v SR IOM v roku 2014 opäť uskutočnila niekoľko tréningov na budovanie odborných kapacít a interkultúrnych zručností zástupcov inštitúcií, ktorí prichádzajú do kontaktu s cudzincami. Súčasťou vybraných tréningov sú aj poradenské dni pre migrantov z tretích krajín (tzv. One Stop Shop dni), počas ktorých účastníci tréningov spolu s pracovníkmi MIC IOM poskytujú migrantom informácie o pobyte, práci a podnikaní na Slovensku (pozri podkapitolu 3.5.6).¹³⁵

3.6.2 Zvyšovanie povedomia o migrácii

*Integračná politika SR*¹³⁶ z roku 2014 (pozri podkapitolu 3.5) podporuje využívanie rôznych komunikačných kanálov vrátane sociálnych sietí a iných nových médií s cieľom približovať tému integrácie širšej verejnosti. Integračná politika sa zasadzuje za zaradenie cudzincov a témy integrácie a migrácie do grantových schém, ktoré podporujú vznik rôznych mediálnych výstupov a umeleckých diel (napr. Audiovizuálny fond; dotačný systém Ministerstva kultúry SR – dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva, ktorý je zameraný na podporu kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva vrátane podpory integrácie migrantov). Príslušné grantové schémy by mali zabezpečiť, aby o príspevok mohli žiadať nielen občania SR, ale aj cudzinci zdržiavajúci sa na území SR a komunity cudzincov.¹³⁷ Integračná politika tiež podporuje prijatie a realizáciu opatrení, ktoré smerujú k potláčaniu prejavov rasizmu, xenofóbie, diskriminácie a iných foriem nenávisti a neznášanlivosti voči cudzincom. Považuje za dôležité prijať preventívne opatrenia, ale aj opatrenia, ktoré bojujú proti týmto prejavom aj v mediálnej oblasti a na sociálnych sieťach. V tejto súvislosti integračná politika vyzdvihuje nezastupiteľnú úlohu orgánov verejnej moci, ktoré by mali o téme migrácie a integrácie informovať odborne, zrozumiteľne a objektívne.

V roku 2014 sa mimovládny sektor v spolupráci s MPSVR SR podieľali na príprave trvalo udržateľnej *Komunikačnej stratégie o prínosoch a pozitívach migrácie a integrácie cudzincov na Slovensku*¹³⁸ (pozri podkapitolu 2.2).

V oblasti vzdelávania sa na Slovensku realizuje *Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 až 2016*, ktorá medzi hlavné oblasti globálneho vzdelávania zaradila aj migráciu a rôzne integračné témy. Ide o oficiálny programový dokument prijatý vládou SR.¹³⁹

Niektoré aktivity Národného kontaktného bodu EMN v SR¹⁴⁰ ako národná konferencia (v roku 2014 na tému *Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu*) či vzdelávací seminár (v roku 2014 na tému *Nútená migrácia: príčiny a možné riešenia*) sa každoročne zaoberajú rôznymi témami migrácie ŠPTK a prezentujú aktuálne informácie a dobrú prax pre pracovníkov štátnej a verejnej správy, zástupcov výskumných inštitúcií, akademického a mimovládneho sektora. Diskusný večer EMN, ktorý sa koná v rámci vzdelávacieho seminára (v roku 2014 pod názvom *Ľudia na úteku*), bol určený aj širokej verejnosti.¹⁴¹

¹³⁵ Zdroj: <http://www.iom.sk/en/activities/migrant-integration/training-experts-working-with-migrants> (citované 10. 12. 2014).

¹³⁶ Zdroj: http://emn.sk/sk/na-stiahnutie-emn/ine-dokumenty/item/download/937_a88a8633c3c0dd9b6ea669d0b16289ae.html (citované 8. 12. 2014).

¹³⁷ Informácie poskytl MPSVR SR.

¹³⁸ Zdroj: <http://www.hrl.sk/aktuality/liga-za-ludske-prava-predstavuje-komunikacnu-strategiu-o-prinosoch-pozitivach-migracie> (citované 8. 12. 2014).

¹³⁹ Zdroj: <http://www.globalnevdzdelavanie.sk/co-je-gv> (citované 8. 12. 2014).

¹⁴⁰ Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí MV SR, MPSVR SR, ŠÚ SR a IOM vo funkcii koordinátora.

¹⁴¹ Zdroj: www.emn.sk (citované 8. 12. 2014 a 14. 4. 2015).

Čo sa týka budúcich aktivít, MPSVR SR má záujem cez projekty podporené z fondu AMIF realizovať odborné informačné kampane a diskusie o integrácii migrantov s dôrazom na osoby s medzinárodnou ochranou. Počas nadchádzajúceho obdobia plánuje tiež odborné podujatia a prednášky v rámci akreditovaných predmetov v spolupráci so slovenskými univerzitami.¹⁴²

3.7 Garantovanie práv migrantov

Právo na rovnosť a nediskrimináciu je súčasťou legislatívy SR v podobe všeobecného ústavného princípu, ako aj práva v tzv. antidiskriminačnom zákone¹⁴³ a následne v ďalších právnych predpisoch spadajúcich do vecnej pôsobnosti antidiskriminačného zákona. V roku 2014 nenastali v tejto oblasti z legislatívneho hľadiska žiadne zmeny, ale Integračná politika SR z januára 2014 má v rámci cieľov a opatrení identifikované preventívne nástroje pri predchádzaní rizík vzniku ekonomicky, sociálne a kultúrne rozdelenej spoločnosti, ako aj vzniku uzavretých a exkludovaných komunit migrantov za predpokladu dodržiavania právnych predpisov SR¹⁴⁴.

Vo vzťahu k právam migrantov z tretích krajín bol aktívny verejný ochranca práv (VOP alebo ombudsman)¹⁴⁵, ktorý v rámci svojich priorit na rok 2014 skúmal postup cudzineckej polície pri vybavovaní žiadateľov.¹⁴⁶ V oboch prieskumoch išlo o zisťovanie úrovne dodržiavania viacerých základných práv a slobôd v zmysle Ústavy SR a medzinárodných dohovorov, ktorými je SR viazaná (najmä práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, práva na informácie, práva na súdnu a inú právnu ochranu, práva na riadne zaobchádzanie a na ochranu pred mučením, krutým, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním či uplatňovanie princípov dobrej správy). Keďže ide o ešte prebiehajúci prieskum, zistenia a závery budú zo strany VOP k dispozícii v priebehu roka 2015.¹⁴⁷ VOP realizovala prieskum od júna vo všetkých 12 OCP PZ na Slovensku, počas ktorého sledovala prístup policajtov k cudzincom, jazykové schopnosti polície, priebeh vybavovania cudzincov, prístupnosť sociálnych zariadení, spôsob informovania cudzincov, spôsob zverejňovania informácií, podmienky policajtov počas výkonu ich práce, technické vybavenie a priestorové podmienky OCP PZ.¹⁴⁸

VOP podala v roku 2014 na Ústavný súd SR¹⁴⁹ dvakrát návrh na vyslovenie nesúlady ustanovení § 120 ods. 2 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a § 52 ods. 2 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle s viacerými článkami Ústavy SR (čl. 125 ods. 4, čl. 130 ods. 1 písm. f), čl. 151 a ods. 1, 2 a 6), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.¹⁵⁰ Podľa VOP napadnuté ustanovenia umožňujú, aby policajné útvary a MÚ MV SR odôvodňovali niektoré svoje rozhodnutia iba tým, že ide o tzv. bezpečnostný záujem SR. Ustanovenia preto nie sú v súlade s požiadavkou o rovnom postavení.

¹⁴² Informácie poskytl MPSVR SR.

¹⁴³ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

¹⁴⁴ Bachtiková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava, s. 28. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2013/24b.slovak_republic_national_policy_report_migration_asylum_2013_sk_version_final.pdf (citované 6. 12. 2014).

¹⁴⁵ V roku 2014 vykonávala funkciu VOP Jana Dubovcová. Viac informácií o nezávislom orgáne VOP v SR je dostupných na: <http://www.vop.gov.sk/> (citované 12. 4. 2015).

¹⁴⁶ Zdroj: <http://www.vop.gov.sk/spravy-z-prieskumov-a-priority-za-rok-2014> (citované 12. 4. 2015).

¹⁴⁷ Správa verejného ochranca práv podľa § 23 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov za obdobie roka 2014, s. 87. Dostupné na: <http://www.vop.gov.sk/files/sprava.pdf> (citované 12. 4. 2015).

¹⁴⁸ Zdroj: <http://agentury.sme.sk/c/7429103/robi-prieskum-na-cudzineckej-policii-zistila-nedostatky.html> (citované 12. 4. 2015).

¹⁴⁹ Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR Ústavný súd SR rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada SR a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

¹⁵⁰ Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky za obdobie júl 2014 – Plénum. Dostupné na: http://portal.concourt.sk/download/attachments/19267603/Prehľad_2014-03_PL.pdf?version=1&modificationDate=1399304807000 (citované 12. 4. 2015).

ní strán v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy.¹⁵¹ Tento návrh Ústavným súd SR odmietol – v marci 2014 ako „podaný zjavne neoprávnenou osobou“¹⁵² a v decembri 2014 ako „nepripustný“.¹⁵³

Dňa 1. decembra 2014 Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť schválila a odporučila vláde SR¹⁵⁴ prijať návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR*, ktorá v samostatnej prílohe sumarizuje právny rámec ochrany migrantov v SR.¹⁵⁵ Vzhľadom na povahu pripravovaného dokumentu sú priority a úlohy v oblasti práv migrantov formulované v podobe návrhov a odporúčaní, ktoré zostavila pracovná skupina zložená zo zástupcov štátnej správy, mimovládnych a medzinárodných organizácií a akademickej obce na základe paritného zastúpenia.¹⁵⁶

04

Medzinárodná ochrana vrátane azylu

Kapitola obsahuje informácie o implementácii Spoločného európskeho azylového systému (CEAS), inštitucionálnych a legislatívnych zmenách, národnej a európskej jurisprudencii, zabezpečovaní efektívnosti a kvality azylového systému, spolupráci s Európskym podporným úradom pre azyl (EASO), relokáciách v rámci EÚ a presídľovaní, integrácii žiadateľov o azyl a osôb s udeľenou medzinárodnou ochranou a o iných aktivitách.

V roku 2014 SR nezaznamenala nárast žiadostí o azyl. Ich počet sa znížil na 331 v porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy SR evidovala 441 žiadostí. SR udelila v roku 2014 99 doplnkových ochrán a 14 azylov, v 163 prípadoch rozhodla o zastavení konania a v 197 prípadoch rozhodla o neudelení azylu. Medzi najpočetnejšie skupiny patrili žiadatelia z Afganistanu, Sýrie, Vietnamu a Ukrajiny, pri žiadateľoch zo Somálska SR opäť zaznamenala pokles oproti predchádzajúcim rokom – z 222 na 57 žiadateľov v roku 2013 a 19 žiadateľov v roku 2014.¹⁵⁷

V reakcii na vývoj na Ukrajine a prípadný prílev utečencov na Slovensko vyjadrila vláda SR svoju pripravenosť prijať a umiestniť na území SR približne tisíc migrantov, pričom tento počet by SR vedela navýšiť až na desaťtisíc. SR tiež Ukrajine ponúkla zdravotnícku pomoc na území Slovenska, ktorú ukrajinská strana využila¹⁵⁸ (pozri aj podkapitolu 3.4.3 a kapitolu 7).

¹⁵¹ Zdroj: <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/849076-ombudsmanke-sa-nezda-zakon-o-cudzincoch-pravnik-ju-podporil/> (citované 12. 4. 2015).

¹⁵² Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky v období júl 2014 – Plénum. Dostupné na: http://portal.concourt.sk/download/attachments/19267603/Prehľad_2014-03_PL.pdf?version=1&modificationDate=1399304807000 (citované 12. 4. 2015).

¹⁵³ Zdroj: <http://www.parameter.sk/sk/sekcia/spravy/2014/12/17/us-sr-odmietol-podanie-jany-dubovcovej-o-pobyte-cudzincov> (citované 12. 4. 2015).

¹⁵⁴ Zdroj: <http://www.radavladylp.gov.sk/19-rokovanie-rady/> (citované 5. 12. 2014).

¹⁵⁵ Kapitola o právach migrantov je dostupná na: [https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DEBE85867B1B1AC1257CEF004B85CD_SK/\\$File/011_strategia_vychodiskovy_material_prava_migrantov.pdf](https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F7DEBE85867B1B1AC1257CEF004B85CD_SK/$File/011_strategia_vychodiskovy_material_prava_migrantov.pdf) (citované 6. 12. 2014).

¹⁵⁶ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁵⁷ Zdroj: <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 8. 4. 2015).

¹⁵⁸ Zdroj: <http://www.vlada.gov.sk/robert-fico-vyvoj-na-ukrajine-sledujeme-sme-pripraveni-promptne-reagovat/> (citované 8. 4. 2015).

4.1 Spoločný európsky azylový systém (CEAS)

MV SR predložilo do medzirezortného pripomienkového konania návrh novelizácie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle¹⁵⁹, ktorý sa má schváliť a vstúpiť do účinnosti v roku 2015. Dôvodom predloženia predmetného návrhu zákona bola najmä transpozícia smernice EP a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) a smernice EP a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa ustanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie). Transpozičná lehota oboch smerníc je 20. júl 2015, okrem čl. 31 ods. 3 až 5 smernice EP a Rady 2013/32/EÚ, ktoré sa týkajú lehoty na vydanie rozhodnutia a jej predlžovania, kde je transpozičná lehota 20. júl 2018.

Rovnakým návrhom zákona, ktorý má novelizovať zákon o azyle, sa tiež bude v roku 2015 novelizovať zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov¹⁶⁰, Občiansky súdny poriadok a zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele¹⁶¹, kde sa okrem iného navrhuje zjednotiť zabezpečovanie starostlivosti o maloletých bez sprievodu, maloletých žiadateľov o azyl v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (úloha o. i. vyplýva aj z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017)¹⁶².

V dublinskom konaní nadobudlo účinnosť nové nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 604/2013¹⁶³. Nariadenie je priamo aplikovateľné a nie je potrebná jeho transpozícia do národnej legislatívy. Z pohľadu praxe bolo v súvislosti s explicitne ustanovenou povinnosťou oznamovať rozhodnutie o odovzdaní do zodpovedného ČŠ aj ŠPTK, ktorí sa zdržiavajú na území ČŠ bez povolenia na pobyt, v novele 495/2013 Z. z. zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinne od 1. januára 2014, zavedené nové konanie o odovzdaní do iného ČŠ.

Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, účinný od 1. januára 2014, zaviedol novú právnu úpravu zaistenia žiadateľov o udelenie azylu v súlade s požiadavkami práva EÚ. Nové ustanovenie § 88a)¹⁶⁴ zákona č. 404/2012 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje dôvody zaistenia žiadateľov o udelenie azylu, pričom celková dĺžka zaistenia je upravená na čas nevyhnutne potrebný na účel realizácie vyhostenia. Celkový čas zaistenia nesmie presiahnuť šesť mesiacov. Výnimku predstavuje zaistenie z dôvodu ohrozenia bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku, kedy je možné zaistenie predĺžiť o 12 mesiacov¹⁶⁵.

¹⁵⁹ Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹⁶⁰ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹⁶¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹⁶² Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁶³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie).

¹⁶⁴ Podľa § 88 zákona č. 404/2011 Z. z. je policajt oprávnený zaistiť žiadateľa o udelenie azylu, ak na dosiahnutie účelu zaistenia nie je možné využiť iné menej závažné prostriedky:

a) na účel zistenia alebo overenia jeho totožnosti alebo štátnej príslušnosti,

b) na účel zistenia tých skutočností, na ktorých je založená jeho žiadosť o udelenie azylu, ktoré by bez zaistenia nebolo možné získať, najmä ak existuje riziko jeho úteku,

c) ak ide o ŠPTK zaisteného podľa § 88 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) a ktorý podal žiadosť o udelenie azylu, ak existuje dôvodné podozrenie, že podal žiadosť o udelenie azylu s cieľom oddialiť alebo zmať jeho administratívne vyhostenie,

d) ak je to potrebné z dôvodu ohrozovania bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku, alebo

e) z dôvodu podľa § 88 ods. 1 písm. c).

¹⁶⁵ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

V rámci zákona č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle, došlo k zmene ustanovenia § 22 ods. 2 tohto zákona. Navrhovaná zmena vychádza z požiadaviek aplikačnej praxe, ako aj z rozsudku Krajského súdu v Prešove pod sp. zn. 11Scud/1/2011-116 z 13. januára 2012, ako aj nálezu Ústavného súdu SR z októbra 2013 č. II US147/2013-50. Zmena sa týka aplikácie § 22 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. v spojitosti s § 19 ods. 1 písm. i) a ods. 3 citovaného zákona. Touto zmenou sa zaviedlo, že oprávnenie žiadateľa o udelenie azylu zdržiavať sa na území SR sa viaže na rozhodnutie o žiadosti o udelenie azylu. Ak bude rozhodnutie vydané v konaní o udelenie azylu vykonateľné, žiadateľ už nebude oprávnený zdržiavať sa na území SR na základe zákona č. 480/2002 Z. z., a pokiaľ nemá udelený pobyt podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, získava status osoby s neoprávneným pobytom na území SR a je voči nemu možné použiť príslušné ustanovenia zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

4.2 Inštitucionálne a legislatívne zmeny

Zákonom č. 495/2013 Z. z.¹⁶⁶ sa s účinnosťou od 1. januára 2014 transponovala do vnútroštátneho práva smernica EP a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany. Zmeny, ktoré priniesla novela zákona o azyle, nevyplývajú len z povinnosti transponovať smernicu 2011/95/EÚ, ale aj z aplikačnej praxe:

- Transpozícia článku 22 smernice 2011/95/EÚ priniesla doplnenie ustanovení, ktoré sa týkajú oboznamovania azylanta a cudzinca, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, s jeho právami a povinnosťami.
- Spresnilo sa, kedy sa začína konanie o udelenie azylu, ak ide o dieťa narodené na území SR žiadateľke o udelenie azylu, azylantke a cudzinke, ktorej sa poskytla doplnková ochrana. Zároveň sa z dôvodu jednoznačnosti stanovilo, že v prípade, ak sa žiadateľke o udelenie azylu, azylantke a cudzinke, ktorej sa poskytla doplnková ochrana, narodí na území SR dieťa, takéto dieťa sa nebude považovať za žiadateľa o udelenie azylu, ak narodením nadobudne štátne občianstvo SR.
- Rozšíril sa okruh osôb, ktorým sa udelí azyl na účel zlúčenia rodiny s maloletým azylantom bez sprievodu.
- Upravilo sa ustanovenie týkajúce sa neudelenia azylu, ktoré vychádza z vylučovacej klauzuly uvedenej v článku 1 Ženevského dohovoru a čl. 12 ods. 1 písm. a) smernice 2011/95/EÚ.
- V súvislosti s transpozíciou čl. 8 smernice 2011/95/EÚ, ktorý sa týka inštitútu vnútroštátnej ochrany (tzv. alternatíva vnútroštátneho presídlenia), sa upravil príslušný dôvod na neudelenie azylu, a to tak, že MV SR neudelí azyl ani v prípade, ak žiadateľ nemá opodstatnenú obavu z prenasledovania v inej časti krajiny pôvodu alebo má v nej prístup k ochrane pred prenasledovaním, môže bezpečne a oprávnene vycestovať a vstúpiť do tejto časti krajiny pôvodu, pričom sa v nej môže usadiť; pri posudzovaní opodstatnenej obavy z prenasledovania alebo prístupu k ochrane MV SR prihliada na všeobecné okolnosti prevládajúce v tejto časti krajiny pôvodu a na osobné pomery žiadateľa. Obdobne sa upravil aj dôvod na neposkytnutie doplnkovej ochrany.
- Rozšíril sa okruh osôb, ktorým sa poskytne doplnková ochrana na účel zlúčenia rodiny s maloletým bez sprievodu, ktorý má poskytnutú doplnkovú ochranu. Súčasne sa doplnila podmienka písomného súhlasu maloletého cudzinca so zlúčením rodiny.

¹⁶⁶ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

- Zaviedol sa nový dôvod, na základe ktorého zaniká azyl udelený z humanitárnych dôvodov alebo z dôvodu zlúčenia rodiny. Ide o prípady, kedy sa azylantovi udolí iný azyl podľa zákona o azyle ako ten, ktorý mal, alebo sa mu udolí trvalý pobyt.
- Aktualizovali sa podmienky, ktoré MV SR skúma pri odňatí azylu.
- Aktualizovalo sa ustanovenie týkajúce sa zrušenia doplnkovej ochrany z dôvodu, že okolnosti, na základe ktorých sa poskytla doplnková ochrana, zanikli alebo sa zmenili tak, že nie je potrebné ju ďalej poskytovať. Predmetné ustanovenie sa nepoužije, ak cudzinec, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, uvedie závažné dôvody založené na predchádzajúcom vážnom bezprávi, pre ktoré odmieta ochranu štátu, ktorý je jeho krajinou pôvodu.
- Upravili sa ustanovenia týkajúce sa ochrany pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávi.
- Ustanovilo sa, že doplnková ochrana sa predlžuje o dva roky, namiesto pôvodného jedného roka.
- Vylúčila sa možnosť podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o udelení azylu, rozhodnutiu o neudelení azylu v časti o poskytnutí doplnkovej ochrany a proti rozhodnutiu o predĺžení doplnkovej ochrany.
- Ustanovila sa možnosť ubytovať cudzinca, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, na základe jeho písomnej žiadosti na nevyhnutný čas v pobytovom tábore, kde je povinný primerane uhrádzať výdavky spojené s jeho pobytom.
- Konanie o odovzdaní do iného štátu bolo upravené v súlade s nariadením EP a Rady (EÚ) č. 604/2013¹⁶⁷ v prípadoch, ak ide o cudzincov, ktorí majú neoprávnený pobyt na území SR a v inom ČŠ sú žiadateľmi o udelenie azylu alebo v tomto štáte už bola ich žiadosť o udelenie azylu právoplatne zamietnutá, alebo vzali svoju žiadosť o udelenie azylu späť.¹⁶⁸

Počas roka 2014 MV SR pracovalo na príprave ďalšej novely zákona o azyle, ktorou sa zároveň bude novelizovať aj Občiansky súdny poriadok, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a zákon o pobyte cudzincov, najmä v súvislosti s povinnosťou transpozície smernice EP a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) a smernice EP a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie). Návrh tejto novely bol predložený 7. novembra 2014 do medzirezortného pripomienkového konania. Účinnosť zmien sa po schválení vo vláde a v parlamente predpokladá od 1. júla 2015¹⁶⁹. Zo zmien, ktoré rieši návrh novely, môžeme uviesť:

- Umiestňovanie maloletých bez sprievodu, za ktorých súdom ustanovení opatrovníci podajú žiadosť o udelenie azylu. Pozri podkapitolu 6.1.
- Skrátenie lehoty, po uplynutí ktorej sa umožní žiadateľom o udelenie azylu prístup na trh práce z jedného roka na deväť mesiacov.
- Zabezpečenie pohovoru a tlmočenie, ak je to možné, osobou rovnakého pohlavia aj na žiadosť žiadateľa o azyl, teda nielen z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ako uvádza súčasný zákon.
- Ustanovenie výnimky z oprávnenia žiadateľa o udelenie azylu zdržiavať sa na území SR.
- Ustanovenie osobitného postupu voči žiadateľom o azyl, ktorí potrebujú osobitné procesné záruky.

¹⁶⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie).

¹⁶⁸ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁶⁹ Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=navrh-novely-zakona-o-azyle-sa-zaobera-aj-maloletymi-ziadatelmi-bez-sprievodu> (citované 6. 12. 2014).

- Novú úpravu rozhodovania o opakovaných žiadostiach o udelenie azylu.
- Zmenu týkajúcu sa práva na účinný opravný prostriedok. Pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia vo veci azylu a doplnkovej ochrany bude pre súd rozhodujúci skutkový stav v čase vyhlásenia alebo vydania rozhodnutia. Podľa súčasnej právnej úpravy je pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia.
- Rozšírenie okruhu osôb, ktorým policajný útvar vydá cudzinecký pas; pôjde napríklad aj o ŠPTK, ktorí získali dlhodobý pobyt na základe poskytnutej doplnkovej ochrany.
- Poskytovanie informácií o možnosti požiadať o azyl. Policajti zaradení na hraničnom priechode alebo v zariadení na zaistenie cudzincov poskytnú cudzincom informácie o možnosti požiadať o azyl.¹⁷⁰

4.3 Národná a európska jurisprudencia

Aj keď podľa právneho systému SR súdne rozhodnutia nie sú prameňom práva, Najvyšší súd SR zverejňuje svoje rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR a v zásade požívajú vážnosť a akceptáciu pri súdoch nižšieho stupňa, keď rozhodujú v skutkovo podobných prípadoch. V tejto súvislosti je možné v oblasti medzinárodnej ochrany uviesť právny názor Najvyššieho súdu SR (rozsudok sp. zn. 1Sza/6/2013 z 24. septembra 2013), ktorý bol publikovaný v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 5/2014 (ide o rozhodnutie z roku 2013, ale v zbierke stanovísk a rozhodnutí bolo publikované v roku 2014). Podľa uvedeného rozhodnutia v prípade, ak zaistený cudzinec požiada o medzinárodnú ochranu, spravidla to bude mať za následok ukončenie zaistenia podľa čl. 15 návratovej smernice č. 2008/115, ako konštatoval Súdny dvor EÚ v rozhodnutí z 30. mája 2013 a policajný útvar bude povinný cudzinca bez zbytočného odkladu zo zaistenia prepustiť; dôvody pre pôvodné zaistenie cudzinca tak automaticky pominú. Ak však policajný útvar dospeje k záveru, že žiadosť cudzinca o medzinárodnú ochranu je účelová (podaná iba s cieľom pozdržať či dokonca zmať výkon rozhodnutia o vyhostení cudzinca), môže znova rozhodnúť podľa § 90 ods. 1 písm. d) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, že dôvody predchádzajúceho zaistenia trvajú napriek tomu, že cudzinec požiadal o medzinárodnú ochranu. V takomto rozhodnutí policajný útvar vyloží, aké konkrétne dôvody ospravedlňujú trvanie zaistenia cudzinca po podaní žiadosti o medzinárodnú ochranu. Je potrebné uviesť, že predmetné rozhodnutie súdu možno považovať čiastočne za prekonané, vzhľadom na prijatie zákona č. 495/2013 Z. z., ktorý v zákone č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov zaviedol osobitné dôvody na zaistenie žiadateľov o udelenie azylu (§ 88a).¹⁷¹

Čo sa týka vplyvu rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie (CJEU) na národnú jurisprudenciu a politiky v oblasti medzinárodnej ochrany, MÚ MV SR zohľadňuje judikatúru Súdneho dvora EÚ vrátane jeho interpretácie, ale v súvislosti s rozsudkami tohto súdu vydanými v roku 2014 (spojené veci C-148/13 až C-150/13, vo veci C-285/12, vo veci C-604/12 a vo veci C-79/13) nedošlo k prijatiu osobitných politik.¹⁷²

¹⁷⁰ Zdroj: <https://it.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7771&langEID=1> (citované 7. 12. 2014).

¹⁷¹ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁷² Ibidem.

4.4 Efektívnosť a kvalita azylového systému

V podmienkach MÚ MV SR bol aj v roku 2014 uplatňovaný kontrolný mechanizmus azylového systému SR, ktorý sa vykonáva v polročnom intervale a vyplýva z úloh Ročného plánu MÚ MV SR na rok 2014. Kontrola sa vykonávala na základe vypracovaných formulárov z projektov ASQAEM a FDQ¹⁷³, v ktorých sú stanovené kritériá na plnenie a zvyšovanie kvality v jednotlivých bodoch. Kontrola bola zameraná na kvalitu a včasnosť rozhodovacieho procesu, boj proti neopodstatneným žiadostiam a včasnosti ich vybavenia, preukazovanie dôveryhodnosti a posúdenie miery prenasledovania žiadateľa, zisťovanie totožnosti žiadateľov a preverovanie ich dokladov prostredníctvom dostupných pracovísk ÚHCP P PZ, posúdenie alternatívy vážneho bezprávia v prípade návratu do krajiny pôvodu. Výstupy z predmetných kontrol boli prezentované na pracovných poradách so zámerom ďalšieho skvalitňovania rozhodovacieho procesu.¹⁷⁴

4.5 Spolupráca s Európskym podporným úradom pre azyl (EASO)

V roku 2014 sa SR zúčastnila na 29 rokovaní EASO rozličnej úrovne, vrátane expertných stretnutí a zasadnutí Správnej rady EASO.

Zároveň boli v rámci činnosti EASO vyškolení noví národní školitelia pre moduly Vedenie pohovoru s deťmi (Interwieving Children), Inklúzia (Inclusion) a Spoločný európsky azylový systém (CEAS). Súčasne boli zrealizované národné školenia pre zamestnancov MÚ MV SR k modulu Vedenie pohovoru s deťmi (Interwieving Children) a začalo sa národné školenie k modulu Vedenie pohovorov so zraniteľnými osobami (Interwieving Vulnerable Persons). Okrem toho sa zamestnanci Migračného úradu MV SR podieľali na aktualizácii či tvorbe nových školiacich modulov – na aktualizácii modulu Informácie o krajine pôvodu (COI) a na tvorbe nového modulu Príjem (Reception).

V rámci solidarity SR aj v roku 2014 aktívne participovala na pomoci ČŠ EÚ pod mimoriadnym tlakom, a to vyslaním 2 expertov v rámci azylových podporných tímov do Bulharska. Expertka migračného úradu MV SR sa v rámci azylového podporného tímu EASO zúčastnila 2 misíí v Bulharsku, kde napomáhala vytvoreniu prijímacích podmienok v súlade so štandardmi EÚ. Expertka OZP SEP MV SR sa zúčastnila 2 misíí v Bulharsku, ktoré boli zamerané na pomoc v oblasti implementácie AMIF.¹⁷⁵

4.6 Relokácie v rámci EÚ a presídľovanie

SR sa zapája do presídľovania len na dobrovoľnej ad hoc báze a momentálne sa neplánuje zapojiť do pripravovaného Spoločného programu EÚ pre presídľovanie. Slovensko presídľuje na svoje územie utečencov z Kuby a cez svoje územie realizuje humanitárny transfer v rámci presídľovania utečencov do tretích krajín (pozri nižšie).

V roku 2014 nebol na územie SR presídlený žiadny utečenec (pozri **Tabuľku 7 v Prílohe**). Rovnako sa SR v roku 2014 nezapojila do žiadneho relokačného programu (pozri **Tabuľku 6 v Prílohe**).

¹⁷³ Zdroj: <http://www.unhcr-centraleurope.org/sk/co-robime/zabezpecenie-pravnej-ochrany/urcovanie-statutu-utecenca.html> (citované 7. 12. 2014).

¹⁷⁴ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁷⁵ Informácie poskytol MÚ MV SR.

SR na základe trilaterálnej *Dohody medzi vládou SR, UNHCR a IOM o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez SR* (predchádzajúca dohoda bola podpísaná 24. júna 2013 na 15 mesiacov a v roku 2014 bola 18. júla podpísaná dohoda s platnosťou do 31. decembra 2015) poskytla v roku 2014 na svojom území dočasné útočisko pre 273 nových utečencov (270 utečencov bolo na Slovensko evakuovaných, 3 utečenci sa na Slovensku narodili). 191 z evakuovaných utečencov boli somálskej národnosti a na Slovensko boli evakuovaní z Jemenu a Eritrey. Z Iránu bolo na Slovensko prepravených 64 utečencov afganskej národnosti, 15 utečencov etiópskej národnosti bolo evakuovaných z Jemenu a Eritrey. Vo všetkých prípadoch ide o utečencov, ktorí sú postupne presídľovaní do tretích krajín. SR týmto osobám počas ich pobytu, ktorý je čiastočne hradený z prostriedkov ERF, poskytuje kompletný servis, ubytovanie, stravu a základné hygienické potreby. Zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre utečencov vykonáva UNHCR. IOM je zodpovedná za prepravu utečencov do SR a zo SR do krajiny presídlenia, za zdravotné prehliadky a kurzy kultúrnej orientácie na účely presídlenia.

SR je jedným z troch štátov sveta (spolu s Rumunskom a Filipínami), ktoré pomáhajú utečencom týmto spôsobom. Pomoc je poskytovaná osobám, ktoré v dôsledku zhoršenia situácie a bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia musia urýchlene opustiť krajinu svojho dočasného pobytu. Ide najmä o zraniteľné skupiny osôb, ako sú osamotené ženy s deťmi alebo rodiny deťmi.¹⁷⁶

4.7 Integrácia žiadateľov o azyl a osôb s udelenou medzinárodnou ochranou

Integrácii migrantov, ktorí sú žiadateľmi o azyl alebo im medzinárodná ochrana bola udelená, SR pomáha cez projekty z fondov EÚ. Čo sa týka **žiadateľov o azyl**, v roku 2014 išlo najmä o tieto projekty ERF:

Projekt Slovenskej humanitnej rady Lepšia kvalita života pre všetkých V sa zameriaval na poskytovanie základných, doplnkových a sprievodných služieb pre žiadateľov o azyl. Tieto služby sa poskytovali migrantom v zariadení MÚ MV SR, v Pobytovom tábore v Rohovciach a v ÚPZC Medvedov (iba právna pomoc), ako aj žiadateľom o azyl, ktorí boli ubytovaní mimo zariadení MÚ MV SR (iba právna pomoc).¹⁷⁷

Pokračujúci projekt Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl II poskytoval žiadateľom o azyl právnu pomoc, sociálnu starostlivosť, psychologickú starostlivosť, doplnkovú zdravotnú starostlivosť (k zdravotnej starostlivosti poskytovanej MÚ MV SR), materiálnu pomoc a podporné služby v podobe prekladov a tlmočení v rámci azylového konania v Záchytnom tábore v Humennom a v Pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi. Projekt sa realizoval aj v ÚPZC Sečovce, ale iba v zmysle právneho poradenstva.¹⁷⁸

Pomoc **osobám s udelenou medzinárodnou ochranou** bola v roku 2014 poskytovaná najmä prostredníctvom týchto projektov ERF:

Pokračujúci projekt OZ Marginal STEP II poskytoval migrantom s udelenou medzinárodnou ochranou na území SR sociálnu, materiálnu, finančnú, psychologickú a právnu pomoc.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Informácie poskytla IOM. Všeobecné informácie o programe sú dostupné na: <http://www.iom.sk/en/activities/resettlement-of-refugees> (citované 7. 12. 2014).

¹⁷⁷ Zdroj: <http://www.shr.sk/uteccenci.htm> (citované 7. 4. 2015).

¹⁷⁸ Zdroj: <http://www.rovne.eu/projekt.html> (citované 7. 4. 2015).

¹⁷⁹ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-1> (citované 7. 4. 2015).

Projekt *Rafael*, ktorým v roku 2014 Slovenská katolícka charita rozšírila svoju pôsobnosť, poskytoval migrantom s udelenou medzinárodnou ochranou na území SR komplexné služby, ktoré zahŕňajú najmä sociálne a právne poradenstvo, pomoc pri hľadaní vhodného ubytovania, výučbu slovenského jazyka.¹⁸⁰

ERF tiež finančne podporil *jednorazové aktivity pri príležitosti Svetového dňa utečencov*, ktoré sa uskutočnili v niekoľkých slovenských mestách v priebehu 17. – 20. júna 2014. Medzi hlavné podujatia, ktoré boli v slovenských médiách aktívne propagované, patrili Dáždnikový pochod a priateľský futbalový zápas. Organizátormi boli mimovládne organizácie, ktoré pracujú s utečencami na Slovensku, v spolupráci s MÚ MV SR, Inštitútom pre medzikultúrny dialóg a Nadáciou Milana Šimečku.¹⁸¹

4.8 Iné aktivity

IOM ako koordinátor EMN na Slovensku zorganizovala tretí ročník vzdelávacieho seminára EMN s názvom *Nútená migrácia – príčiny a možné riešenia*. Seminár sa uskutočnil v Bratislave v dňoch 19. – 21. augusta 2014 a venoval sa nasledujúcim témam: príčiny nútenej migrácie a jej súčasný stav, azyl a poskytovanie medzinárodnej ochrany vo svete a v EÚ, presídľovanie ako jeden z dôležitých nástrojov medzinárodnej ochrany a aktuálne výzvy v regióne Stredomoria. Medzi 12 prednášajúcimi boli slovenskí a zahraniční experti z renomovaných univerzít, štátnych inštitúcií, mimovládneho sektora a medzinárodných organizácií. Seminára sa zúčastnilo takmer 60 účastníkov zo štátnej správy, tretieho sektora, akademickej obce a ambasád.¹⁸²

V rámci vyššie spomínaného vzdelávacieho seminára IOM v Bratislave uskutočnila diskusný večer *Ludia na úteku o nútenej migrácii, jej príčinách, utečencoch a možnostiach pomoci v spojitosti s aktuálnymi krízami a konfliktmi vo svete*. Verejná diskusia, ktorú viedli medzinárodní experti, bola spojená s premietaním zahraničného dokumentárneho filmu.¹⁸³

¹⁸⁰ Zdroj: <http://www.charita.sk/stranky/pomoc-migrantom> (citované 7. 4. 2015).

¹⁸¹ Zdroj: <http://aktualne.atlas.sk/na-svetovy-den-utecencov-chcu-mimovladky-priblizit-zivot-migrantov/slovensko/spolocnost/> (citované 8. 4. 2015).

¹⁸² Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivita-emn/stretnutia-a-konferencie/156-ba-seminar-august-2014.html> (citované 8. 4. 2015).

¹⁸³ Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivita-emn/stretnutia-a-konferencie/159-diskusny-vecer-emn-2014.html> (citované 8. 4. 2015).

05

Maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny

Kapitola sa zameriava na politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity v rámci prijímania a starostlivosti o maloletých migrantov bez sprievodu a iných zraniteľných skupín migrantov z tretích krajín.

5.1 Maloletí bez sprievodu

Aj v roku 2014 štatistické údaje o počte MBS potvrdzujú klesajúci trend. MV SR a MPSVR SR v posledných rokoch evidujú nízky počet MBS. V roku 2013 sa začalo konanie o udelenie azylu s takými žiadateľmi o azyl v 5 prípadoch a v roku 2014 v 11 prípadoch. U MBS, ktorí nežiadali o azyl, došlo k poklesu zo 70 v roku 2013 na 10 v roku 2014. Spomínané štatistiky uvádza **Tabuľka 8 v Prílohe**. V roku 2014 bolo pri nelegálnom prekročení štátnej hranice a pri nelegálnom pobyte zadržaných celkovo 20 MBS, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom menej o viac ako polovicu.¹⁸⁴

Téma MBS bola v roku 2014 súčasťou niekoľkých strategických a legislatívnych dokumentov:

Integračná politika SR z roku 2014, ktorá je strategickým dokumentom SR v oblasti integrácie (pozri kapitolu 3.5), sa v jednej zo svojich kapitol venuje MBS a ich integrácii. Ďalšie samostatné kapitoly sa týkajú aj vzdelávania a jazykovej prípravy MBS a detí cudzincov.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Zdroj: Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie 2014 (2015). ÚHCP P PZ, Bratislava. Dostupné na: http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2014/2014-rocnka-UHCP-SK.pdf (citované 7. 4. 2015).

¹⁸⁵ Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/vlastny-material-integracna-politika-januar-2014.pdf> (citované 8. 4. 2015).

Dňa 1. decembra 2014 Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť schválila a odporučila vláde SR prijať návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR* (pozri podkapitulu 3.7), ktorá sa takisto v samostatnej kapitole venuje právam migrantov vrátane MBS.¹⁸⁶

V súvislosti s legislatívou v tejto oblasti bol koncom roka 2014 v medzirezortnom pripomienkovom konaní legislatívny návrh na zmenu, ktorá sa týka umiestňovania MBS, za ktorých súdom ustanovení opatrovníci podajú žiadosť o udelenie azylu. Návrh, ktorý má byť schválený a účinný v roku 2015, ustanovuje, že MBS zostanú aj počas konania o udelenie azylu v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. To znamená, že nebudú z tohto dôvodu premiestňovaní do azylových zariadení MV SR a nebudú tak napr. zaťažovaní zmenou prostredia či rozdielnosťou režimov v zariadeniach. Nová právna úprava tak viac vychádza v ústrety záujmom maloletého dieťaťa a je plne v súlade s príslušnou európskou smernicou. V záujme čo najlepšej starostlivosti o mladých dospelých návrh zároveň umožňuje MBS, ktorí počas konania o udelenie azylu nadobudnú plnoletosť, zostať v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe uzavretej dohody.¹⁸⁷ Zavádza sa tiež povinnosť detského domova vytvárať podmienky na stretávanie MBS so zástupcami medzinárodných organizácií.¹⁸⁸

V roku 2014 došlo k zmene detského domova, do ktorého majú byť umiestňovaní MBS. K 1. januáru 2014 zanikol špecializovaný *Detský domov pre maloletých bez sprievodu v Hornom Orechovom* pri Trenčíne, ktorý SR zriadila v roku 2009, a jeho funkciu prebral *Detský domov a centrum detí Medzilaborce* na východnom Slovensku¹⁸⁹.

Aktivítam v tejto oblasti napomáhali aj národné projekty financované z fondov EÚ:

Projekt *Bakhita IV* (podporený cez EIF)¹⁹⁰ realizuje Slovenská katolícka charita a nadväzuje na predchádzajúce projekty tejto organizácie zamerané na prácu s maloletými utečencami. Aktuálny projekt zabezpečuje psychologické, pedagogické a sociálne poradenstvo MBS v Detskom domove a centre detí Medzilaborce, ktoré je zamerané na ich optimálny psychosociálny rozvoj a adaptáciu v neznámom prostredí. Tím odborných pracovníkov tvorí psychológ, sociálny poradca a pedagóg. Úlohou psychológa je analýza psychických potrieb a vedenie terapií s cieľom zmierniť zlý psychický stav MBS. Pedagóg je zodpovedný za vyučovanie slovenského jazyka adekvátnou formou. Organizovanie poznávacích a vzdelávacích aktivít má na starosti sociálny poradca.¹⁹¹

Projekt *Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 5* (podporený cez EIF)¹⁹² nadväzuje od júla 2014 na rovnomený projekt Ligy za ľudské práva, ktorý sa okrem iného zameriava aj na právnu pomoc a poradenstvo pre MBS.¹⁹³ Pre túto skupinu migrantov sa zároveň vydávajú brožúry vo viacerých jazykových mutáciách (pozri kapitolu 3.5.6).

186 Zdroj: [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971); <http://www.rada-vlady.gov.sk/19-rokovanie-rady/> (citované 7. 12. 2014).

187 Informácie poskytli MPSVR SR a MÚ MV SR.

188 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=poslanci-rokuju-o-novele-zakona-o-azyle-ktory-riesi-aj-maloletych-ziadatelov-bez-sprievodu> (citované 8. 4. 2015).

189 Zdroj: <http://dedmedzilaborce.webnode.sk/o-nas/> (citované 7. 4. 2015).

190 Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-3> (citované 7. 4. 2015).

191 Zdroj: <http://www.charita.sk/stranky/pomoc-utecencom> (citované 7. 4. 2015).

192 Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-3> (citované 7. 4. 2015).

193 Zdroj: <http://www.hrl.sk/projekty/pravna-poradna-pre-pobyt-obcianstvo-5> (citované 7. 4. 2015).

Obec Rovné prostredníctvom projektu *Pomoc žiadateľom o azyl II* (financovaného z ERF) zabezpečuje poskytovanie právnej pomoci, sociálnej starostlivosti, psychologické starostlivosti, doplnkovej zdravotnej starostlivosti (k zdravotnej starostlivosti poskytovanej MÚ MV SR) a materiálnej pomoci žiadateľom o azyl, vrátane zraniteľných skupín žiadateľov, ktorými sú aj MBS. V rámci projektu takisto zabezpečuje podporné služby v podobe prekladov a tlmočení počas azylového konania.¹⁹⁴

Oblasť ochrany a starostlivosti o MBS bola v roku 2014 témou nasledujúcich národných aktivít:

Dňa 22. októbra 2014 sa v Bratislave uskutočnil okrúhly stôl k problematike miznúcich maloletých cudzincov bez sprievodu z detských domovov na území SR. Podujatia sa zúčastnili zástupcovia štátnej správy, mimovládneho sektora, zástupcovia medzinárodných organizácií a zahraniční experti. Účastníkom bol predstavený pozíčný dokument¹⁹⁵, ktorý na základe výskumu vypracovala mimovládna organizácia Liga za ľudské práva. Dokument ako prvý svojho druhu na Slovensku mapuje situáciu v tejto oblasti a obsahuje zistenia, odporúčania, ako aj osvedčenú prax z iných krajín.¹⁹⁶

IOM ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN v SR zorganizovala 10. decembra 2014 v Bratislave konferenciu na tému *Ochrana a starostlivosť o deti bez sprievodu*, ktorá sa konala pod záštitou ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR Jána Richtera. Na konferencii EMN predstavila svoju najnovšiu štúdiu *Politiky, prax a štatistiky o maloletých bez sprievodu v SR*¹⁹⁷. Zahraniční experti zároveň predstavili vývoj systému a aktuálny stav starostlivosti o MBS, určovanie najlepšieho záujmu dieťaťa, hodnotenie individuálneho rizika, určovanie veku a prevenciu miznutia v Českej republike, Írsku a Rakúsku.¹⁹⁸

5.2 Iné zraniteľné skupiny

V roku 2014 bola v SR oblasť ochrany a pomoci zraniteľným skupinám súčasťou nasledujúcich strategických a legislatívnych dokumentov:

Novelou zákona o sociálnych službách¹⁹⁹, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2014, sa zaviedla nová systematika členenia sociálnych služieb. V rámci nej sa upravujú nové druhy sociálnych služieb a odborných činností, ktoré sú poskytované aj ŠPTK, napr. terénna sociálna služba krízovej intervencie²⁰⁰ a komunitné centrá²⁰¹.

194 Zdroj: <http://www.rovne.eu/projekt.html> (citované 7. 4. 2015).

195 Zdroj: http://www.hrl.sk/sites/default/files/publications/pozicny_dokument.pdf (citované 7. 4. 2015).

196 Informácie poskytla IOM a ďalšie vrátane krátkeho dokumentu sú dostupné na: <http://www.sme.sk/c/7464397/cudzie-deti-miznu-bez-sprievodu-len-malo-ich-zostane-na-slovensku.html> (citované 7. 4. 2015).

197 Štúdia popisuje inštitucionálny a legislatívny rámec starostlivosti o MBS na Slovensku, ich vstup, prijímacie a integračné opatrenia vrátane ubytovania a materiálneho zabezpečenia, prístupu k právnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu. Štúdia zároveň analyzuje možnosti trvalého riešenia pre túto skupinu migrantov. Štúdia sa tiež venuje téme miznutia a útekov MBS z detských domovov, existujúcim opatreniam po dosiahnutí plnoletosti a téme návratov a reintegrácií. Okrem toho štúdia poskytuje štatistické údaje za roky 2009 až 2013. Dostupné na: <http://emn.sk/sk/studie-emn/item/287-politiky-prax-a-statistiky-o-maloletych-bez-sprievodu.html> (citované 7. 4. 2015).

198 Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivity-emn/stretnutia-a-konferencie/192-konferencia-emn-december-2014.html> (citované 7. 4. 2015).

199 Novela zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu SR č. 332/2010 Z. z. a v znení zákona č. 551/2010 Z. z. a zákona č. 50/2012 Z. z. a zákona č. 413/2012 Z. z. a zákona č. 485/2013 Z. z.

200 Poskytuje sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii a je zameraná na vyhľadávanie fyzických osôb, ktoré potrebujú pomoc, poskytovanie preventívnych aktivít, sociálneho poradenstva, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a pod.

201 Nový druh zariadenia sociálnych služieb, v ktorom sa poskytuje sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školskú dochádzku a na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia – možno ich poskytovať ambulantnou sociálnou službou prostredníctvom komunitného centra a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu.

Dňa 1. januára 2014 nadobudol takisto účinnosť nový zákon o pomoci v hmotnej núdzi²⁰², ktorý sa vzťahuje aj na cudzincov zdržiavajúcich sa na území SR v súlade s osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je SR viazaná (napr. zákon o azyle a zákon o pobyte cudzincov). Po splnení podmienok pomoc, ktorá sa poskytuje plnoletej práceschopnej fyzickej osobe a členom domácnosti, ktorí sa s ním spoločne posudzujú v hmotnej núdzi, pozostáva z dávky v hmotnej núdzi a z príspevkov k dávke (príspevok na bývanie, príspevok na nezaopatrené dieťa a pod.). V zmysle novej právnej úpravy možno dávku v hmotnej núdzi vo výške 61,60 eura poskytnúť len tým plnoletým práceschopným osobám, ktoré sa zúčastňujú na výkone ponúknutých činností (menších obecných služieb, dobrovoľníckych činností, činností pri predchádzaní mimoriadnej situácie alebo odstraňovaní jej následkov) v rozsahu 32 hodín mesačne, resp. odpracujú 32 hodín v právnom vzťahu, ktorý zakladá príjem zo závislej činnosti. Ak plnoletá práceschopná osoba v domácnosti nevyužije ponuku obce a odmietne sa ponúknutej činnosti zúčastniť, dávka domácnosti sa zníži o sumu 61,60 eura.²⁰³

V rámci plánovanej novelizácie zákona o azyle, ktorá by mala byť schválená a účinná v roku 2015, sa navrhlo zaviesť zisťovanie osobitných potrieb zraniteľných osôb (napr. maloletí, zdravotne postihnutí, tehotné ženy a pod.). Ich potreby budú zohľadnené pri vytváraní vhodných podmienok na ubytovanie a starostlivosť.²⁰⁴

Tak ako je uvedené v podkapitole 3.7, Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť v decembri 2014 schválila a odporučila vláde SR prijať návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR*, ktorá sa v samostatnej kapitole venuje právam migrantov vrátane zraniteľných skupín.²⁰⁵

Potreby zraniteľných skupín migrantov sú dlhodobou zabezpečované mimovládny sektorom s finančnou podporou EÚ. Takéto národné projekty sú dôležitým doplnkom k opatreniam štátu v tejto oblasti, roku 2014 išlo o tieto:

V rámci projektov financovaných z ERF²⁰⁶ sa zraniteľným skupinám venoval projekt *Obec Rovné – pomoc žiadateľom o azyl II* (pozri kapitoly 4.7). Projekt poskytoval takýmto migrantom právnú pomoc, sociálnu starostlivosť, psychologickú starostlivosť, doplnkovú zdravotnú starostlivosť (k zdravotnej starostlivosti poskytovanej MÚ MV SR), materiálnu pomoc a podporné služby v podobe prekladov a tlmočení v rámci azylového konania v Záchytnom tábore v Humennom a v Pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi, kde sú prednostne umiestňované zraniteľné osoby.²⁰⁷

Zraniteľným skupinám osôb s udelenou medzinárodnou ochranou sa v roku 2014 venovali aj projekty *STEP I*, *STEP II*, *Lepšia kvalita života pre všetkých V. a Rafael* (pozri podkapitolu 4.7).

202 Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

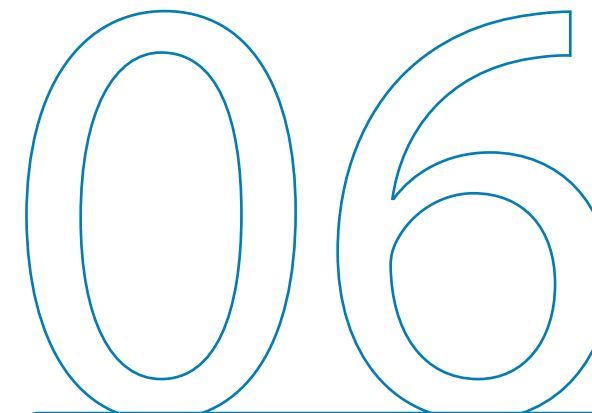
203 Informácie poskytl MPSVR SR.

204 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=poslanci-rokuju-o-novele-zakona-o-azyle-ktory-riesi-aj-maloletych-ziadatelov-bez-sprievodu> (citované 7. 4. 2015).

205 Zdroj: [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971); <http://www.radavladyp.gov.sk/19-rokovanie-rady/> (citované 7. 12. 2014).

206 Zdroj: <http://www.minv.sk/?o-europskom-fonde-pre-navrat> (citované 7. 4. 2015).

207 Zdroj: <http://www.rovne.eu/projekt.html> (citované 7. 4. 2015).

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi

Kapitola sa venuje politikám, legislatíve, medzinárodnému monitoringu, národným projektom, kampaniam a iným aktivitám a spolupráci na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni.

SR je krajinou pôvodu, tranzitu, ale aj cieľovou krajinou obchodu s ľuďmi.²⁰⁸ Počet identifikovaných zahraničných obetí obchodovania s ľuďmi je nízky. V roku 2014 bola identifikovaná 1 obeť obchodovania s ľuďmi, ktorá nebola občanom SR (pozri **Tabuľku 9 a 10 v Prílohe**). Proces identifikácie (potenciálnych) obetí obchodovania s ľuďmi v SR vrátane *Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi* je rozpracovaný vo viacerých strategických, legislatívnych a metodických dokumentoch, v súlade s ktorými sa postupovalo aj v roku 2014. Informovať o potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi (občanovi SR alebo zahraničnom štátnom príslušníkovi) môžu štátne, ale aj mimovládne/medzivládne organizácie (vrátane zahraničných alebo pôsobiacich v zahraničí), ako aj samotné obeť alebo ich rodinní príslušníci. Môžu tak urobiť aj prostredníctvom bezplatnej *Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818*.

208 Zdroj: <http://www.minv.sk/?obchodovanie-s-ludmi-a-slovenska-republika> (citované 22. 4. 2015).

6.1 Legislatíva, politiky a medzinárodný monitoring

V súvislosti s implementáciou smernice EP a Rady 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV, a potrebou zapracovať zmeny vychádzajúce z praxe, schválilo MV SR 19. decembra 2013 nové *Nariadenie MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi*, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2014.²⁰⁹ V článku 4, odseku 7 spomínaného nariadenia sa voči obetiam obchodovania s ľuďmi počas konania o azyle zaviedlo nové opatrenie, podľa ktorého sa týmto osobám poskytuje starostlivosť prostredníctvom MV SR. Podľa predchádzajúceho postupu starostlivosť tejto skupine osôb poskytovali spolupracujúce mimovládne a medzinárodné organizácie v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

V procese prípravy bola v roku 2014 novelizácia zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorej²¹⁰ má MV SR vytvárať v azylových zariadeniach vhodné podmienky na ubytovanie a starostlivosť pre cudzincov vrátane poskytnutia ochrany obetiam obchodovania s ľuďmi.

V medzirezortnom pripomienkovom konaní sa nachádzal *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018*, ktorý po jeho schválení v roku 2015 nahradí národný program na roky 2011 – 2014. V návrhu nového národného programu nedošlo k zásadným zmenám. Materiál obsahuje pôvodne stanovené ciele a zamerania, v ktorých by sa malo pokračovať aj v nasledujúcich rokoch 2015 – 2018.

Dňa 1. decembra 2014 Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť schválila a odporučila vláde SR prijať návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR* (pozri podkapitolu 3.7), ktorá sa v samostatnej kapitole venuje právam migrantov vrátane obetí obchodovania s ľuďmi.²¹¹

Situáciu v SR v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi monitorovali v dňoch 25. – 28. novembra 2014 experti skupiny GRETA. V rámci monitorovacej návštevy sa stretli so zástupcami štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií, ktoré sa na Slovensku angažujú v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Výsledky druhého kola monitoringu budú známe v júni 2015. Prvé kolo hodnotenia SR zo strany GRETA sa uskutočnilo v roku 2010.²¹² Podľa poslednej hodnotiacej *Správy o obchodovaní s ľuďmi (Trafficking in Persons Report)*, ktorú každoročne vydáva Ministerstvo zahraničných vecí USA, SR opäť patrila do prvej skupiny štátov v napĺňaní minimálnych štandardov eliminácie obchodovania s ľuďmi.²¹³

209 Postup pri zisťovaní a identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi nie je v SR zákonne upravený. Rámcové opatrenia sú stanovené v interných aktoch riadenia MV SR (t. j. nariadenia, rozkazy, pokyny), ktoré sú pre dotknuté subjekty záväzné, v príručkách alebo metodických pomôckach. Medzi základné dokumenty v tomto smere patrí nové Nariadenie MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi z 19. decembra 2013.

210 Verzia KM-OPVA-2014/002855 zverejnená 5. 11. 2014. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?pripomienkove-konanie-rok-2014> (citované 7. 12. 2014).

211 Zdroj: [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971; http://www.rada-vladylp.gov.sk/19-rokovanie-rady/](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_9E2D921A7FE60CAAC1257DA1005D8971; http://www.rada-vladylp.gov.sk/19-rokovanie-rady/) (citované 7. 12. 2014).

212 Zdroj: <http://www.minv.sk/?aktuality-19&sprava=situaciu-v-sr-v-oblasti-boja-proti-obchodovaniu-s-ludmi-monitorovali-zahranicni-experti> (citované 7. 4. 2015).

213 Zdroj: <http://www.minv.sk/?aktuality-19&sprava=v-boji-proti-obchodovaniu-s-ludmi-aj-tento-rok-slovenska-republika-obhajila-poziciu> (citované 22. 4. 2015).

6.2 Národné projekty, kampane a iné aktivity

V roku 2014 sa uskutočnili viaceré aktivity, podujatia alebo školenia, ktoré boli zamerané na budovanie kapacít, rozvoj národného referenčného mechanizmu, výmenu informácií a zvýšenie povedomia o tomto fenoméne. Tieto aktivity neboli špecificky zamerané na cieľovú skupinu obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú ŠPTK. Keďže niektoré z nich však majú všeobecný charakter, resp. môžu byť aplikovateľné/využiteľné pri všetkých obetiach obchodovania bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, uvádzame nižšie prehľad niekoľkých z nich:

SR aj v roku 2014 poskytuje možnosť nahlásenia potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi alebo získania preventívnych informácií, ako sa nestáť obeťou tohto trestného činu prostredníctvom bezplatnej *Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi* 0800 800 818. Táto služba je poskytovaná kontinuálne od roku 2008. Od 15. decembra 2014 túto linku prevádzkuje Slovenské krízové centrum Dotyk.²¹⁴ Do 15. decembra 2014 bola prevádzkovateľom tejto bezplatnej linky IOM. Po skončení tejto činnosti IOM poskytuje preventívne informácie o ochrane pred obchodovaním s ľuďmi na telefónnom čísle 0915 951 274. Obe telefónne čísla môžu kontaktovať aj občania iných krajín.²¹⁵

Prostredníctvom pokračujúceho projektu *Posilnenie spoločných opatrení v prevencii nútenej práce príslušníkov rómskych komunit a rozvoj referenčného mechanizmu*²¹⁶ (2013 – 2014), ktorý MV SR realizuje s podporou EK, bolo v priebehu roka 2014 vyškolených 286 osôb: referenti špecialisti všetkých Krajských riaditeľstiev PZ pre prácu s rómskymi komunitami, terénni sociálni pracovníci z viacerých krajov a zástupcovia mimovládnych organizácií, rímskokatolíckej cirkvi, ÚPSVaR-u, úradov práce, inšpektorátov práce a Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. Školiteľmi boli pracovníci Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR a pracovníci odboru prevencie kriminality Kancelárie ministra vnútra, ktorí účastníkom poskytli rozšírené informácie z oblasti obchodovania s ľuďmi a tiež možnosť zapojenia sa do referenčného mechanizmu.²¹⁷

Ďalšou z aktivít realizovaných v rámci tohto projektu bola *rovnomená medzinárodná konferencia*, ktorá sa konala v Bratislave v dňoch 16. – 17. októbra 2014 pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Na konferencii vystúpili odborníci zo Slovenska, Belgicka, Maďarska, Lotyšska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska ako jednej z najčastejších cieľových krajín, kde dochádza k vykorisťovaniu občanov SR. Cieľom konferencie bola výmena praktických skúseností a poznatkov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním sa na podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi, odhaľovanie tohto trestného činu, prevenciu a partnerstvo v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.²¹⁸

Problematika obchodovania s ľuďmi tvorí integrálnu súčasť prípravy konzulárnych pracovníkov pred ich vyslaním do zahraničia a preškolenie v tejto téme prebieha v pravidelných polročných intervaloch. V rámci predvýjazdovej prípravy konzulov Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR v spolupráci s IOM a MZVaEZ SR v roku 2014 preškoloilo spolu 24 pracovníkov MZVaEZ SR.

214 Zdroj: <http://www.dotyk.sk/06-linka/index.php> (citované 7. 4. 2015).

215 Informácie poskytla IOM.

216 Zdroj: http://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr/obchodovanie_ludmi/o%20projekte.pdf (citované 7. 4. 2015).

217 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=18-oktober-europsky-den-boja-proti-obchodovaniu-s-ludmi> (citované 7. 4. 2015).

218 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=neustale-posilnovanie-spoluprace-a-zvysovanie-povedomia-v-oblasti-obchodovania-s-ludmi-sa-javi-ako-klucove> (citované 7. 4. 2015).

MV SR v spolupráci s MO SR zaradili v roku 2014 problematiku obchodovania s ľuďmi do pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl, ktorí sú vysielaní na misie do zahraničia.²¹⁹ Pilotné školenia prebehli v mesiacoch september a október 2014, ďalšie sa uskutočnili v decembri 2014. Školeniami prešlo približne 200 príslušníkov mierových misií MO SR.²²⁰

MV SR tiež vyškolilo vybraných pracovníkov ÚPZC Sečovce.²²¹

V roku 2014 prebiehali rokovania MV SR s Justičnou akadémiou SR, ktoré sa týkali rozšírenia poznatkov sudcov, prokurátorov a vyšetrovateľov v oblasti zvýšenia citlivosti počas vyšetovania a súdneho konania v prípadoch trestného postihu obchodovania s ľuďmi. Pilotné vzdelávanie je plánované v druhej polovici roku 2015.²²²

Vzdelávaniu terénnych sociálnych pracovníkov v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi sa venovala aj IOM s podporou britského veľvyslanectva.²²³ V roku 2014 tak vyškolila 24 osôb.²²⁴

Liga za ľudské práva zorganizovala v dňoch 4. – 6. novembra 2014 školenie pre advokátov pod názvom Prístup k spravodlivosti a presadzovanie práv obetí obchodovania s ľuďmi. V prítomnosti medzinárodných a domácich expertov bol program školenia zameraný na mnohé aspekty súvisiace s prípadmi trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako napr. ich identifikácia, súvisiacia právna úprava, spôsoby objasňovania a dokazovania takýchto prípadov, prekážky podávania trestných oznámení, postoj k obetiam, kultúrne vedomá komunikácia s nimi, ochrana obetí počas trestného konania, príprava obetí na výsluch, hlavné riziká a prekážky vyšetovania a stíhania z pohľadu práv obetí a iné. V roku 2015 je plánované pokračovanie tohto školenia.

IOM ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN v SR zorganizovala 17. júna 2014 v Bratislave Prezentačné stretnutie k štúdii EMN Identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi v procese medzinárodnej ochrany a nútených návratov v SR a súhrnnej správy EÚ. Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia neziskových organizácií pôsobiach v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR.²²⁵

Pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi sa na Slovensku 17. októbra 2014 po prvýkrát uskutočnil filmový festival na tému obchodovania s ľuďmi. Pilotný festivalový projekt Spolu proti obchodovaniu s ľuďmi sa okrem Bratislavy konal aj v Londýne. Festival ponúkol kolekciu rôznorodých snímok slovenskej i zahraničnej produkcie spolu so sprievodným programom a panelovou diskusiou. Festival organizovala Slovenská katolícka charita v spolupráci s IOM, zahraničnými partnermi Stop The Traffik a Unchosen a s podporou MV SR.²²⁶

V roku 2014 bola vo vybraných mestách Slovenska a na niekoľkých podujatiach (vrátane najväčšieho veľtrhu práce Job Expo 2014, Festivalu Pohoda a filmového festivalu Spolu proti obchodovaniu s ľuďmi v októbri 2014) spustená kampaň GIFT box Slovakia – ľudia nie sú na predaj. Kampaň upozorňuje na fenomén novodobého otroctva a jej realizátorom je Slovenská katolícka charita s podporou MV SR a v spolupráci so Stop The Traffik a UN.GIFT.²²⁷

219 Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=k-problematike-obchodovania-s-ludmi-experti-rezortu-vnutra-vyskolili-uz-tri-stovky-pracovnikov> (citované 7. 4. 2015).

220 Informácie poskytl MV SR.

221 Informácie poskytl MV SR.

222 Informácie poskytl MV SR.

223 Zdroj: <http://iom.sk/sk/aktivity/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi/budovanie-kapacit-a-vzdelavanie> (citované 7. 4. 2015).

224 Informácie poskytl IOM.

225 Zdroj: <http://emn.sk/sk/aktivity-emn/stretnutia-a-konferencie/177-prezentacne-stretnutie-o-studii-emn-identifikacia-obeti-obchodovania-s-ludmi-v-procese-medzinarodnej-ochrany-a-nutenych-navratov-v-sr-bratislava-17-juna-2014.html> (citované 7. 4. 2015).

226 Zdroj: <http://www.obchodsludmi.sk/festival/> (citované 7. 4. 2015).

227 Zdroj: <http://www.obchodsludmi.sk/giftbox/mapa.php> (citované 7. 4. 2015).

Informačná kampaň IOM Nestaň sa otrokom! na pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi prebiehala od októbra 2014 do januára 2015 na Slovensku, v Českej republike a Poľsku v regiónoch, odkiaľ pochádza najviac obetí obchodovania s ľuďmi. Kampaň propagovala telefonické linky, kam môže zavolať každý, kto uvažuje nad prácou v zahraničí, komu potenciálne hrozí, že sa môže stať alebo sa už stal obeťou obchodovania s ľuďmi. Projekt finančne podporil IVF.²²⁸

Kampaň Dve malé dievčatá spustila Slovenská katolícka charita v novembri 2014. Hlavným prvkom kampane je krátky animovaný film, ktorý sa zameriava na obchodovanie s ľuďmi s cieľom sexuálneho vykorisťovania, a vzdelávacia príručka pre učiteľov a sociálnych pracovníkov. Film sa vysiela v dopravných prostriedkoch MHD v rámci všetkých regiónov Slovenska. Súčasťou kampane sú aj školenia pre pedagógov a sociálnych pracovníkov, interaktívne workshopy pre žiakov a študentov a filmové večery spojené s diskusiou.²²⁹

6.3 Spolupráca na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni

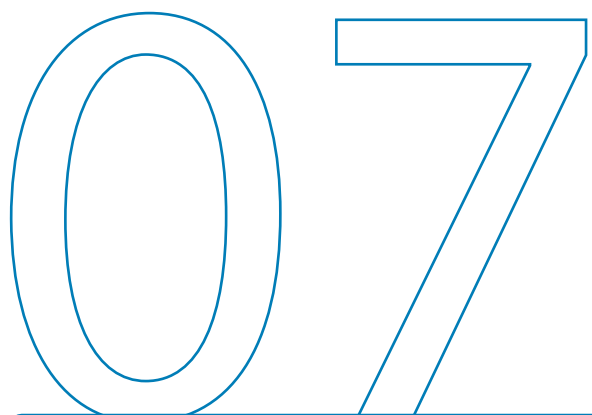
SR čerpá informácie z oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi z rôznych medzinárodných a európskych inštitúcií, ako je napr. OBSE, OSN, Rada Európy, inštitúcie EÚ vrátane EK a agentúry Frontex. SR tiež spolupracuje s IOM, UNODC a ICMPD.

V roku 2014 SR participovala na viacerých medzinárodných projektoch z oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, podpory návratu obchodovaných osôb a prevencie následného obchodovania. Policajné zložky tiež spolupracovali v rámci Interpolu s policajnými prídelencami iných krajín.

SR momentálne nespupracuje so žiadnymi zdrojovými krajinami obchodovania s ľuďmi. PZ spolupracuje najmä s cieľovými krajinami (Veľká Británia, Nemecko, Rakúsko), v ktorých sa občania SR stávajú obeťami obchodovania s ľuďmi.

228 Zdroj: <http://iom.sk/sk/aktivity/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi/kampan-proti-obchodovaniu-s-ludmi-sk-cr-pl> (citované 7. 4. 2015).

229 Zdroj: <http://www.obchodsludmi.sk/dvemaledievcata/o-kampani.php> (citované 22. 4. 2015).

Migrácia a rozvoj

Kapitola poskytuje prehľad o aktivitách a opatreniach na začleňovanie migrácie do sektorálnych politík, na znižovanie odlivu mozgov (tzv. brain drain) v krajinách pôvodu, pokiaľ ide o (spolu) práce s diasporami a o remitencie.

SR v roku 2014 nerealizovala osobitné aktivity alebo opatrenia na podporu rozvojového vplyvu migrácie.

Čo sa týka rozvojovej politiky SR, zodpovedným za riadenie a koordináciu rozvojovej spolupráce na Slovensku, hlavným kontaktným bodom pre rozvoj stratégie a tvorby rozvojovej politiky v rámci národného systému a národným koordinátorom oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) je MZVaEZ SR.²³⁰ Rozvojovú pomoc riadi cez *Koordináčny výbor pre oficiálnu rozvojovú pomoc SR*, ktorý je poradným orgánom podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí. Výbor má vo svojej agende aj zosúladzovanie cieľov rôznych národných politík s cieľmi politiky rozvojovej spolupráce. Stretáva sa pod vedením štátneho tajomníka MZVaEZ SR, t. j. zasadá na úrovni štátnych tajomníkov. Jeho členmi sú predstavitelia ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ktoré sa vo väčšej miere podieľajú na rozvojovej spolupráci SR.²³¹

230 Zdroj: <http://www.slovakaid.sk/> (citované 7. 4. 2015).

231 Bachtíková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/annual-policy/2013/24b.slovak_republic_national_policy_report_migration_asylum_2013_sk_version_final.pdf (citované 6. 12. 2014).

V oblasti rozvojovej pomoci SR schválila novú *Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 až 2018*, na základe ktorej sa každoročne spracuje *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR*. Dokument reflektuje pozíciu Slovenska ako donorskej krajiny, resp. plnoprávneho člena Výboru pre rozvojovú pomoc v rámci Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD/DAC), ktorým sa stalo v septembri 2013. Stratégia uznáva princíp koherencie politík pre rozvoj a tiež fakt, že ODA nie je jediným zdrojom financií na podporu rozvoja tretích krajín a iné rozvojové toky vrátane remitencií majú rovnako výrazný vplyv na zvyšovanie úrovne a kvality života v tretích krajinách ako ODA. SR sa preto pokúsi tieto toky zmapovať.²³² Stratégia vymedzuje pre SR nasledujúcich 10 teritoriálnych priorít: Afganistan, Keňa, Moldavsko; Albánsko, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzínsko, Kosovo²³³, Ukrajina; a Južný Sudán.²³⁴

Okrem rozvojových projektov²³⁵ ODA SR v roku 2014 reagovala na vojnový konflikt v Sýrii, na krízu na Ukrajine, na povodne na západnom Balkáne a na vírus eboly v západnej Afrike. Cez *Program humanitárnej pomoci SR* poskytla finančné príspevky a materiálnu pomoc v celkovom objeme 936 474 eur. Najvyšší objem humanitárnej pomoci SR poskytla Bosne a Hercegovine (346 225 eur) a Ukrajine (viac ako 200 000 eur vrátane poskytnutia zdravotníckej starostlivosti pre ukrajinských občanov na území SR). Medzi finančné príspevky patrilo aj 50 000 eur pre sýrskych utečencov v Jordánsku a Libanone cez UNHCR, 40 000 eur pre UNRWA v Palestíne a 20 000 eur pre kurdských utečencov v Iraku cez IOM.²³⁶

SR podporuje posilňovanie synergií medzi migráciou a rozvojovou politikou a aj v roku 2014 sa zúčastňovala medzinárodných dialógov vrátane *Globálneho fóra pre migráciu a rozvoj* (Global Forum on Migration and Development) a *Dialógu OSN na vysokej úrovni o medzinárodnej migrácii a rozvoji* (High-level Dialogue on International Migration and Development).

V rámci spolupráce s partnerskými/tretími krajinami v oblasti ekonomickej migrácie MPSVR SR pripravilo v spolupráci s MV SR a MZVaEZ SR po Novom Zélande a Kanade nový *Program pracovnej dovolenky pre účastníkov z Taiwanu na území SR*. Program schválila vláda SR 27. augusta 2014 a bol oficiálne spustený 23. októbra 2014. Uľahčiť administratívne procedúry pri vstupe a pobyte mladých slovenských a taiwanských občanov vo veku 18 až 35 rokov, ktorých úmyslom je popri trávení dovolenky v druhej krajine aj príležitostné štúdium a/alebo práca. Maximálne obdobie celkového pobytu účastníka je stanovená na 12 mesiacov s pracovným povolením na obdobie 6 mesiacov a maximálnou dĺžkou štúdia 6 mesiacov. Počet účastníkov programu je stanovený na 100 za jeden rok. Program je možné využiť jedenkrát. Ďalšie podobné programy sú v procese prípravy.²³⁷

232 Zdroj: [https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_ED145C5550B3C46AC1257C6300524794_SK/\\$File/Strednodoba%20strategia%20ODA%20SR%202014-2018_SK_11_02_2014.pdf](https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_ED145C5550B3C46AC1257C6300524794_SK/$File/Strednodoba%20strategia%20ODA%20SR%202014-2018_SK_11_02_2014.pdf) (citované 7. 12. 2014).

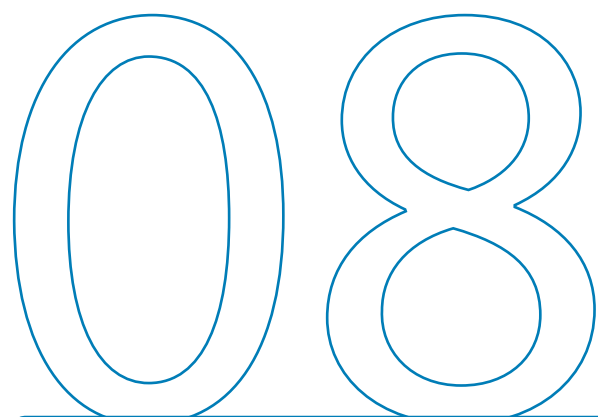
233 V súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/99.

234 Zdroj: [https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_ED145C5550B3C46AC1257C6300524794_SK/\\$File/Strednodoba%20strategia%20ODA%20SR%202014-2018_SK_11_02_2014.pdf](https://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_ED145C5550B3C46AC1257C6300524794_SK/$File/Strednodoba%20strategia%20ODA%20SR%202014-2018_SK_11_02_2014.pdf) (citované 22. 4. 2015).

235 Zdroj: <http://www.slovakaid.sk/sk/interaktivna-mapa> (citované 22. 4. 2015).

236 Informácie poskytlo MZVaEZ SR.

237 Informácie poskytlo MPSVR SR.

Nelegálna migrácia vrátane prevádzactva

Kapitola zahŕňa informácie o hraničnom manažmente na vonkajších hraniciach, boji proti zneužívaniu legálnych spôsobov migrácie, boji proti napomáhaniu nelegálnej migrácii (prevádzactvu) a o monitorovaní a identifikácii migračných trás.

Strategickými dokumentmi v oblasti nelegálnej migrácie na Slovensku sú *Národný plán riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014* a *Schengenský akčný plán SR*, ktorý je priebežne aktualizovaný.

Aj v roku 2014 došlo v SR k celkovému poklesu nelegálnej migrácie, čo súvisí najmä s opatreniami a technickou obnovou v oblasti kontroly hraníc.

8.1 Posilnenie hraničného manažmentu na vonkajších hraniciach

V oblasti kontroly vonkajších hraníc (na hranici s Ukrajinou a na medzinárodných letiskách v Bratislave, Košiciach a Poprade) SR pokračovala v budovaní nových systémov a prijímaní opatrení v boji proti nelegálnej migrácii a inej protispoločenskej činnosti súvisiacej s prekračovaním hraníc.²³⁸

²³⁸ Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-2&sprava=slovensko-je-spolahlivym-clenom-schengenskeho-priestoru-uz-sedem-rokov-v-hodnoteniach-obstalo-vyborne> (citované 9. 4. 2015).

Na vonkajšej pozemnej hranici s Ukrajinou SR kontinuálne pokračovala v budovaní pevne inštalovaných detekčných systémov, ktoré umožňujú odhaľovať neoprávnené prekračovanie hranice. V posledných dvoch rokoch bola vykonaná inštalácia podzemného detekčného kábla a detekčného systému *Radiobarrier* v niektorých ďalších častiach severného úseku vonkajšej hranice s Ukrajinou v dĺžke 17,5 km. V roku 2014 teda bol pomocou pevne inštalovaných technických systémov monitorovaný úsek vonkajšej hranice s Ukrajinou v dĺžke 53 kilometrov (celková dĺžka hranice s Ukrajinou je 98 km). V ďalších rokoch SR plánuje v budovaní pokračovať tak, aby bol celý úsek vonkajšej hranice s Ukrajinou pokrytý pevne inštalovaným detekčným systémom.²³⁹

V minulých rokoch vrátane roka 2014 SR vykonala rozsiahlu technickú obnovu prostriedkov na odhaľovanie nelegálnej migrácie, ktorú financovala z fondov EÚ, najmä z EBF a RF (pozri v podkapitole 8.1.1).²⁴⁰

SR plnila všetky úlohy, ktoré jej vyplývajú z posledných zmien v oblasti schengenského acquis. Takýmito úlohami bolo napr. spustenie prevádzky systému EUROSUR na RHCP Sobrance (od 2. decembra 2013) a vykonávanie povinnej kontroly odtlačkov prstov ŠPTK vo VIS (od 11. októbra 2014).

Postupné prijímanie vyššie uvedených opatrení sa odzrkadľuje aj v neustálom poklese tlaku na vonkajšiu hranicu SR. Kým v roku 2008 (t. j. po vstupe do Schengenu) SR zaznamenala 1 034 neoprávnených prekročení vonkajšej hranice²⁴¹, v roku 2013 SR evidovala 398 neoprávnených prekročení a 240 v roku 2014.²⁴²

V roku 2014 sa po ukončení pilotných projektov z roku 2013 začal oficiálny zber nových štatistík pre EK:

- mesačné dáta o legálnych tokoch cestujúcich cez hraničné priechody na vonkajšej hranici,
- mesačné dáta o vnútrošengenských trasách nelegálnych migrantov.²⁴³

S pokrokom, ktorý SR dosiahla v oblasti budovania integrovaného riadenia vonkajších hraníc EÚ, sa na Slovensku v januári 2014 oboznámili výkonný riaditeľ a riaditeľ odboru operácií agentúry Frontex. S podpredsedom vlády a ministrom vnútra SR diskutovali o aktuálnej situácii v oblasti kontroly slovensko-ukrajinskej štátnej hranice a pokroku v oblasti jej zabezpečenia. S riaditeľom ÚHCP P PZ diskutovali o aktuálnych otázkach ochrany vonkajších hraníc EÚ a perspektívach rozvoja služby hraničnej a cudzineckej polície.²⁴⁴

²³⁹ Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-2&sprava=slovensko-je-spolahlivym-clenom-schengenskeho-priestoru-uz-sedem-rokov-v-hodnoteniach-obstalo-vyborne> (citované 9. 4. 2015).

²⁴⁰ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-4> (citované 9. 4. 2015).

²⁴¹ Zdroj: <http://www.minv.sk/?rok-2008-1> (citované 9. 4. 2015).

²⁴² Zdroj: http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocniky/rok_2014/2014-rocnika-UHCP-SK.pdf (citované 9. 4. 2015).

²⁴³ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴⁴ Zdroj: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-2&sprava=vykonny-riaditel-agentury-frontex-navstivil-slovensko-ukrajinsku-statnu-hranicu> (citované 9. 4. 2015).

8.1.1 Opatrenia na kontrolu hraníc

Vstupný a výstupný systém EÚ (EU Entry Exit System)

SR podporuje zriadenie systému registrácie vstupu a výstupu ŠPTK.

V rámci priority 1 EBF²⁴⁵ Podpora ďalšieho postupného vybudovania integrovaného systému správy vonkajších hraníc vo vzťahu ku kontrole osôb a dozoru nad vonkajšími hranicami boli implementované tri projekty ÚHCP P PZ, a to:

Zvýšenie ochrany vonkajšej pozemnej hranice SR s Ukrajinou perimetrickým káblom a mobilnými pozorovacími vežami: Cieľom projektu bolo zaobstaráť a inštalovať podzemný perimetrický kábel na severnom úseku slovensko-ukrajinskej štátnej hranice, konkrétne v úseku OHK PZ Ulič, v úseku OHK PZ Ubla a v úseku OHK PZ Podhorod. Realizáciou diela sa zvýšilo technické zabezpečenie severnej časti úseku štátnej hranice SR s Ukrajinou o ďalších 11 094 metrov. Projekt sa realizoval od 1. februára 2013 do 30. júna 2014.

Zvýšenie ochrany vonkajšej pozemnej hranice SR s Ukrajinou doplnením detekčného systému Radiobarrier a špeciálnym technickým vybavením fotopasce: Cieľom projektu bolo doplnenie detekčného systému Radiobarrier zakúpením mobilnej súpravy, ktorá pozostáva z detekčných prvkov, komponentov kamerového podsystemu, komunikačných a napájacích uzlov rozmiestnených pozdĺž vonkajšej pozemnej hranice SR s Ukrajinou, ako aj zo špeciálnych detekčných prístrojov. Projekt sa realizoval od 1. februára 2013 do 30. júna 2014.

Zaobstaranie modernej automobilovej techniky na zabezpečenie efektívnejšieho hraničného dozoru a kontroly: Cieľom akcie týkajúcej sa modernizácie technického vybavenia bolo zakúpenie automobilovej techniky, konkrétne automobilov strednej triedy, automobilov stredne nižšej triedy a štvorkoliek. Projekt sa realizoval od 15. júna 2013 do 30. júna 2014.²⁴⁶

Program registrovaných cestujúcich EÚ (EU Registered Traveller Programme)

SR podporuje zriadenie programu registrovaného cestujúceho na celoeurópskej úrovni.

V rámci priority 4 EBF²⁴⁷ Podpora budovania informačných systémov potrebných na implementovanie právnych nástrojov EÚ v oblasti vonkajších hraníc a víz bol implementovaný projekt Kriminologického a expertízneho ústavu P PZ SR Mobilná daktyloskopická identifikácia – zabezpečenie technického vybavenia pre automatizovaný systém identifikácie osôb v záujme zefektívnenia kontroly osôb na vonkajšej pozemnej hranici SR s Ukrajinou a na medzinárodných letiskách. Cieľom projektu bolo zaobstaranie jedného centrálného modulu mobilnej identifikácie systému AFIS a 26 mobilných zariadení na kontrolu dokladov a biometrie/odtlačkov prstov k systému AFIS. Cieľom projektu MZVaEZ SR Obmena a kompletizácia hardvérových komponentov systému národnej časti VIS na ZÚ SR bolo zabezpečiť nákup a inštaláciu hardvérového vybavenia pre tri ZÚ – Washington, Moskva a Užhorod.²⁴⁸

²⁴⁵ Implementované v roku 2014 v rámci ročného programu 2012 EBF. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-4> (citované 17. 12. 2014).

²⁴⁶ Informácie poskytol OZP SEP MV SR.

²⁴⁷ Implementované v roku 2014 v rámci ročného programu 2012 EBF. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-4> (citované 17. 12. 2014).

²⁴⁸ Informácie poskytol OZP SEP MV SR.

Schengenský informačný systém (SIS II)

V rokoch 2013 a 2014 sa ÚHCP P PZ podieľal na úprave CLK z dôvodu zavedenia kontroly biometrie v centrálnom VIS (CS VIS). Vznik nových informačných systémov, respektíve zmena platforiem používaných informačných systémov prináša nové úlohy v tejto oblasti a v nasledujúcom období môžeme očakávať ďalší rozvoj CLK.

V rámci priority 5 EBF²⁴⁹ Podpora efektívneho a účinného uplatňovania právnych nástrojov EÚ v oblasti vonkajších hraníc a víz, najmä Kódexu schengenských hraníc a Európskeho vízového kódexu bol implementovaný projekt Úradu medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ Preškolenie príslušníkov PZ v oblasti vonkajších hraníc a medzinárodnej spolupráce so zameraním na oblasť SIS. Cieľom projektu bolo preškoliť 800 školiteľov v oblasti vonkajších hraníc a medzinárodnej spolupráce so zameraním na oblasť SIS, ktorí následne školia ďalších 14 200 príslušníkov PZ. V rámci projektu sa tiež vybuďovalo 9 multimedialných učební na ďalšie vzdelávanie príslušníkov PZ²⁵⁰.

Európsky systém hraničného dozoru (EUROSUR)

V oblasti rozvoja systému EUROSUR SR prijíma všetky nevyhnutné opatrenia na jeho plnú implementáciu v súlade s požiadavkami EÚ (EK a agentúry Frontex). V súlade s požiadavkou vyplývajúcou z nariadenia EÚ o systéme EUROSUR bolo na RHCP Sobrance zriadené *Národné koordinačné centrum systému EUROSUR v SR*, ktoré je zodpovedné za výmenu informácií medzi všetkými orgánmi zodpovednými za dozor na vonkajších hraniciach na vnútroštátnej úrovni, ako aj s ostatnými národnými koordinačnými centrami ČS EÚ (schengenského priestoru) a agentúrou Frontex²⁵¹.

Tréningy a politiky

ÚHCP P PZ vypracoval návrh *Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 – 2018*²⁵², ktorý sa koncom roka 2014 nachádzal v medzirezortnom pripomienkovom konaní a ktorého schválenie vládou SR sa predpokladá začiatkom roka 2015. Tento materiál je hlavným strategickým dokumentom pre oblasť rozvoja Integrovaného riadenia hraníc v SR, ktorý nadväzuje na národný plán na roky 2010 – 2014 (pozri podkapitoly 3.4.2, 8.1.2 a 8.4). Medzi jeho opatrenia patrí napríklad dokončenie statických kontrolných systémov v severnom úseku hranice s Ukrajinou (vybudovanie 20 km detekčného monitorovacieho systému v severnom úseku vonkajšej hranice SR s Ukrajinou²⁵³), sledovanie vývoja bezpečnostnej situácie na vonkajšej hranici SR s Ukrajinou a v prípade jej zhoršenia zabezpečenie zvýšenia tabuľkových stavov OHK PZ v pôsobnosti RHCP Sobrance, dobudovanie a obnovenie kamerového systému na tzv. schengenských letiskách (v Bratislave, v Poprade a v Košiciach) a pod.²⁵⁴

²⁴⁹ Implementované v roku 2014 v rámci ročného programu 2012 EBF. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-4> (citované 17. 12. 2014).

²⁵⁰ Informácie poskytol OZP SEP MV SR.

²⁵¹ Návrh Národného plánu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2015 – 2018, s. 19. Dostupné na: <https://lt.justice.gov.sk/Document/Document-Details.aspx?instEID=-1&matEID=7835&docEID=402114&docFormEID=1&docTypeEID=1&langEID=1&tStamp=20141120154251733> (citované 7. 12. 2014).

²⁵² Návrh Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 – 2018 je dostupný na: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7835&langEID=1> (citované 6. 12. 2014).

²⁵³ Bod 27 prílohy Návrhu Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015-2018 je dostupný na: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7835&langEID=1> (citované 6. 12. 2014).

²⁵⁴ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

8.1.2 Spolupráca s tretími krajinami v oblasti hraničného manažmentu

V oblasti bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce SR s tretími krajinami, ktorej cieľom by bolo posilnenie operačnej kapacity v boji proti nelegálnej migrácii a posilnenie kontroly vonkajších hraníc, nedošlo v roku 2014 k podpisu žiadnej dohody.

V rámci návrhu *Národného plánu riadenia kontroly hraníc na roky 2015 - 2018*²⁵⁵ (pozri podkapitoly 3.4.2, 8.1.1 a 8.4) sa predpokladá vykonanie zmeny čl. 22 *Zmluvy medzi SR a Ukrajinou o režime na slovensko-ukrajinských štátnych hraniciach, spolupráci a vzájomnej pomoci v hraničných otázkach*, ktorá by umožňovala plavbu na hraničných vodách po celý deň (v súčasnosti je to možné iba od svitania do súmraku). Zmenou sa sleduje najmä možnosť efektívneho odhaľovania pašovania cigariet na spoločných hraničných vodách s Ukrajinou.

V roku 2014 sa odborníci MV SR na oblasť hraníc stali súčasťou poradnej komisie, ktorá sa podieľa na ochrane pozemnej hranice USA s Mexikom. Spolupráca s USA spočíva vo výmene informácií a testovaní technológií.²⁵⁶

8.2 Boj proti zneužívaniu legálnych spôsobov migrácie

8.2.1 Vízová liberalizácia

V roku 2014 sa nerealizovali osobitné opatrenia zamerané na monitorovanie vplyvu bezvízového režimu v SR.

Účinnosťou nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 259/2014 z 3. apríla 2014, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 539/2001 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc ČŠ, a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti, sa zliberalizoval vízový režim pre štátnych príslušníkov Moldavska. Od 28. apríla 2014 sú držiteľia biometrických pasov vydaných Moldavskou republikou v súlade s normami ICAO oslobodení od vízovej povinnosti na plánované pobyty kratšie ako 90 dní.

Od účinnosti uvedeného nariadenia SR odoprela vstup 4 štátnym príslušníkom Moldavska, ktorí boli držiteľmi biometrických pasov, ale podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Nariadenia EP a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc), nevedeli zdôvodniť účel plánovaného pobytu. Z uvedeného vyplýva, že SR nezaznamenala negatívny vplyv tohto opatrenia.

Novelou zákona č.495/2013 Z. z. sa do zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle zaviedla zmena v § 22 ods. 1, ktorá vychádzala z požiadaviek aplikačnej praxe, ako aj z rozsudku Krajského súdu v Prešove pod sp. zn. 11Scud/1/2011-116 z 13. januára 2012, ako aj nálezu Ústavného súdu z októbra 2013 č. II US147/2013-50. Zmena sa týka okrem iného aplikácie § 22 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. v spojitosti s § 19 ods. 1 písm. i) a ods. 3 spomínaného zákona. Touto zmenou sa zaviedlo, že oprávnenie žiadateľa o udelenie azylu zdržiavať sa na území SR sa viaže na rozhodnutie o žiadosti o udelenie azylu. Ak sa rozhodne o neudelení azylu a rozhodnutie sa stane vykonateľné,

žiadateľ už nebude oprávnený zdržiavať sa na území SR na základe zákona č. 480/2002 Z. z. a pokiaľ nemá udelený pobyt podľa zákona č. 404/2011 Z. z., stáva sa dňom vykonateľnosti tohto rozhodnutia osobou s neoprávneným pobytom na území SR a je voči nemu možné pristupovať v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 404/2011 Z. z.

V rámci pripravovanej novely zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorá sa má schváliť a vstúpiť do účinnosti v roku 2015, sa navrhuje zmena § 77 ods. 4 v nadväznosti na § 22 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle. Zmena sa týka podávania opakovaných žiadostí o azyl ŠPTK.²⁵⁷

8.2.2 Zlúčenie rodiny

V roku 2014 nedošlo v SR k legislatívnym zmenám v tejto oblasti. Čo sa týka počtu prípadov zneužitia inštitútu zlúčenia rodiny, bolo útvaram NJBPNM ÚHCP P PZ v roku 2014 podaných 14 podnetov pre podozrenie zo zneužitia inštitútu zlúčenia rodiny, z ktorých bolo v 7 prípadoch vznesené obvinenie proti 23 osobám podľa § 356 Trestného zákona^{258, 259}.

8.2.3 Štúdium

V roku 2014 nedošlo v SR k legislatívnym zmenám v tejto oblasti.

Čo sa týka údajov, SR eviduje ojedinelé prípady zneužitia povolenia na prechodný pobyt na účel štúdia, v rámci ktorých cieľom osôb nie je študovať na území SR, ale prostredníctvom získania tohto druhu pobytu získať slobodu pohybu v rámci EÚ a výhody viazané na tento pobyt ako právo podnikáť, zamestnať sa, získať zdravotné poistenie alebo občianstvo SR. Sú evidované viaceré formy zneužitia tohto inštitútu, a to pri štúdiu na jazykových školách, doktorandskom štúdiu, fiktívnom navštevovaní školy, zrýchlenom štúdiu, opakovanými zmenami programov štúdia, spolupracou s orgánmi škôl. Vzhľadom na nízky počet takýchto prípadov SR štatistiky neeviduje.²⁶⁰ Zneužitie povolenia na prechodný pobyt na účel štúdia vo všeobecnosti vyústi do zrušenia pobytu alebo neobnovenia pobytu, čo sa však neeviduje ako zneužitie daného inštitútu.

8.2.4 Falošné alebo pozmenené cestovné doklady

V roku 2014 bolo zistených 114 osôb s falšovanými alebo pozmeňovanými cestovnými, pobytovými a inými dokumentmi. V týchto prípadoch bolo celkovo odhalených 65 dokladov a 130 odtlačkov priechodových pečiatok.²⁶¹

Aby sa zamedzilo predkladaniu falošných dokladov o vzdelaní, od 1. januára 2014 sa podľa novelizovaného zákona o službách zamestnanosti musia predkladané dokumenty ŠPTK úradne overiť v krajine ich vydania, a to formou apostily (v prípade, ak krajina pristúpila k Dohovoru

²⁵⁷ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁵⁸ § 356 Trestného zákona: Kto v úmysle získať pre seba, alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu, alebo inú materiálnu výhodu osobe, ktorá nie je občanom SR alebo občanom iného členského štátu EÚ, alebo občanom zmluvného štátu Dohody o EHP, alebo nemá trvalý pobyt na ich území, umožní alebo pomáha zotrvať, alebo sa nedovolene zamestnať na území SR, iného členského štátu EÚ alebo zmluvného štátu Dohody o EHP, potrestá sa odňatím slobody na dva až osem rokov.

²⁵⁹ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁶⁰ V roku 2014 neboli útvaram NJBPNM ÚHCP P PZ riešené prípady zneužitia migrácie na účely štúdia, keďže sa na území SR nevyskytli prípady organizovania uvedeného fenoménu a tiež sa nevyskytli prípady, ktoré by sa dali kvalifikovať ako trestný čin prevádzachstva podľa § 355 alebo § 356 Trestného zákona.

²⁶¹ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁵⁵ Zdroj: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialDocuments.aspx?instEID=-1&matEID=7835&langEID=1> (citované 6. 12. 2014).

²⁵⁶ Zdroj: <http://www.sme.sk/c/7572491/slovaci-pomahaju-americanom-strazit-mexicku-hranicu.html> (citované 7. 4. 2015).

o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín z 5. októbra 1961) alebo superlegalizácie (vyššieho overenia).

Podľa návrhu *Národného plánu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2015 – 2018* (pozri podkapitoly 3.4.2, 8.1.1, 8.1.2 a 8.4) bude úlohou na nasledujúce obdobie pokračovať vo vysielaní poradcov po doklady na Generálny konzulát SR v Užhorode (Slovensko ich vysielala pravidelne od roku 2007). V tejto súvislosti bude potrebné vykonať obmenu technických prostriedkov na skúmanie pravosti dokladov. V nasledujúcom období bude potrebné na forenznom pracovisku Kriminalistického a expertízneho ústavu PZ skompletizovať elektronickú databázu vzorov dokladov štátov sveta a dodať chromatický luminiscenčný systém na skúmanie dokumentov, opticko-digitálne zariadenie na skúmanie a identifikáciu zápisov a prenosné videospektrálne zariadenie. Tieto aktivity budú financované z prostriedkov EÚ.

8.3 Boj proti napomáhaniu nelegálnej migrácii (prevádzactvu)

Príslušníci ÚHCP PZ vykonávajú od roku 2008 operatívno-inšpekčné činnosti na vybraných ZÚ SR v zahraničí (vo vzťahu k vykonávaniu vízovej a pobytovej agendy z dôvodu predchádzania nelegálnej migrácii). V rámci tejto činnosti sa zisťujú aj skutočnosti ako podozrenia zo spáchania prečinu zneužitia právomoci verejného činiteľa a prečinu prevádzactva. Od roku 2015 budú operatívno-inšpekčné činnosti spojené s vykonávaním školení pre pracovníkov ZÚ SR so zameraním na odstraňovanie chýb pri prijímaní žiadostí o vydanie víza, žiadostí o udelenie pobytu a na zlepšenie výmeny informácií z hľadiska predchádzania nelegálnej migrácie ŠPTK.²⁶²

V septembri 2014 sa v Bratislave uskutočnila študijná návšteva a rokovanie v rámci projektu *Spolupráca v boji proti nelegálnej migrácii v rámci Východného partnerstva – podpora implementácie akčného plánu Pražského procesu (EaP-SIPPAP)*. Návštevy sa zúčastnili zástupcovia z Arménska, Azerbajdžanu, Bieloruska, Gruzínska, Moldavska a Ukrajiny.²⁶³

Národné štatistiky za rok 2014 hovoria o identifikácii 356 prevádzaných osôb, zadržaní 81 a odsúdení 36 prevádzáčov (pozri **Tabuľku 3 a 4 v Prílohe**).

8.4 Monitorovanie a identifikácia migračných trás

V roku 2014 SR nerealizovala osobitné opatrenia zamerané na monitorovanie a zhromažďovanie informácií o migračných trasách.

Úlohu imigračných styčných dôstojníkov doteraz plnili policajní pridelení vyslaní v niektorých tretích krajinách (tak ako to umožňuje aj právo EÚ²⁶⁴), konkrétne v Ruskej federácii, Srbskej republike a na Ukrajine. Podľa návrhu *Národného plánu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2015 – 2018* (pozri podkapitoly 3.4.2, 8.1.1, 8.1.2 a 8.4) a jeho prílohy aplikačná prax preukázala, že policajný pridelenec nedokáže plnohodnotne nahrádzať prácu imigračného styčného dôstojníka, a to najmä v krajinách so zvýšeným rizikom nelegálnej migrácie, keďže má imigračný styčný dôstojník odbornosť v danej problematike a má špecializáciu v oblasti boja proti nelegálnej migrácii,

ktorú nedokáže nahradiť policajný pridelenec s odlišnou náplňou služobnej činnosti. S cieľom znížovania nákladov na následné návraty ŠPTK do krajiny pôvodu sa navrhuje postupne vysielat imigračných styčných dôstojníkov na ZÚ SR vo vybraných tretích krajinách nasledovne: v roku 2015 na ZÚ SR Kyjev (kde je dlhodobo najviac zaťažený ZÚ SR s najväčším počtom žiadateľov o udelenie víz a žiadateľov o udelenie pobytu na území SR s rastúcou tendenciou problémov pri predkladaní podporných dokladov vydávaných v domovskej krajine); v rokoch 2016 – 2018 by mali byť vyslaní ďalší traja imigrační styční dôstojníci na ZÚ SR v tretích krajinách so zvýšeným migračným rizikom.

²⁶² Návrh Národného plánu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2015 – 2018, s. 13. Dostupný na: <https://lt.justice.gov.sk/Document/Document-Details.aspx?instEID=-1&matEID=7835&docEID=402114&docFormEID=1&docTypeEID=1&langEID=1&Stamp=20141120154251733> (citované 7. 12. 2014).

²⁶³ Zdroj: <http://eap-sippap.eu/en/news/227-20140915-en> (citované 7. 12. 2014).

²⁶⁴ Čl. 1 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 377/2004 v znení nariadenia (EÚ) č. 493/2011

Návraty

Kapitola nadväzuje na kapitolu o nelegálnej migrácii a rozoberá nútené návraty a readmisiu, dobrovoľné návraty a reintegrácie a tiež aktivity Expertnej skupiny EMN pre návraty (REG).

V rámci programového obdobia 2014 – 2020 bude SR realizovať opatrenia na zabezpečenie rýchleho, udržateľného a efektívneho návratu osôb, ktorým bolo uložené rozhodnutie o administratívnom alebo súdnom vyhostení prostredníctvom nového fondu AMIF. Prioritou SR je zabezpečenie vhodného, dôstojného návratu bez ohľadu na to, či si migrant vyberie dobrovoľný návrat, alebo sa vráti do krajiny pôvodu núteným návratom. Preferovanou formou návratu je dobrovoľný návrat s možnosťou poskytnutia reintegračnej pomoci, ktorá prispieva k udržateľnosti návratu. Plánované aktivity budú nadväzovať na aktivity realizované v rámci RF počas programového obdobia 2008 – 2013.²⁶⁵ Základným právnym predpisom v oblasti návratov je zákon o pobyte cudzincov, ktorého novela nadobudla účinnosť 1. januára 2014.

SR vykonala v roku 2014 spolu 275 nútených návratov, 362 dobrovoľných odchodov nelegálnych migrantov a neúspešných žiadateľov o azyl a 57 asistovaných dobrovoľných návratov prostredníctvom IOM. IOM poskytla v rámci programu AVRR reintegračnú pomoc celkovo 30 jednotlivcom alebo celým rodinám. Z uvedeného vyplýva, že oproti roku 2013 došlo k niekoľkonásobnému nárastu dobrovoľných odchodov a miernemu nárastu nútených návratov (pozri v **Tabuľke 5 v Prílohe**).

²⁶⁵ Informácie poskytol OZP SEP MV SR.

9.1 Nútené návraty a readmisia

Agendu nútených návratov zastrešuje ÚHCP P PZ, ktorý v roku 2014 implementoval v rámci RF projekty Nútené návraty, Modernizácia a vybavenie priestorov ÚPZC Medvedov a ÚPZC Sečovce a Budovanie kapacít. Projekt Vzdelávanie príslušníkov ÚHCP P PZ v anglickom a v ruskom jazyku realizovala PLUS Academia n.o.²⁶⁶

Mimovládny sektor vo všeobecnosti poskytuje ŠPTK, ktorí sú umiestnení v ÚPZC, informácie právneho charakteru, ako aj právne poradenstvo a zastupovanie v správnom alebo súdnom konaní. V roku 2014 sa v rámci RF realizovali projekty OZ Marginal GARANT 1 a 2 a projekt Slovenskej humanitnej rady pod názvom Komplexné pokrytie osobitných potrieb štátnych príslušníkov tretích krajín v ÚPZC v SR II.²⁶⁷ Okrem vyššie popísanej pomoci projekty poskytujú aj sociálnu, zdravotnú a psychologickú starostlivosť, vzdelávanie, materiálnu pomoc a iné podporné služby.²⁶⁸

V rámci legislatívy došlo novelou zákona č. 495/2013 Z. z.²⁶⁹ k zmene ustanovenia § 84 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov vložением nového odseku 9, ktorý nadväzuje na § 84 ods. 8 a stanovuje v akých fázach je možné vykonávať kontrolu výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení. Zmena sa zaviedla v súvislosti so správou Komisie EÚ o stave implementácie smernice EP a Rady 2008/115/ES a z dôvodu uvedenia príslušného ustanovenia zákona č. 404/2011 Z. z. do súladu so smernicou EP a Rady 2008/115/ES, keďže doterajšia právna úprava kontroly výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení sa javila ako nedostačujúca.²⁷⁰

EMN, ktorej členom je na Slovensku aj ÚHCP P PZ, sa v roku 2014 venovala témam nelegálnej migrácie a návratom. Vydala nasledujúce štúdie za SR, ktoré slúžili pre potreby EK a na základe ktorých sa zostavili celoeurópske súhrnné správy:

- *Osvedčená prax pri návratoch a reintegrácii nelegálnych migrantov: zákazy vstupu a využívanie readmisných dohôd Slovenskou republikou* – štúdia analyzuje, v akom rozsahu SR využíva opatrenie zákazu vstupu a readmisné dohody v rámci svojej návratovej politiky. Štúdia konkrétne popisuje právnu úpravu a praktickú aplikáciu oboch nástrojov a ich vzájomnú súčinnosť s reintegračnou pomocou, ktorá napomáha udržateľnosti návratu nelegálnych migrantov v krajine pôvodu. Text štúdie je doplnený najnovšími štatistikami z oblasti nelegálnej migrácie a návratov.
- *Zaistenie a alternatívy k zaisteniu v kontexte migračnej politiky SR* – štúdia sa venuje právnej úprave a osvedčenej praxi pri zaistení a alternatívach k zaisteniu ŠPTK, pričom sa zaoberá dôvodmi na zaistenie a prepustenie zo zaistenia. V štúdii sú bližšie popísané zariadenia určené na zaistenie a podmienky v zaistení. Štúdia tiež analyzuje vplyv zaistenia a alternatív k zaisteniu na návraty a udeľovanie medzinárodnej ochrany.^{271 a 272}

Dôležitým nástrojom EÚ a jej ČŠ na efektívne navracanie ŠPTK, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú v EÚ, do tretích krajín, sú readmisné dohody. Readmisné dohody sú zároveň základom spoluprá-

²⁶⁶ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-2> (citované 9. 4. 2015).

²⁶⁷ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-2> (citované 9. 4. 2015).

²⁶⁸ Bachtiková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava, s. 65. Dostupné na: <http://emn.sk/sk/vyročne-spravy-emn.html> (citované 9. 4. 2015).

²⁶⁹ Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²⁷⁰ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁷¹ Zdroj: <http://emn.sk/sk/studie-emn.html> (citované 9. 4. 2015).

²⁷² Zdroj: <http://iom.sk/publikacie#cat2> (citované 9. 4. 2015).

ce SR so štátmi EÚ a EÚ s tretími krajinami pri riadení migrácie a azylu. V roku 2014 neuzavrela SR žiadnu novú bilaterálnu readmisnú dohodu, ale pracovalo sa na vykonávacích protokoloch k nasledujúcim readmisným dohodám EÚ:

Readmisná dohoda EÚ	Národný vývoj za SR	Dátum dohody
Dohoda medzi ES a Ukrajinou o readmisii osôb	Korešpondenčná výmena návrhov textu bilaterálneho protokolu na vykonávanie dohody.	-
Dohoda medzi ES a Bosnou a Hercegovinou o readmisii osôb bez povolenia na pobyt	Podpis vykonávacieho protokolu sa predpokladá v roku 2015.	-
Dohoda medzi ES a Bývalou juhoslovenskou republikou Macedónsko o readmisii osôb bez povolenia na pobyt	Vykonávací protokol bol podpísaný 16. decembra 2014. Platnosť nadobudne po vzájomnom oznámení zmluvných strán o tom, že boli splnené vnútroštátne podmienky na vykonanie Dohody.	-
Dohoda medzi EÚ a Gruzínskom o readmisii osôb bez povolenia na pobyt	Podpis vykonávacieho protokolu sa predpokladá v roku 2015.	-

Spolupráca v oblasti bilaterálnych readmisných dohôd, ako aj dohôd uzatvorených na úrovni EÚ prebiehala v roku 2014 štandardne, v súlade s ustanoveniami príslušných dohôd a protokolov na ich vykonávanie. Bilaterálna spolupráca v oblasti readmisie s Ukrajinou je pravidelne vyhodnocovaná na stretnutí hraničných splnomocnencov a v roku 2014 bola pozitívne vyhodnotená aj na úrovni zástupcov hlavných hraničných splnomocnencov SR a Ukrajiny. S cieľom uzatvorenia bilaterálneho protokolu medzi SR a Ukrajinou na vykonávanie *Dohody medzi ES a Ukrajinou o readmisii osôb* prebehla v roku 2014 ďalšia výmena návrhov textu predmetného protokolu.

Na úrovni EÚ sa experti SR pravidelne zúčastňovali a spolupracovali pri príprave textov readmisných dohôd na úrovni pracovných skupín Rady EÚ, ako aj v rámci spoločných výborov pre readmisiu, ktoré organizuje EK.

V rámci podpory implementácie readmisných dohôd sa SR v rokoch 2012 – 2014 podieľala na pilotnom projekte *Prevenca a boj proti nelegálnej migrácii*, ktorý bol realizovaný v rámci iniciatívy *Pražského procesu*. Projekt bol zameraný na boj proti nelegálnej migrácii prostredníctvom odovzdávania poznatkov, a to najmä v oblasti uzatvárania readmisných dohôd a organizovaní návratov.²⁷³

²⁷³ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

9.2 Dobrovoľné návraty a reintegrácie

Dobrovoľné návraty zo SR a následné reintegrácie v tretích krajinách vykonáva výlučne IOM v úzkej spolupráci s ÚHCP P PZ. Pomoc v rámci programu AVRR poskytuje IOM na Slovensku od roku 1998 na základe *Dohody o spolupráci medzi Medzinárodnou organizáciou pre migráciu a Ministerstvom vnútra SR o pomoci pri návrate neúspešných žiadateľov o azyl a ilegálnych migrantov do krajiny pôvodu*. IOM v rámci aktuálneho projektu *Dobrovoľný návrat a reintegrácia v krajine pôvodu*, ktorý je financovaný cez RF²⁷⁴, zabezpečuje informovanie cieľovej skupiny o AVR, bezpečný návrat cudzinca domov a pomoc pri reintegrácii cudzinca v krajine pôvodu.²⁷⁵

V roku 2014 IOM zrealizovala celkovo 57 dobrovoľných návratov do 20 krajín, z toho najväčší počet návratov do Vietnamu (19,30 % z celkového počtu návratov za rok 2014), na Ukrajinu (17,54 %), do Indie (10,53 %) a do Gruzínska, Iraku, Macedónska, Mexika a Moldavska (po 5,26 %). Po prvýkrát od roku 2004 IOM asistovala pri dobrovoľnom návrate migrantov do Kene, Mexika a Nigérie.²⁷⁶ Podľa porovnania migrantov podľa veku mali najväčšie zastúpenie navrátilci vo veku 31 – 50 rokov (59,65 %) a 18 – 30 rokov (38,60 %). Cudzinci starší ako 51 rokov tvorili 1,75 % z počtu návratov v roku 2014. Podiel mužov bol 85,96 % a žien 14,04 %.²⁷⁷

Súčasťou programu AVRR je aj pomoc, ktorú IOM poskytuje migrantom po návrate domov. V roku 2014 IOM poskytla *reintegračnú pomoc* celkovo 30 jednotlivcom alebo celým rodinám, ktorí sa vrátili s IOM do Afganistanu, Brazílie, Gruzínska, Číny, Indie, Iraku, Macedónska, Mexika, Moldavska, Namíbie, Pakistanu, Ruska, Srbska, Turecka, na Ukrajinu a do Vietnamu. Využili ju najmä na založenie menších podnikateľských aktivít a zabezpečenie základných životných potrieb – materiálnej pomoci a dočasného ubytovania.²⁷⁸

V roku 2014 IOM naďalej prevádzkovala *informačnú linku 0850 211 262* (linka poskytuje základné informácie o návratovom programe, ako aj individuálne konzultácie migrantom už zaradeným do programu), webovú stránku o dobrovoľných návratoch, aktívne pôsobila v azylových a detenčných zariadeniach MV SR, ako aj v rámci celej SR podľa potreby cieľovej skupiny a informovala cieľovú skupinu o možnosti vrátiť sa dobrovoľne s pomocou IOM do krajiny pôvodu a po návrate získať reintegračnú pomoc. IOM tiež pokračovala v zhotovovaní krátkych dokumentárnych filmov, ktoré zachytávajú príbehy migrantov po poskytnutí reintegračného príspevku. Filmy sú dostupné na webových stránkach www.avr.iom.sk, www.iom.sk a www.youtube.com.²⁷⁹

V súvislosti s legislatívnymi zmenami nadobudla 1. januára 2014 účinnosť novela zákona o pobyte cudzincov č. 404/2011 Z. z., podľa ktorej policajný útvar:

- administratívne vyhostí ŠPTK, ak má neoprávnený pobyt na území SR,²⁸⁰
- je povinný bezprostredne po zaistení ŠPTK poučiť ho v jazyku, ktorému rozumie, alebo v jazyku, o ktorom sa dá odôvodnene predpokladať, že mu rozumie, o možnosti požiadať o AVR,²⁸¹
- vydá rozhodnutie o administratívnom vyhostení bez uloženia zákazu vstupu, ak sa ŠPTK dobrovoľne dostaví na policajný útvar a požiada o návrat do domovského štátu v rámci AVR.²⁸²

²⁷⁴ Zdroj: <http://www.minv.sk/?podporene-projekty-2> (citované 9. 4. 2015).

²⁷⁵ Zdroj: http://avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=346&lang=sk (citované 9. 4. 2015).

²⁷⁶ Zdroj: http://avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=376:v-roku-2014-iom-pomohla-57-migrantom-pri-navrate-do-20-krajin&catid=16:aktuality&lang=sk&Itemid=345 (citované 9. 4. 2015).

²⁷⁷ Zdroj: http://avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=18&Itemid=368&lang=sk (citované 9. 4. 2015).

²⁷⁸ Informácie poskytla IOM a ďalšie informácie sú dostupné na: http://avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=376:v-roku-2014-iom-pomohla-57-migrantom-pri-navrate-do-20-krajin&catid=16:aktuality&lang=sk&Itemid=345 (citované 9. 4. 2015).

²⁷⁹ Zdroj: http://avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=20&Itemid=379&lang=sk (citované 9. 4. 2015).

²⁸⁰ § 82 odsek 1 písm. b) zákona 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

²⁸¹ § 90 odsek 1 písm. e) zákona 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

²⁸² § 82 odsek 9 zákona 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

V súvislosti s aktualizovaným interným usmernením ÚHCP P PZ k povinnosti poučiť ŠPTK o možnosti využitia AVRR uskutočnila IOM školenia a inštruktaž pracovníkov všetkých 12 OCP PZ s cieľom posilniť súčinnosť pracovníkov cudzineckej polície pri informovaní cieľovej skupiny o programe AVRR.²⁸³

V záujme čo najširšej a najkvalitnejšej distribúcie informácie o možnosti vrátiť sa dobrovoľne do krajiny pôvodu vypracovala IOM nový návrh informačného materiálu pre ŠPTK v niekoľkých jazykových verziách. Po schválení zo strany ÚHCP P PZ dostal materiál podobu oficiálneho poučenia, ktoré sa stalo súčasťou:

- interného usmernenia ÚHCP P PZ k povinnosti poučiť ŠPTK o možnosti AVRR v zmysle zákona o pobyte cudzincov,
- rozhodnutia o administratívnom vyhostení.²⁸⁴

9.3 Expertná skupina EMN pre návraty (REG)

V rámci EMN vznikla v roku 2014 *Expertná skupina pre návraty* (Return Expert Group – REG), ktorá má slúžiť na zdieľanie informácií a osvedčenej praxe medzi členskými štátmi EÚ (okrem Dánska), Nórskom a EK v oblasti zabezpečovania nútených a dobrovoľných návratov a reintegrácií nelegálnych migrantov do krajiny pôvodu alebo inej tretej krajiny. Za Slovensko bol do skupiny nominovaný expert z ÚHCP P PZ a expert IOM.

Medzi hlavné publikačné výstupy skupiny REG za rok 2014 patria:

- *Adresár EMN pre oblasť návratov: Spájanie expertov na návraty v Európe*²⁸⁵,
- *Stimuly pre návrat do tretej krajiny a reintegračná podpora pre migrantov*,
- *Praktické prístupy a osvedčená prax pri návratoch a reintegráciách do Afganistanu a Pakistanu*,
- *Výzvy a osvedčená prax pri návratoch a reintegráciách nelegálnych migrantov do západnej Afriky* (dokument zostavený v roku 2014 a zverejnený v januári 2015)²⁸⁶.

²⁸³ Informácie poskytla IOM.

²⁸⁴ Informácie poskytla IOM.

²⁸⁵ Zdroj: <http://emn.sk/sk/studie-emn/item/308-adresar-emn-pre-oblast-navratov-spajanie-expertov-na-navraty-v-europe.html> (citované 9. 4. 2015).

²⁸⁶ Zdroj: <http://emn.sk/sk/na-stiahnutie-emn/publikacie-emn/itemlist/category/56-informy-emn.html> (citované 9. 4. 2015).

Bibliografia

Publikácie

Asylum and Migration Glossary – a Tool for Better Comparability 3.0 (2014). European Migration Network.

Bachtíková (2014): Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Bachtíková, Ulrichová (2014): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu. Slovenská republika 2013. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Brychta, Frkáňová, Kubovičová (2014): Osvedčená prax pri návratoch a reintegrácii nelegálnych migrantov: zákazy vstupu a využívanie readmisných dohôd Slovenskou republikou. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Frkáňová, Kubovičová (2014): Zaistenie a alternatívy k zaisteniu v kontexte migračnej politiky SR. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Komunikačná stratégia o prínosoch a pozitívach migrácie a integrácie cudzincov na Slovensku (2014). Neopublic Porter Novelli na základe zadania Ligy za ľudské práva.

Kubovičová (2013): Identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi v procese medzinárodnej ochrany a nútených návratov v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Mittelmannová (2014): Politiky, prax a štatistiky o maloletých bez sprievodu v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Trafficking in Persons Report 2014 (2015). U.S. Department of State.

Dokumenty

Akčný plán migračnej politiky na roky 2014 a 2015 v podmienkach MV SR.

Akčný plán Integračnej politiky Slovenskej republiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2014 – 2016.

Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike.

Dohody medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku.

Integračná politika Slovenskej republiky.

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020.

Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 až 2016.

Národný plán riadenia kontroly hraníc SR na roky 2015 až 2018 (rozpracovaná verzia).

Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018 (rozpracovaná verzia).
 Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR 2014.
 Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky za obdobie júl 2014 – Plénum.
 Správa verejného ochrancu práv podľa § 23 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov za obdobie roka 2014.
 Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 až 2018.
 Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2013 a o činnosti Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov (rozpracovaná verzia).
 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2014.
 Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra SR – rok 2014.

Legislatíva

Nariadenie MV SR z 19. decembra 2013 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.
 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc), Ú. v. EÚ L 180, 13. 4. 2006.
 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex), Ú. v. EÚ L 243, 15. 9. 2009.
 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (ES) 2014/66/EÚ z 15. mája 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci vnútropodnikového presunu, Ú. v. EÚ L 157, 27. 5. 2014.
 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (ES) 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci.
 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy na prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie), Ú. v. EÚ L 180, 29. 6. 2013.
 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie), Ú. v. EÚ L 180, 29. 6. 2013.
 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte, Ú. v. EÚ L 343/1, 23. 12. 2011.
 Smernica Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny, Ú. v. EÚ L 251, 3. 10. 2003.
 Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (v znení zákona č. 650/2005 Z. z.).
 Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (v znení zákona č. 650/2005 Z. z.).
 Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
 Zákon č. 495/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
 Zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Internet

<https://lt.justice.gov.sk>
www.aktuality.sk
www.aktualne.atlas.sk
www.avr.iom.sk
www.concourt.sk
www.eap-sippap.eu
www.easo.europa.eu
www.ec.europa.eu
www.emn.sk
www.employment.gov.sk
www.epravo.sk
www.etrend.sk
www.eures.sk
www.europarl.europa.eu
www.foreign.gov.sk
www.globalnevezdelavanie.sk
www.hn.hnonline.sk
www.hrl.sk

www.charita.sk
www.integration.sk
www.integruj.sk
www.intenda.sk
www.iom.sk
www.ivo.sk
www.komentare.sme.sk
www.korzar.sme.sk
www.mic.iom.sk
www.minv.sk
www.mzv.sk
www.nadaciamilanasimecku.sk
www.obchodsludmi.sk
www.parameter.sk
www.radavladylp.gov.sk
www.rovne.eu
www.sbagency.sk
www.shr.sk
www.slovakaid.sk
www.sme.sk
www.spravy.pravda.sk
www.staratrznica.sk
www.statistics.sk
www.teraz.sk
www.unhcr-centraleurope.org
www.upsvar.sk
www.vlada.gov.sk
www.vop.gov.sk
www.webnoviny.sk

Príloha: Národné štatistiky

Príloha obsahuje štatistiky z oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany za rok 2014.²⁸⁷ Národné štatistiky za Slovensko sú okrem Eurostatu dostupné najmä v ročenkách ÚHCP P PZ²⁸⁸, ročných štatistikách MÚ MV SR²⁸⁹, štatistikách ÚPSVaR²⁹⁰ a ŠÚ SR²⁹¹. Sumár základných štatistických údajov o migrácii na Slovensku poskytujú Prehľady EMN²⁹² alebo webová stránka Úradu Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM)v SR²⁹³.

Nižšie uvedené štatistiky tvoria tzv. Štatistickú prílohu Výročnej správy EMN v oblasti migrácie a azylu (Časť 1), ktorú členské štáty EÚ každý rok zostavujú ako podklad pre Výročnú správu EK o prisťahovalectve a azyle²⁹⁴ a Výročnú správu EASO o situácii v oblasti azylu v EÚ²⁹⁵.

Tabuľka 1: Počet prvých povolení na pobyt, ktoré SR vydala štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2014 podľa dôvodov udelenia pobytu²⁹⁶ a pohlavia

Pohlavie / dôvod	Spolu	Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody)	Vzdelávanie a štúdium	Platené činnosti	Iné ²⁹⁷
Spolu	5 556	1 776	1 055	1 765	960
Ženy	2 324	:	:	:	:
Muži	3 232	:	:	:	:

Zdroj: ÚHCP P PZ.

287 Zdroj: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics (citované 2. 4. 2015).

288 Zdroj: <http://www.minv.sk/?rocnky> (citované 2. 4. 2015).

289 Zdroj: <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 2. 4. 2015).

290 Zdroj: http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 (citované 2. 4. 2015).

291 Zdroj: http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/population/news/ut/p/b1/jZFNDslgEEbP4gkYWiy4pFUp2mChtiob04Ux9T_ReH6pdmUIdXaE94ZvBmTRGtl_Wz29aO5XupTe7bRVIPJ4hhzYHEVgKTK4LnWYo6JAZyOgB_F4ctXZgJyyXNhZgQDQXa-B2j9Kss_14luMUilirJiOpwo-6PxEBJTQDIBIYgiSp6UZ6TAEHv6X3_NA60-LPOAjjpKxWUxdvCRgRRYFALjzPYDPF1GP74Ce_Ctk34hvA2_A90V9Q1pvipL2dHBTqPR63qHifkS3c9nWGH-p5IHwweAGIOOkH/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (citované 2. 4. 2015).

292 Zdroj: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/factsheets/index_en.htm (citované 2. 4. 2015).

293 Zdroj: <http://www.iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku> (citované 2. 4. 2015).

294 Angl. Annual Report on Immigration and Asylum, posledná piata výročná správa dostupná na http://www.europarl.europa.eu/meet-docs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290288_/com_com%282014%290288_en.pdf (citované 2. 4. 2015).

295 Angl. Annual Report on the Situation of Asylum in the European Union. Dostupné na: <http://easo.europa.eu/asylum-trends-analysis/annual-report/> (citované 2. 4. 2015).

296 Dôvody udelenia pobytu sú v súlade s príslušnou legislatívou EÚ (Nariadenie Komisie (EÚ) č. 216/2010 z 15. marca 2010, ktorým sa vykonáva nariadenie EP a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, pokiaľ ide o vymedzenia kategórií dôvodov vydania povolení na pobyt). Dôvody sú rozdelené do štyroch kategórií: 1. Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny, 2. Vzdelávanie a štúdium, 3. Platené činnosti a 4. Iné dôvody. Jednotlivé národné druhy a účely pobytov sú rozdelené do týchto štyroch kategórií.

297 Do kategórie iné patria nasledujúce pobyt: prechodný pobyt – osobitná činnosť – poskytnutie zdravotnej starostlivosti a na sprevádzanie ŠPTK, ktorému sa poskytuje zdravotná starostlivosť, prechodný pobyt – plnenie služobných povinností civilnými zložkami ozbrojených síl; trvalý pobyt na neobmedzený čas (ak je to potrebné na poskytovanie ochrany a pomoci svedkovi podľa osobitného predpisu, osobe bez štátnej príslušnosti, z dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo plnoletej osobe, ktorá má udelený tolerovaný pobyt ako maloletí bez sprievodu a najmenej tri roky, počas ktorých študovala v škole na území SR); niektoré druhy tolerovaného pobytu, doplnková ochrana a azyl.

Tabuľka 2: Počet víz, ktoré SR vydala štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2014 podľa typu a pohlavia

Pohlavie /typ	(Schengenské) krátkodobé víza (víza typu A a C a LTV víza)		Národné víza (víza typu D)	
	Vydané ŠPTK prichádzajúcim priamo z tretej krajiny	Vydané ŠPTK s pobytom v inom členskom štáte EÚ	Vydané ŠPTK prichádzajúcim priamo z tretej krajiny	Vydané ŠPTK, s pobytom v inom členskom štáte EÚ
Spolu	68 310	527	872	0
Ženy	31 777	359	463	0
Muži	36 533	168	409	0

Zdroj: MZVaEZ SR.

Poznámky: vízum typu A – letiskové tranzitné vízum,
vízum typu C – turistické vízum,
vízum typu D – národné vízum,
vízum LTV – vízum s obmedzenou územnou platnosťou.

Tabuľka 3: Počet štátnych príslušníkov tretích krajín identifikovaných ako prevádzané osoby, počet udelených lehôt na rozmyslenie prevádzaným osobám a počet povolení na pobyt udelených prevádzaným osobám v SR v roku 2014²⁹⁸

	Spolu	Ženy	Muži
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaní ako prevádzané osoby	356	:	:
Udelené lehoty na rozmyslenie (napr. v súlade so smernicou 2004/81/ES, ak sa uplatňuje aj na prevádzané osoby)	-	-	-
Udelené povolenia na pobyt pre prevádzané osoby (napr. v súlade so smernicou 2004/81/ES, ak sa uplatňuje aj na prevádzané osoby)	-	-	-

Zdroj: ÚHCP P PZ.

(:) Údaj nie je k dispozícii (v dokumentovaných prípadoch NJBPNM sa zaznamenáva len štátna príslušnosť nelegálnych migrantov a súvislosť s trestným činom, pre ktorý bolo proti prevádzáčom vznesené obvinenie).

(-) Jav sa nevyskytoval, resp. SR neuplatňuje na prevádzané osoby.

²⁹⁸ Podľa § 355 a § 356 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona je prevádzáčstvo definované nasledovne:

§ 355 Kto pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom SR alebo osobou s trvalým pobytom na území SR, organizuje nedovolené prekročenie štátnej hranice SR alebo prechod cez jej územie, alebo také konanie umožní, alebo v ňom pomáha, prípadne za finančnú alebo inú materiálnu výhodu.
§ 356 Kto v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu osobe, ktorá nie je občanom SR alebo občanom iného ČS EÚ, alebo občanom zmluvného štátu Dohody o EHP, alebo nemá trvalý pobyt na ich území, umožní alebo pomáha zotrvať, alebo sa nedovolené zamestnať na území SR, iného ČS EÚ alebo zmluvného štátu Dohody o EHP, potrestá sa odňatím slobody na dva až osem rokov.

Tabuľka 4: Počet prevádzáčov zadržaných ako podozrivých a inak zainteresovaných do trestného konania a počet prevádzáčov odsúdených v SR v roku 2014

	Zadržaní/inak zainteresovaní do trestného konania	Odsúdení
Spolu	81	36
Vznesené obvinenie podľa § 206 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku	52	:
Začaté trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku	29	:
Odsúdení podľa § 355 nového Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.	-	26
Odsúdení podľa § 171 ods. 1 písm. a) starého Trestného zákona č. 140/1961 Zb.	-	10

Zdroj: ÚHCP P PZ a MS SR.

Tabuľka 5: Počet štátnych príslušníkov tretích krajín vrátených zo SR v roku 2014 podľa typu, krajiny návratu a pohlavia

Krajina/typ a pohlavie	Vrátení v rámci opatrení núteného návratu*				Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR)**				Vrátení dobrovoľne v rámci programu AVR			
	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML
Afganistan	70	11	43	16	0	0	0	0	1***	0	1	0
Albánsko	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Angola	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bangladéš	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bielorusko	0	0	0	0	3	0	3	0	0	0	0	0
Bosna a Hercegovina	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brazília	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0
Čína	3	2	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0

Krajina/ typ a pohlavie	Vrátení v rámci opatrení núteného návratu*				Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR)**				Vrátení dobrovoľne v rámci programu AVR			
	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML
Egypt	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Gambia	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Gruzínsko	10	0	9	1	3	0	3	0	3	0	3	0
India	0	0	0	0	6	2	4	0	6	2	4	0
Irak	0	0	0	0	3	1	2	0	3	1	2	0
Izrael	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Keňa	0	0	0	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Kolumbia	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Konzská demokratická republika	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kosovo****	16	1	15	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Líbya	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Macedónsko	1	0	1	0	3	0	3	0	3	0	3	0
Mexiko	0	0	0	0	3	1	2	0	3	1	2	0
Moldavsko	2	0	2	0	4	0	4	0	3	0	3	0
Mongolsko	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Namíbia	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Nigéria	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Pakistan	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Palestína	6	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Krajina/ typ a pohlavie	Vrátení v rámci opatrení núteného návratu*				Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR)**				Vrátení dobrovoľne v rámci programu AVR			
	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML	Spolu	Ž	M	ML
Rusko	4	0	4	0	12	0	12	0	2	0	2	0
Saudská Arábia	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Senegal	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Somálsko	4	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Spojené štáty, USA	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Srbsko	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Sýria	23	0	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tadžikistan	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Turecko	3	0	3	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Ukrajina	100	16	84	0	354	114	239	1	10	2	8	0
Vietnam	16	0	16	0	11	1	10	0	11	1	10	0
Spolu	275	33	224	18	418	120	297	1	57	8	49	0

Zdroj: ÚHCP P PZ²⁹⁹ a IOM.

* Nútený návrat – v tejto kategórii nie sú zahrnuté dobrovoľné odchody z územia SR cez hraničný priechod, tieto osoby sú zahrnuté v kategórii vrátení dobrovoľne. Zahrnuté sú však prípady, keď bol neoprávnený pobyt zistený až na hraničnom priechode na výstupe zo SR a týmto cudzincom bolo uložené administratívne vyhostenie a súčasne bolo aj realizované opustením územia SR cez hraničný prechod (týka sa to takmer výhradne občanov Ukrajiny).

** Vrátení dobrovoľne – v tejto kategórii sú zahrnuté dobrovoľné odchody ŠPTK z územia SR cez hraničný priechod (ŠPTK dobrovoľne splnil povinnosť vycestovať z územia SR v lehote stanovenej na tento účel v rozhodnutí o administratívnom vyhostení, ktoré mu bolo udelené v súvislosti s neoprávneným pobytom vo vnútrozemí) a AVR.

*** V uvedenom prípade nebolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení, preto sa nenachádza v kategórii „vrátení dobrovoľne“.

**** V súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/99.

Ž – ženy

M – muži

ML – maloletí

AVR – asistované dobrovoľné návraty

299 ÚHCP P PZ spracoval štatistiku návratov na základe údajov poskytnutých Eurostatu za rok 2014. ÚHCP P PZ pri spracovaní údajov postupoval podľa článku 7.1 nariadenia ES č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane a na základe aktuálnych odborných inštrukcií Eurostatu (Technical Guidelines for the data collection – Enforcement of immigration legislation EIL statistics).

Tabuľka 6: Počet štátnych príslušníkov tretích krajín relokovaných do SR v roku 2014 podľa členského štátu EÚ, krajiny pôvodu a pohlavia

Členský štát EÚ/krajina pôvodu a pohlavie	Spolu	Ženy	Muži	Prvé 3 krajiny pôvodu ŠPTK
Spolu	-	-	-	-

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 7: Počet štátnych príslušníkov tretích krajín presídlených do SR v roku 2014 podľa vysielajúcej krajiny a pohlavia

Pôvodná hostiteľská krajina/pohlavie	Spolu	Ženy	Muži
Spolu	0	0	0

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 8: Počet maloletých bez sprievodu z tretích krajín v SR v roku 2014 podľa právneho postavenia a pohlavia

Maloletí bez sprievodu nežiadajúci o azyl			Maloletí bez sprievodu žiadajúci o azyl		
Spolu	Ženy	Muži	Spolu	Ženy	Muži
10	0	10	11	0	11

Zdroj: MÚ MV SR a MPSVR SR.

Tabuľka 9: Počet obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín, počet udelených lehôt na rozmyslenie obetiam obchodovania s ľuďmi z tretích krajín, počet požiadanych a udelených povolení na pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi z tretích krajín v SR v roku 2014

		Spolu	Ženy	Muži
Štátni príslušníci tretích krajín, o ktorých sa predpokladá, že sú obeť obchodovania s ľuďmi (angl. presumed victims)³⁰⁰		0	0	0
Vek	Nad 18 rokov	0	0	0
	Pod 18 rokov	0	0	0
Forma vykorisťovania ³⁰¹	Sexuálne vykorisťovanie	0	0	0
	Pracovné vykorisťovanie	0	0	0
	Iné:	0	0	0
Štátna príslušnosť (3 krajiny s najvyšším počtom)		0	0	0
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaných ako obeť obchodovania s ľuďmi (angl. identified victims)³⁰²		1	1	0
Vek	Nad 18 rokov	1	1	0
	Pod 18 rokov	0	0	0
Forma vykorisťovania ³⁰³	Sexuálne vykorisťovanie	1	1	0
	Pracovné vykorisťovanie	0	0	0
	Iné:	0	0	0
Štátna príslušnosť (3 krajiny s najvyšším počtom)		Ukrajina	Ukrajina	0

300 Predpokladané obeť sú osoby, ktoré spĺňajú definíciu obetí obchodovania s ľuďmi podľa smernice 2011/36/EÚ, ale ktoré neboli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi).

301 Každá obeť môže byť spájaná s viacerými formami vykorisťovania, preto štatistiky obsiahnuté v tejto sekcii nemusia byť v súlade s celkovými štatistikami uvádzanými vyššie.

302 Identifikované obeť sú osoby, ktoré boli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi).

303 Každá obeť môže byť spájaná s viacerými formami vykorisťovania, preto štatistiky obsiahnuté v tejto sekcii nemusia byť v súlade s celkovými štatistikami uvádzanými vyššie.

Udelené lehoty na rozmyslenie	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné	0	0	0
Požiadané povolenia na pobyt	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)	0	0	0
Udelené povolenia na pobyt	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)	0	0	0

Zdroj: ÚHCP P PZ a MV SR.

Tabuľka 10: Počet obchodníkov s ľuďmi zadržaných a inak zapojených v trestnom konaní a počet odsúdených obchodníkov s ľuďmi v SR v roku 2014

	Zadržaní/inak zapojení v trestnom konaní	Odsúdení
Spolu	39	23
podľa § 246 starého Trestného zákona č. 140/1961 Zb.	-	14
podľa § 179 nového Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.	-	9

Zdroj: MS SR a ÚHCP P PZ.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Úrad v Slovenskej republike
Grösslingová 35, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

International Organization for Migration (IOM)
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

ISBN 978-80-89506-61-3